

universiteit amsterdam
1981-1982

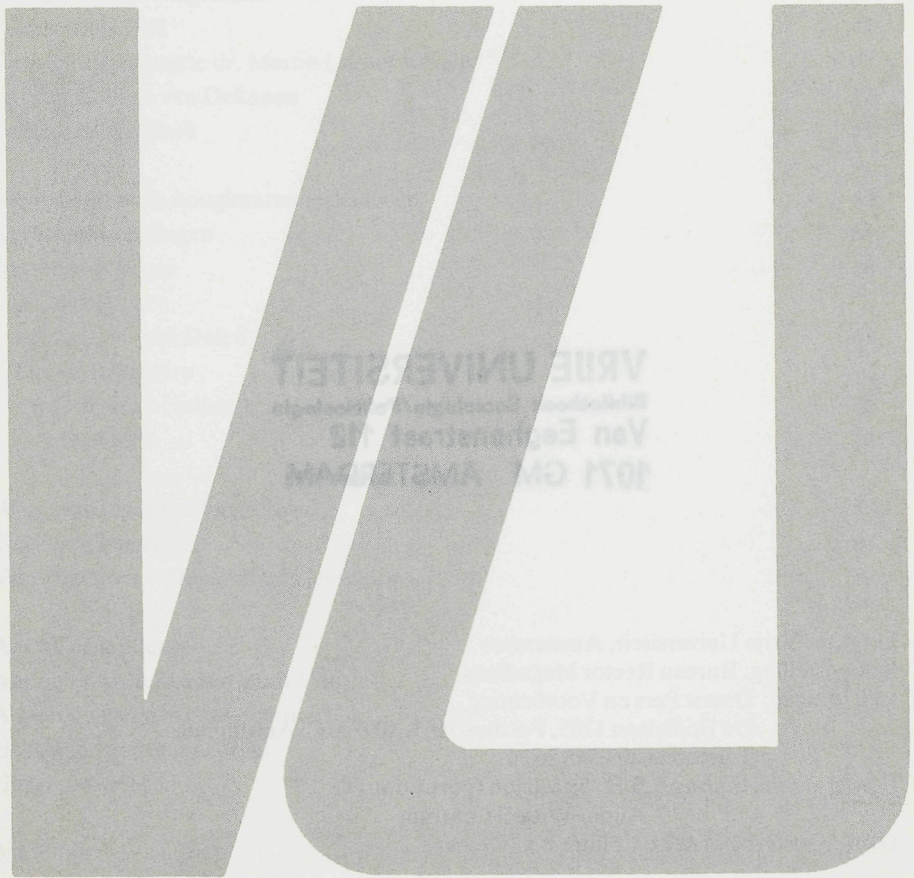

ST
07348

VU

ST07348-S
Kassca 013

vrije universiteit amsterdam jaarboek 1981-1982

VRIJE UNIVERSITEIT
Bibliotheek Sociologie/Politologie
Van Eeghenstraat 112
1071 GM AMSTERDAM

Uitgave: Vrije Universiteit, Amsterdam

Samenstelling: Bureau Rector Magnificus

Inlichtingen: Dienst Pers en Voorlichting

De Boelelaan 1105, Postbus 7161, 1007 MC Amsterdam

Telefoon 020 - 548 26 71

Fotografische bijdrage: S.H. Speelman (portretfoto's)

Audio Visueel Centrum

Druk: Oosterbaan & Le Cointre b.v., Goes

inhoud

	blz.
Eredocoraten	5
Bestuur van de Vereniging voor wetenschappelijk onderwijs op gereformeerde grondslag	7
Universiteitsraad	8
College van Bestuur	9
College van Dekanen	9
Rectores Magnifici, Conrectoren	11
Opening der Lessen:	
Bestuursverslag	13
Rede Rector Magnificus	37
Dies Natalis 1981	47
Onthulling plaquette dr. Martin Luther King jr.	48
Verslag College van Dekanen	52
Verslag Bibliotheek	55
Nieuwbenoemde hoogleraren en lectoren	62
Ambtsaanvaarding	65
Afscheidscolleges	66
In Memoriam:	
Prof. dr. E. van Dalen	68
Dr. C. Rijnsdorp	72
Prof. dr. H.J. Hellema	76
Dr. H. Algra	80
Wetenschappelijke congressen	83
Studium Generale	86
Voordrachten buitenlandse geleerden	89
Aantallen studenten	110
Aantallen buitenlandse studenten	112
Aantallen examens en promoties	116
Geslaagde geëxamineerden	121
Gepromoveerden	132
Addenda	137

1	Introduction
2	1. The first part of the book
3	2. The second part of the book
4	3. The third part of the book
5	4. The fourth part of the book
6	5. The fifth part of the book
7	6. The sixth part of the book
8	7. The seventh part of the book
9	8. The eighth part of the book
10	9. The ninth part of the book
11	10. The tenth part of the book
12	11. The eleventh part of the book
13	12. The twelfth part of the book
14	13. The thirteenth part of the book
15	14. The fourteenth part of the book
16	15. The fifteenth part of the book
17	16. The sixteenth part of the book
18	17. The seventeenth part of the book
19	18. The eighteenth part of the book
20	19. The nineteenth part of the book
21	20. The twentieth part of the book
22	21. The twenty-first part of the book
23	22. The twenty-second part of the book
24	23. The twenty-third part of the book
25	24. The twenty-fourth part of the book
26	25. The twenty-fifth part of the book
27	26. The twenty-sixth part of the book
28	27. The twenty-seventh part of the book
29	28. The twenty-eighth part of the book
30	29. The twenty-ninth part of the book
31	30. The thirtieth part of the book
32	31. The thirty-first part of the book
33	32. The thirty-second part of the book
34	33. The thirty-third part of the book
35	34. The thirty-fourth part of the book
36	35. The thirty-fifth part of the book
37	36. The thirty-sixth part of the book
38	37. The thirty-seventh part of the book
39	38. The thirty-eighth part of the book
40	39. The thirty-ninth part of the book
41	40. The fortieth part of the book
42	41. The forty-first part of the book
43	42. The forty-second part of the book
44	43. The forty-third part of the book
45	44. The forty-fourth part of the book
46	45. The forty-fifth part of the book
47	46. The forty-sixth part of the book
48	47. The forty-seventh part of the book
49	48. The forty-eighth part of the book
50	49. The forty-ninth part of the book
51	50. The fiftieth part of the book
52	51. The fifty-first part of the book
53	52. The fifty-second part of the book
54	53. The fifty-third part of the book
55	54. The fifty-fourth part of the book
56	55. The fifty-fifth part of the book
57	56. The fifty-sixth part of the book
58	57. The fifty-seventh part of the book
59	58. The fifty-eighth part of the book
60	59. The fifty-ninth part of the book
61	60. The sixtieth part of the book
62	61. The sixty-first part of the book
63	62. The sixty-second part of the book
64	63. The sixty-third part of the book
65	64. The sixty-fourth part of the book
66	65. The sixty-fifth part of the book
67	66. The sixty-sixth part of the book
68	67. The sixty-seventh part of the book
69	68. The sixty-eighth part of the book
70	69. The sixty-ninth part of the book
71	70. The seventieth part of the book
72	71. The seventy-first part of the book
73	72. The seventy-second part of the book
74	73. The seventy-third part of the book
75	74. The seventy-fourth part of the book
76	75. The seventy-fifth part of the book
77	76. The seventy-sixth part of the book
78	77. The seventy-seventh part of the book
79	78. The seventy-eighth part of the book
80	79. The seventy-ninth part of the book
81	80. The eightieth part of the book
82	81. The eighty-first part of the book
83	82. The eighty-second part of the book
84	83. The eighty-third part of the book
85	84. The eighty-fourth part of the book
86	85. The eighty-fifth part of the book
87	86. The eighty-sixth part of the book
88	87. The eighty-seventh part of the book
89	88. The eighty-eighth part of the book
90	89. The eighty-ninth part of the book
91	90. The ninetieth part of the book
92	91. The ninety-first part of the book
93	92. The ninety-second part of the book
94	93. The ninety-third part of the book
95	94. The ninety-fourth part of the book
96	95. The ninety-fifth part of the book
97	96. The ninety-sixth part of the book
98	97. The ninety-seventh part of the book
99	98. The ninety-eighth part of the book
100	99. The ninety-ninth part of the book
101	100. The hundredth part of the book

eredoctoraten

Eredoctores van de Vrije Universiteit

Dr. H. Colijn (†)	20-10-1930 rechtsgeleerdheid
Dr. J. Sybestyén (†)	20-10-1930 rechtsgeleerdheid
Dr. D. Bakker (†)	20-10-1930 godgeleerdheid
Dr. J.C. Rullmann (†)	20-10-1930 godgeleerdheid
Dr. J.J.C. van Dijk (†)	20-10-1938 rechtsgeleerdheid
Prof. dr. Max H. Huber (†)	20-10-1950 rechtsgeleerdheid
Prof. dr. J. Bohatec (†)	20-10-1950 rechtsgeleerdheid
Dr. J. Schouten (†)	20-10-1950 rechtsgeleerdheid
Dr. A.J. van der Merwe (†)	20-10-1952 letteren en wijsbegeerte
Prof.dr. Joh. C. van Rooy (†)	20-10-1952 letteren en wijsbegeerte
Prof.dr. E.G. Léonard (†)	20-10-1955 godgeleerdheid
Dr. H.W. Tilanus (†)	20-10-1958 rechtsgeleerdheid
Dr. A.A.L. Rutgers (†)	20-10-1959 rechtsgeleerdheid
Prof.dr. J. Ellul	20-10-1965 rechtsgeleerdheid
Dr. E. Jonckheer	20-10-1965 rechtsgeleerdheid
Dr. C. Rijnsdorp (†)	20-10-1965 letteren
Z.K.H. Bernhard, Prins der Nederlanden Prins van Lippe Biesterfeld	20-10-1965 economische wetenschappen
Dr. P. Hoffmann (†)	20-10-1965 economische wetenschappen
Dr. Martin Luther King jr. (†)	20-10-1965 sociale wetenschappen
Prof.dr. T.S.G. Mulia (†)	20-10-1966 godgeleerdheid
Dr. M. Ruppert	20-10-1970 rechtsgeleerdheid
Prof.dr. O. Notohamidjojo	4- 9-1972 rechtsgeleerdheid
Dr. C.F.B. Naudé	20-10-1972 godgeleerdheid
Prof.dr. C.F. von Weizsäcker	20-10-1975 rechtsgeleerdheid
Dr. H.C. Bijvoet	20-10-1975 wiskunde en natuurwetenschappen
Dom Helder Pessoa Camara	20-10-1975 sociale wetenschappen
Prof.dr. A.G.M. van Melsen	20-10-1980 wiskunde en natuurwetenschappen
Dr. C.F. Barnaby	20-10-1980 wiskunde en natuurwetenschappen
Prof.dr. G. Duby	20-10-1980 letteren
Prof.dr. A.B. Frielink	20-10-1980 economische wetenschappen
Dr. H. Algra (†)	20-10-1980 sociale wetenschappen
Prof.dr. J. Miguez Bonino	20-10-1980 godgeleerdheid
Dr. Yap Thiam Hien	20-10-1980 rechtsgeleerdheid
Dr. F.E.R. de Maar	20-10-1980 geneeskunde
Mevrouw dr. S. Kruyt	20-10-1980 geneeskunde

bestuur vereniging voor wetenschappelijk onderwijs op gereformeerde grondslag

Mr. D. Schut, voorzitter
Mr. P.J. Biesheuvel, secretaris
Drs. G.A. Vette, penningmeester
Ds. K.M.R. van der Beek, vice-voorzitter
Drs. J.M. Mudde
Dr. mr. C. de Ru
Mevrouw H.L. van Stegeren-Keizer
Mr. T. Vroon

Prof.dr. G.J. Sizoo, erelid
H. van Namen, erelid

P.J. Kruysse, algemeen secretaris

universiteitsraad

Voorzitter: Prof.dr. L. Vlijm
Secretaris: Mr. J.W. Mekking

LEDEN:

namens het wetenschappelijk personeel:

Drs. R.L. Bergsma
Prof.dr. E. Boeker
Dr. M.W.G. de Bolster
Drs. M.D. Bremmer
Prof.dr. H. van Kessel
Dr. J.W. van Maren

Mw.drs. M.M. Meerburg
Drs. J.W.B. van Overhagen
Drs. P.G. Pelle
Prof.dr. Jac Schouten
Dr. P.A. Vingerling

namens het technisch en administratief personeel (T.A.S.):

Drs. K.L. Braber
E.H. Broekstra
J. Bijl
Drs. F. de Louw

R.I.G. Tonkens
Drs. J. Vrieze
Mw.drs. J.G. Westra
C. Zeijlemaker

namens de studenten:

F. Arntz
R. van den Berg
H.M.M. Haring
P. den Hartog
J. de Jong
N. Muntjewerff

H. Obbink
K. Oosterloo
G. Rot
M. Snickers
E. Wahab

namens de Vereniging voor wetenschappelijk onderwijs op gereformeerde grondslag:

J. de Graaf
B.L. de Jong
Drs. J.J. Knibbe
Mw.drs. J.R. Kraan-Wielenga

Prof. dr. H. Mulder
Mw.drs. J.J.T. Omta
M.K. Pool

college van bestuur

Drs. H.J. Brinkman, voorzitter
Dr.ir. A.W. de Jager
C. de Niet
Dr.ir. F. Schutte
Prof.dr. H. Verheul, rector magnificus
Mr. H. Hoogenkamp, secretaris

college van dekanen*

Prof.dr. H. Verheul, voorzitter
Prof.dr.mr. D.C. Mulder
Prof.mr. I.A. Diepenhorst
Prof.dr. F.C. Stam
Prof.dr. P.A.E. Sillevius Smitt
Prof.dr. J. Lever

Prof.dr. M. van Veldhuizen
Prof.dr. J. Blok

Prof.dr. G. Somsen
Prof.dr. J.R. van de Fliert

Prof.dr. H.H. Boer
Prof.dr. H.D. Meijering
Prof.dr. A. Th. van Deursen
Prof.dr. L. Strengholt

Prof.dr. A. Dees

Prof.dr. A.J. Fry

Prof.dr. H.C. Wytzes, secretaris
Prof.dr. J. de Wit
Prof.dr. J. Tennekes

Prof.dr. H.A. Brasz
Prof.dr. J.J. Ramondt

Rector Magnificus
Faculteit der Godgeleerdheid
Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Faculteit der Geneeskunde
Subfaculteit der Tandheelkunde
Faculteit der Wiskunde en
Natuurwetenschappen
Subfaculteit der Wiskunde
Subfaculteit der Natuurkunde en
Sterrenkunde
Subfaculteit der Scheikunde
Subfaculteit der Geologie en
Fysische Geografie
Subfaculteit der Biologie
Faculteit der Letteren
Subfaculteit der Geschiedenis
Subfaculteit der Nederlandse Taal- en
Letterkunde
Subfaculteit der Franse Taal- en
Letterkunde
Subfaculteit der Engelse Taal- en
Letterkunde
Faculteit der Economische Wetenschappen
Faculteit der Sociale Wetenschappen
Subfaculteit der Sociaal-Culturele
Wetenschappen
Subfaculteit der Politicologie
Subfaculteit der Sociologie

* per 1-9-1981; voor mutaties zie verslag College van Dekanen, pag. 52 van dit jaarboek.

Prof.dr. J.W. Schoorl

Prof.dr. C. Boekestijn

Prof.dr. J.A.M. Carpay

Prof.dr. J. Klapwijk

Prof.dr. A.O. Kouwenhoven

Prof.dr. J. Buit

Prof.dr. H.C. Tijms

Prof.dr. H.T.A. Whiting

Prof.dr. J.P. Kuiper

Prof.dr. D.Th. Kuiper

Erelid: Mr.dr. J. Donner (†)

Mw.mr. M.A. Hazelzet-Daniëls

Subfaculteit der Culturele Antropologie en
Niet-Westerse Sociologie

Subfaculteit der Psychologie

Subfaculteit der Pedagogische en
Andragogische Wetenschappen

Centrale Interfaculteit

Interfaculteit der Aardrijkskunde en
Prehistorie

Subfaculteit der Sociale Geografie en
Planologie

Interfaculteit der Actuariële

Wetenschappen en Econometrie

Interfaculteit der Lichamelijke Opvoeding

Conrector

Conrector

Ambtelijk Secretaris

rectores magnifici

- 1880—1882 Dr. A. Kuyper
1882 Dr. F.L. Rutgers
1883 Dr. Ph.J. Hoedemaker
1884 Mr. D.P.D. Fabius
1885 F.W.J. Diljoo
1886 Dr. J. Woltjer
1887 Jhr. mr. A.F. de Savornin-Lohman
1888 Dr. A. Kuyper
1889 Dr. F.L. Rutgers
1890 Mr. D.P.D. Fabius
1891 Dr. J. Woltjer
1892 Dr. A. Kuyper
1893 Jhr. mr. A.F. de Savornin-Lohman
1894 Dr. F.L. Rutgers
1895 Mr. D.P.D. Fabius
1896 Dr. J. Woltjer
1897 Dr. G.H.J.W.J. Geesink
1898 Dr. F.L. Rutgers
1899 Dr. A. Kuyper
1900 Mr. D.P.D. Fabius
1901 Dr. J. Woltjer
1902 Dr. G.H.J.W.J. Geesink
1903 Dr. H.H. Kuyper
1904 Dr. H. Bavinck
1905 P. Biesterveld
1906 Dr. F.L. Rutgers
1907 Mr. D.P.D. Fabius
1908 Dr. J. Woltjer
1909 Dr. G.H.J.W.J. Geesink
1910 Dr. H.H. Kuyper
1911 Dr. H. Bavinck
1912 Dr. R.H. Woltjer
1913 Mr. A. Anema
1914 Mr. P.A. Diepenhorst
1915 Dr. C. van Gelderen
1916 Dr. L. Bouman
1917 Dr. P.A.E. Sillevius Smit
1918 Dr. F.W. Grosheide
1919 Dr. G.H.J.W.J. Geesink
1920 Dr. H.H. Kuyper
1921 Dr. R.H. Woltjer
1922 Mr. P.A. Diepenhorst
1923 Dr. C. van Gelderen
1924 Dr. L. Bouman
1925 Dr. F.W. Grosheide
1926 Dr. A. Goslinga
1927 Dr. A.A. van Schelven
1928 Dr. G.Ch. Aalders
1929 Dr. H.J. Pos
1930 Dr. H.H. Kuyper
1931 Dr. H. Dooyeweerd
1932 Dr. D.H.Th. Vollenhoven
1933 Mr. V.H. Rutgers
1934 Dr. J. Wille
1935 Dr. L. van der Horst
1936 Dr. J. Waterink
1937 Dr. G.J. Sizoo
1938 Dr. J.F. Koksmā
1939 Dr. A. Sizoo
1940—1942 Mr. V.H. Rutgers
1942 Dr. D. Nauta
1943—1945 Mr. J. Oranje
1945 Dr. J. Coops
1946 Dr. R.H. Woltjer
1947 Mr. P.A. Diepenhorst
1948 Dr. F.W. Grosheide
1949 Dr. G.Ch. Aalders
1950 Dr. H. Dooyeweerd
1951 Dr. D.H.Th. Vollenhoven
1952 Dr. G.J. Sizoo
1953 Dr. J.F. Koksmā
1954 Dr. J. Waterink
1955 Dr. D. Nauta
1956 Dr. W.H. Gispen
1957 Dr. G.H.A. Grosheide F.Wzn.
1958 Dr. G.C. Berkouwer
1959 Mr. P.J. Verdam
1960 Mr. I.A. Diepenhorst
1961 Dr. H. Smitskamp
1962 Mr. W.F. de Gaay Fortman
1963 Dr. F. de Roos
1964 Dr. R. Schippers
1965—1972 Mr. W.F. de Gaay Fortman
1972—1976 Mr. I.A. Diepenhorst
1976—1977 Mr. J. de Ruiter
(tot 19-12-1977)

1978—1979 Dr. D.M. Schenkeveld
(vanaf 1-2-1978)

1979 Dr. H. Verheul

conrectoren

1965—1967 Dr. J. Lever
1965—1967 Dr. W.J. Wieringa
1967—1976 Dr. G.E. Meuleman
1967—1969 Dr. T.D. Stahlie
1969—1972 Dr. J. Blok
1972—1976 Dr. F. van Faassen
1976—1978 Dr. D.M. Schenkeveld
1977—1979 Dr. H. Verheul
1978—1980 Dr. E. van Dijk
1979—1981 Mr.dr. D.C. Mulder
1980— Dr. J.P. Kuiper
1981— Dr. D.Th. Kuiper

Opening der Lessen

**Bestuursverslag
van het cursusjaar 1981-1982
Vrije Universiteit**

Rede uitgesproken door Drs. H.J. Brinkman, voorzitter van het College van Bestuur, ter gelegenheid van de Opening der Lessen, in een bijeenkomst van de Universiteitsraad aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op 6 september 1982.

Drs. H.J. Brinkman

In
on
ni
aa
we

Zo
oc
vo
oc
afg

De
fac
tw
gr
bij
W
fun
rin

In
un
da
ge
du
be

He
gep
Nid
ho
de

In
ana
me
con
van
con

Wa
—

In het afgelopen cursusjaar kon zeer veel tijd besteed worden aan het geven van onderwijs, het verrichten van onderzoek, en het verlenen van diensten ter ondersteuning van onderwijs en onderzoek. Het bestuurswerk had een routinematig karakter; het aantal vergaderingen, nota's en dergelijke was beperkt. Van Den Haag hadden we weinig last. Het ging de universiteit goed.

Zo was het in 1981-1982 niet. Van zo'n universitair bestuursutopia waren we verder dan ooit verwijderd, al vonden ook in dit jaar onderwijs, onderzoek en diensten goede voortgang. Een universiteit behoudt haar eigen onverstoortbaarheid. Dat is maar goed ook, want het bestuursjaar dat voor ons ligt, zal waarschijnlijk nog meer dan het afgelopen jaar verschillen van het geschetste utopia.

De bestuurslast was bijzonder zwaar in het cursusjaar 1981-1982, vooral ook in de faculteiten, als gevolg van de bezuinigingen en de voorbereiding van de invoering van de twee-fasenstructuur (per 1 september 1982). Het college van bestuur spreekt graag zijn grote waardering uit voor het werk en de inzet van de facultaire bestuursorganen, in het bijzonder voor het helaas vele, maar in het algemeen goede overleg dat gevoerd is. Waardering ook voor het voorbereidend en ondersteunend werk daarbij van dienstenfunctionarissen. Ook in de diensten en bibliotheek leverden bezuinigingen en veranderingsprocessen een zware belasting op.

In de huidige universitaire bestuurs situatie is een goede relatie tussen faculteiten en universiteitsbestuur vitaal. In de formele WUB-organisatie heeft zij weinig steun; daarin zijn de werelden van universitair bestuur en onderwijs/onderzoek sterk uiteengevallen, met alle bezwaren van dien. Inspanning en toewijding van betrokkenen zijn dus nodig om op de been te blijven en de noodzakelijke zorgvuldigheid te bewaren in bestuursprocessen en -beslissingen.

Het is nu tien jaar geleden dat de WUB werd ingevoerd. De vraag wat daarvoor de gepaste aandacht zou zijn, kan blijven liggen omdat er geen tijd voor die aandacht is. Niemand kon tien jaar geleden vermoeden dat deze bestuursorganisatie voor de huidige hoeveelheid en combinatie van taken gesteld zou worden. Of zij die ook aan kan, zal in de komende tijd moeten blijken.

In het algemeen deel van dit bestuursverslag wil ik trachten een overzicht en beknopte analyse te geven van de zwaarste bestuurlijke vraagstukken uit het afgelopen jaar, mede met het oog op de nabije toekomst. Ik wil daarbij proberen, althans analytisch en conceptueel, enige orde aan te brengen, wat niet gaat zonder interpretatie en evaluatie van de situatie waarin we verkeren. Het blijft echter een verslag, van de VU, in de context van het Nederlands wetenschappelijk onderwijs.

Wat het bestuursprogramma 1982-1983 betreft is te voorzien:

— een nieuwe, zware bezuinigingsronde, die intern extra druk zal uitoefenen op

- processen van reorganisatie en taakaanpassing in faculteiten en diensten, en die extern en intern taakverdelingsvragen in het Nederlands universitair bestel aan de orde zal stellen; bij dit alles zullen gedwongen ontslagen in het geding zijn;
- een nieuwe ronde ontwikkelingsplan, met nadere keuzen en plannen voor tweede-fase-opleidingen mede aan de hand van ministeriële beleidsuitspraken, met aanpassingen tengevolge van verdergaande bezuiniging, en met verdere ontwikkeling van onderzoekbeleid voor de invoering van de voorwaardelijke financiering van onderzoek;
 - beslissingen over en voorbereiding van de invoering van het nieuwe stelsel voor wetenschappelijk personeel in vaste dienst dat geen hoogleraar is (BUWP);
 - discussie over de nieuwe WWO (het anachronisme WWO'81 valt wat moeilijk) in verband met de parlementaire behandeling daarvan, en over een nieuwe Machtigingswet beperking inschrijving studenten.

Het aantal studenten van de Vrije Universiteit is de laatste jaren gestabiliseerd en vertoont thans een lichte neiging tot dalen. In het algemeen is als gevolg van de daling van het geboortecijfer het einde van de kwantitatieve expansie van het Nederlands wetenschappelijk onderwijs in zicht. Het is erin geslaagd een enorme groei van het aantal studenten op te vangen (in 1960: 41.000 studenten; in 1981: 150.000), met behoud van behoorlijke kwaliteit, mede dankzij de ontwikkeling van het onderzoek. Nieuwe faculteiten en studierichtingen kwamen tot stand, ook aan de VU. Zo ging in september 1981 de nieuwe studierichting Informatica goed van start. Organisatie, huisvesting en diensten werden mee ontwikkeld. Er is drastisch gedemocratiseerd en gemoderniseerd bij de invoering van de WUB. Ondanks groei van studentenaantallen, wijziging van de verdeling ervan over studierichtingen, nullijn voor middelen in 1978 en minlijn vanaf 1981 is het aantal numeri fixi zeer beperkt gebleven. Het WO is een tamelijk flexibel sub-systeem in het Nederlands onderwijsstelsel.

Het einde van het tijdperk van kwantitatieve expansie valt samen met de invoering van de twee-fasenstructuur, waarin – althans in sommige faculteiten – ruimte kan worden geschapen voor anders dan voltijds post-secundair onderwijs gebonden aan huidige graden en relatief eenvormige eindtermen. De opbouw van het post-academisch onderwijs is trouwens, ook wat de VU betreft, in volle gang. De thans mogelijke en onderwijskundig gezien ook noodzakelijke vergroting van differentiatie in het WO staat echter op gespannen voet met de beperking van beschikbare staftijd voor onderwijs als gevolg van de bezuiniging. De verbinding tussen onderwijs (organisatie) en onderzoek (organisatie) zal losser worden dan we gewend zijn. De competitie tussen de studierichtingen en instellingen om studenten zal sterk aan de dag treden. De „marktoriëntatie” zal toenemen.

Bij het onderwijs, in het bijzonder bij het opstellen van curricula, zal er bovendien rekening mee gehouden moeten worden dat er geen directe verbinding meer is tussen opleiding en plaats op de arbeidsmarkt. Voor veel studenten is het onzeker of zij de

traditionele aansluiting op de arbeidsmarkt zullen krijgen: het aanbod van afgestudeerden is groot dankzij het geboortecijfer en het succes van het onderwijssysteem; de behoefte aan academici lijkt in de meeste sectoren verzadigd te zijn; de effecten van economische crisis en gebrek aan werkgelegenheid doen zich ook voor academici voor.

De geforceerde, door de wetgever opgelegde invoering van de twee-fasenstructuur, gecombineerd met bezuinigingen, zal niet direct tot grootscheepse hervormingen in het onderwijs leiden.

Er zijn en worden nieuwe curricula gemaakt, maar onder grote druk. Verdere innovatie, voorzover toegelaten door de bezuiniging, zal geleidelijk moeten geschieden. Voorlopig hebben veel faculteiten daarbij ook de handicap van de onduidelijkheid met betrekking tot de opleidingen in de tweede fase. Voor de artsopleidingen veranderde de wet niets. Voor de onderzoekersopleidingen is in het ontwikkelingsplan, het grote bestuurlijke werkstuk in het afgelopen jaar, een duidelijke lijn uitgezet, die de minister zonder problemen moet kunnen accepteren.

Voor de overige tweede-faseberoepsopleidingen (met inbegrip van de lerarenopleiding) zijn in het ontwikkelingsplan initiële voorstellen gedaan waarop de minister nu moet reageren voor de volgende ronde ontwikkelingsplan – in november a.s.? – begint. In dat plan zullen nadere keuzen en uitwerkingen ook in verband met de kostenstructuur gegeven moeten worden. Ik vestig er overigens de aandacht op dat de Vrije Universiteit in haar ontwikkelingsplan slechts voorstellen voor studierichtingen en opleidingen heeft gedaan die in principe door haar huidige staf verzorgd kunnen worden. Innovatie door groei werd niet beoogd; dat mechanisme is uit de tijd geraakt.

Voor een goede voortgang van het proces zijn nu nieuwe beleidsuitspraken van de minister nodig, de derde minister in een jaar tijd, de tweede na de betrokken wetgeving, en al weer demissionair als hij de noodzakelijke uitspraken moet doen. Die uitspraken hebben in hoge mate een politiek karakter gezien de vraagstukken waarom het gaat (ik verwijs daarvoor naar de analyse in het VU-bestuursverslag over 1980-1981). De minister zal goed gemotiveerd de grondslagen moeten formuleren voor het voorgenomen overheidsbeleid bij het aanvaarden en bekostigen van tweede-faseopleidingen. Een eenvoudige opgave is dat niet, maar de wijze waarop de twee-fasenwet door de wetgever tot stand is gebracht en ingericht, met inbegrip van de gestelde invoerings-termijn, stelt de minister onvermijdelijk voor deze opgave. Slaagt hij daar niet in, dan levert de volgende ronde ontwikkelingsplan een verbeterde, aangevulde editie van het huidige plan op, en – erger – wordt het uiterst dubieus of in 1986 in aansluiting op de nieuwe doctoraal-programma's de tweede-faseopleidingen van start kunnen gaan.

Bij de ontwikkeling en invoering van de twee-fasenstructuur zal met de realiteit van de bezuinigingen rekening gehouden moeten worden, maar de budgettaire crisis zal niet bijziend of kortzichtig moeten maken. Het gaat om de opleidingen voor hoog gekwalificeerde functies. Hoger onderwijs is een investering in de toekomst van de Nederlandse

samenleving; bij de beleidsvorming over de tweede fase zal ook dat in rekening moeten worden gebracht.

De invoering van de twee-fasenstructuur brengt – hier en daar mogelijk ingrijpende – veranderingen in de taken van het wetenschappelijk personeel van de universiteit; voor een groot deel van de tweede fase bestaat wat dit betreft voorlopig nog onzekerheid. Onderwijshervorming is echter slechts één van de processen die het personeel in de universiteit raken. Ook de nadere structurering van het onderzoekbeleid, het andere taakgebied voor wetenschappelijk personeel, raakt hen, zoals bij de introductie van de voorwaardelijke financiering waarin geleidelijk de onderzoekplanning moet worden geformaliseerd en vastgelegd. Maar bovenal doet de druk van bezuiniging zich gelden. Formaties worden gereduceerd, wat in een aantal faculteiten – en ook in de diensten – tot taakaanpassing en reorganisatie moet leiden. Opheffing van bepaalde vestigingsplaatsen voor studierichtingen of faculteiten in het Nederlands WO komt binnenkort in discussie. Bovendien staat ons te zijner tijd nog een herstructurering volgens de nieuwe WWO, met een of andere herindeling van faculteiten te wachten.

Het proces van ingrepen in de salarisstructuur voor het wetenschappelijk personeel ging voort. Na de hoogleraren waren nu de wetenschappelijk hoofdmedewerkers aan de beurt. Dezelfde lijn wordt gevolgd: het aantal betrokken functies wordt geleidelijk verminderd (leerstolen vooralsnog met 1% per jaar); het merendeel van de nieuw benoemden krijgt een lager maximum salaris dan voorheen (in beide gevallen, hoogleraren en hoofdmedewerkers, 83,5%). Terwille van een spoedig budgettaire effect werd echter ook ingegrepen in de salariëring van reeds in dienst zijnde hoofdmedewerkers: het nieuwe maximum is ook voor hen ingevoerd en als zij boven dat maximum (de helft van de betrokken salarisschaal) zitten, krijgen zij geen periodieke verhoging meer. Een dergelijke ingreep, verlaging tot 83,5% van het maximum salaris verbonden met de huidige rang, is in het kader van het overheids personeelsbeleid zeer uitzonderlijk en uit het oogpunt van goed personeelsbeleid ten opzichte van betrokkenen nauwelijks aanvaardbaar. Politieke beslissingen op budgettaire gronden hebben hierbij de doorslag gegeven.

Van enigerlei verlichting in de taakstelling vergeleken met het verleden is bij deze personeelscategorieën geen sprake. Zeker de hoogleraarsfunctie is thans in veel gevallen aanmerkelijk zwaarder dan vroeger. We moeten echter constateren dat er maatschappelijk geen grond meer is voor de oude salaris maxima uit de jaren '60, toen voor de snelle uitgroei van de universiteiten schaars personeel behouden en geworven moest worden in concurrentie met andere sectoren in de maatschappij. Die maxima blijven nog beschikbaar voor een beperkte categorie van betrokkenen, zodat – althans in salarissen – een meer piramidale structuur ontstaat. In het kader van de WUB is de piramide echter beperkter: er zijn hoogleraren die ongeacht hun verschil in salaris gelijke rechten en plichten hebben, en er zijn leden van het wetenschappelijk personeel in vaste dienst die geen hoogleraren zijn en voor wie dezelfde onderlinge gelijkheid

geldt. De ingreep in de salarissen van de hoofdmedewerkers heeft, althans formeel, een voorlopig karakter, want hij loopt vooruit op de beleidsvorming over een nieuwe structuur voor het universitair wetenschappelijk personeel (volgens de nota BUWP).

De minister wil over die nieuwe structuur in het komende jaar een beslissing nemen, zodat zij ingevoerd kan worden. Het gaat er daarbij hoofdzakelijk om dat in de plaats van de huidige wetenschappelijk (hoofd)medewerkers er universitaire docenten en universitaire hoofddocenten komen. Aan de functie van hoofddocent blijft het oude maximum-salaris voor wetenschappelijk hoofdmedewerkers verbonden, maar vergeleken met vroeger wordt dit een veel kleinere categorie. Het overgrote deel van wat nu de wetenschappelijk (hoofd)medewerkers in vaste dienst zijn, wordt dan universitair docent met de nieuwe schaal 148 (= 83,5% 149a). Door deze discussie en de al op de beslissing vooruitlopende ingreep in de huidige salarissen is voorlopig onduidelijkheid en dus onzekerheid onder het betrokken personeel ontstaan, die ten spoedigste weggenomen moeten worden.

Het vraagstuk waarvoor O&W zichzelf en de instellingen gesteld heeft, is erg ingewikkeld: er moeten twee onderscheiden nieuwe functies, universitair docent en universitair hoofddocent, ontwikkeld en getypeerd worden, met daarbij horende grondslagen voor een beoordelingssysteem; verhoudingsgetallen, althans voor het aantal hoofddocenten, binnen het wetenschappelijk personeel moeten worden vastgesteld, per instelling, per (soort) faculteit, etc.; overgangsmatregelen moeten worden bepaald voor de aansluiting op de bestaande situatie (waarin het aandeel hoofdmedewerkers in het wetenschappelijk personeel per instelling verschilt); het nieuwe stelsel plus de overgangsmatregelen moet worden verwerkt in een precies normatief model voor de bepaling van het personeelsbudget – als „lump sum” – per instelling.

Kan het niet eenvoudiger, al wordt dan mogelijk de Nederlandse zucht naar perfectie enig geweld aangedaan? Kern van de zaak is: voor de meesten wordt 148 het maximum in plaats van 149a en $x\%$ van de betrokkenen krijgt 150 (= 149a in de oude structuur) op grond van een relatief zwaardere functie. Zullen we het dan daarop maar niet houden en geen nieuwe functies universitair docent en hoofddocent ontwikkelen en invoeren? Niemand heeft daarom gevraagd en in de WUB past het zelfs niet. Beëindiging van het oude carrièrebeginsel hoeft niet te leiden tot volledige introductie van het formatiebeginsel dat in de overheids sfeer wellicht goed, maar in een universiteit slechts gedeeltelijk past. De vraagstelling kan dan worden beperkt tot: bepaling van x ; gronden voor benoeming in 150; overgangsmatregelen; verwerking in normatieve bepaling personeelsbudget. De winst daarvan: snellere beslissing en invoering; eenvoudiger invoering in het model voor personeelsbudgettering en in de praktijk; geen onnodige hiërarchiseringsproblemen op vakgroepniveau; het doel, beperking van salariëring volgens 149a, wordt bereikt. Tevens wordt bijgedragen tot vermindering van onzekerheid en onduidelijkheid bij het betrokken personeel, en tot vereenvoudiging en dus vermindering van bestuurstaken op diverse niveaus in de universiteit.

Ik wil aan dit onderwerp een algemeen pleidooi verbinden, vooral in de richting van minister en departement, om vraagstellingen, veranderingen en onzekerheden zoveel mogelijk te beperken als ze het personeel van de universiteit direct raken. Er zijn grenzen aan de spankracht van een instelling, die in de eerste plaats te maken hebben met de spankracht van haar personeel. Verantwoordelijkheid voor de uitvoering van veranderingen als de huidige en voor het opvangen van de gevolgen ervan komt uiteindelijk daar terecht. Elke organisatie heeft dan ook een beperkte capaciteit om veranderingen aan te kunnen. Het verwerken van bezuinigingen legt al een zeer aanzienlijk beslag op die capaciteit. Men kan daar niet ad libitum andere veranderingen aan toevoegen. In het belang van het personeel en o.a. zijn arbeidsmotivatie mag gevraagd worden om beperking van veranderingen tot wat werkelijk nodig is, om uiterste zorgvuldigheid bij het uitdenken, voorbereiden en presenteren ervan. Zelfs een wetenschapper kan moeilijk leven in een situatie waarin de eigen positie en werksituatie voortdurend ter discussie staan en onduidelijkheden en onzekerheden zich vermenigvuldigen.

Structurele maatregelen zullen daarom zeer zorgvuldig bepaald moeten worden, zorgvuldiger dan bij bestuur in tijden van groei. Bovendien zal zo gekozen en gestuurd moeten worden dat faculteiten niet gedwongen worden tot voortdurende reorganisatie. Reorganisaties moeten ertoe leiden dat zo spoedig mogelijk een stabiele nieuwe situatie wordt bereikt, waarin weer normaal gefunctioneerd kan worden. Naar de mening van het college van bestuur is de grens aan wat men overhoop kan halen in faculteiten, in de huidige situatie eigenlijk bereikt, zoal niet overschreden.

Een ander aspect van het opstapelen en compliceren van veranderingen is dat behoorlijk overleg en democratische procedures in het gedrang komen en er een knopen-doorhakken-sfeer ontstaat. Het is zeer de vraag of knopen zo wel goed doorgehakt worden en beslissingen ontstaan die uitvoerbaar zijn en uitgevoerd worden. Daartegenover staat uiteraard dat deelnemers aan overleg, ook over bezuinigingen, hun verantwoordelijkheid moeten nemen en problemen niet voor zich uit mogen schuiven.

Personeelsbeleid – zo moge uit het voorgaande blijken – is niet alleen een belangrijk onderdeel van universitair bestuursbeleid; het levert ook grenzen op bij andere onderdelen van dat beleid. In 1981-1982 is door het college van bestuur, met uitstekende ondersteuning van de dienst Personeelszaken, veel aandacht aan personeelsbeleid gegeven. Belangrijke nota's die werden uitgebracht, waren die over taakaanpassingsprocedure bij faculteiten, over regels voor nevenwerkzaamheden, en over de regeling en bevordering van deeltijdarbeid. Zij vonden alle een goed onthaal, ook in het regelmatig en intensief gevoerd overleg met de vakbonden.

De bezuinigingen op het wetenschappelijk onderwijs zijn als een vervolgverhaal met steeds nieuwe onverwachte afleveringen; de auteur slaagt er maar niet in om structuur in zijn verhaal te brengen, maar van ophouden weet hij ook niet. In mei 1980 deelde de

minister mee dat het personeelsbudget in 1981 flink zou dalen, gevolgd door geringere dalingen in volgende jaren. Een jaar later was het bericht: geen extra bezuinigingen in 1982, maar half november volgde daarop: in 1982 – dat zes weken later begon – een extra bezuiniging, gevolgd door beperkte bezuinigingen in de volgende jaren. Het is nu duidelijk dat dit zich voor 1983 zal herhalen:

opnieuw een vergroting van de eerder geplande bezuiniging. Behoorlijk bestuur van bezuiniging vergt planning; Den Haag heeft er nu een gewoonte van gemaakt enkele maanden voor het begin van het universitaire begrotingsjaar mee te delen dat er dat jaar nog minder middelen zullen zijn dan gepland was. Een instellingsbestuur moet zich dan maar zien te redden, zonder begrotingsoverschrijding.

De formatie van de Vrije Universiteit ging in 1981 en 1982 ten opzichte van 1980 met in totaal 5% naar beneden.

Voor 1983 is een verdere reductie nodig. De interne verdeling van de bezuiniging leidde voor een aantal faculteiten met een gedaald of niet meer groeiend aantal studenten tot een formatiereductie van 5% in 1981 en nog een 4% in 1982, waarop in 1983 mogelijk weer 5% moet volgen. Een relatief zeer groot deel van de formatiereductie gaat ten koste van arbeidsplaatsen voor jonge academici (zie VU-bestuursverslag over 1980-1981). Het natuurlijk verloop onder wetenschappelijk personeel in vaste dienst is ongeveer 3% per jaar. De ervaring leert dat tweederde daarvan gebruikt moet worden voor benoemingen in functies die noodzakelijk vervuld moeten worden. Er blijft dus 1% per jaar voor bezuiniging over.

In 1980 en 1981 hoopten we nog dat bij een nieuwe nullijn of zeer beperkte minlijn in volgende jaren het evenwicht in de personeelsverhoudingen geleidelijk hersteld kon worden door omzetting van vaste-stafvacatures in plaatsen voor tijdelijke (onderzoek) medewerkers. Daarom werden gedwongen ontslagen toen uitgesloten. Gezien de nieuwe extra bezuiniging in 1983 en het vooruitzicht op verdere bezuinigingen in de jaren daarna, kan dit herstel zonder gedwongen ontslagen niet meer verwacht worden. Vooral voor het onderzoek in de universiteit en voor de toekomst van de wetenschapsbeoefening is herstel nodig, anders wordt de generatie-balans verstoord en zijn er te weinig mogelijkheden voor jong talent. Ter adstructie nog wat cijfers: als gevolg van de bezuiniging liep het aantal voltijdse plaatsen voor jonge wetenschappelijk medewerkers in tijdelijke dienst aan de VU van december 1980 tot juni 1982 terug met 13,2% (van 400 naar 347), en dat voor student-assistenten met 25% (van 150 naar 112).

Terzijde wijs ik er nog op dat een groot deel van de wetenschappelijke staf in vaste dienst in de groeitijd 1960-1975 is gerecruteerd uit jonge academici; vervroegde uitstroom komt dus nog weinig voor.

Relatief grote formatiereductie betekent aanpassing van taken en reorganisatie van werkzaamheden. In een aantal faculteiten zijn thans taakaanpassingsprocedures aan de gang volgens de daarvoor gestelde regels, en gezien de nieuwe bezuiniging in 1983 zullen er meer moeten volgen. Daarbij kunnen gedwongen ontslagen niet meer worden

uitgesloten. Ook de revisie van de huidige interuniversitaire taakverdeling die de minister in het kader van structurele bezuinigingsmaatregelen voor ogen heeft en die tot het opheffen van bepaalde vestigingen voor studierichtingen moet leiden, houdt een waarschijnlijk groot aantal gedwongen ontslagen in. Gedwongen ontslagen zijn een bittere zaak in deze tijd van grote werkloosheid. De universiteit heeft werk genoeg, in onderwijs en onderzoek (bij de huidige taakbelasting is – onbetaald – overwerk in leidinggevende en wetenschappelijke functies eer regel dan uitzondering). De mensen die voor ontslag in aanmerking komen, doen in het algemeen goed en nuttig werk. Maar het budget dwingt, al kan men zich, gezien de kosten voor wachtgeld, afvragen wat het reële effect is bij deze wijze van bezuinigen op het WO-budget.

Als een taakaanpassings- en reorganisatieprocedure tot een gedwongen ontslag leidt, moet dit gescheiden volgens de beginselen van het Algemeen Rijksambtenarenreglement. In het WO bestaan in tegenstelling tot het overige onderwijs geen specifieke zogenaamde afvloeiingsregelingen. Een sleutelbegrip voor ontslag volgens het ARAR is opheffing van de functie. In een hiërarchisch bestuurde, geformaliseerde arbeidsorganisatie zoals een departement die kent, is dat een gemakkelijker te hanteren begrip dan in een facultaire organisatie volgens de WUB. Bij het opstellen van WWO en WUB is wel rekening gehouden met het besturen van groei, niet met dat van bezuiniging. In de WWO van 1960, art. 64 is voorzien in een speciale rechtspositie-regeling voor de universiteiten; de minister van O&W is er sinds 1960 nog niet in geslaagd die tot stand te brengen.

De universitaire diensten zijn evenals de faculteiten aan bezuiniging onderworpen, waarbij verhoging van doelmatigheid, scherpere prioriteitsstelling, vermindering van dienstverlening, beëindiging van bepaalde taken en reorganisatie aan de orde zijn. Het college van bestuur besteedde in het afgelopen jaar veel tijd aan een – voorlopig – meerjarenplan voor bibliotheek en bureau van de universiteit. Daarbij werd enerzijds in de groei van bepaalde taken en in enkele nieuwe activiteiten voorzien, en anderzijds een gerichte formatiereductie tot stand gebracht. Een globale planning voor verdere formatiereductie in de jaren 1983-1985 werd daaraan toegevoegd. Een en ander vroeg veel overleg met de betrokken diensthoofden, die een belangrijke verantwoordelijkheid hebben voor de correcte uitvoering van taken. Van die taken wordt een groot deel bepaald door wetten, regels en voorschriften, waaraan de universiteit gebonden is. Den Haag draagt vooralsnog bepaald niet bij tot vermindering van werkverschaffing voor universitaire diensten en bestuursorganen.

Over de overige lasten wil ik in dit verslag kort zijn. In het VU-bestuursverslag over 1980-1981 werd het beleid van minister Pais op dit gebied geanalyseerd. Hij liet toe dat geld bestemd en nodig voor onderwijs, onderzoek en onderhoud van gebouwen verdween om de stijging van energieprijzen te dekken, terwijl het investeringsbudget zo ver werd uitgekleed dat daarin ook geen geld meer zit voor vervanging van apparatuur, vervangingsonderhoud van gebouwen en investeringen voor energiebesparing. Het middelenniveau voor overige lasten is nu dan ook ontoereikend voor behoorlijk onder-

houd van gebouwen en vervanging van bestaande apparatuur. De faculteitsbudgetten voor onderwijs en onderzoek zullen in 1983 ongeveer 70% bedragen van het niveau 1979 na aanzienlijke bezuiniging op andere budgetten. Een en ander is het afgelopen jaar zorgvuldig gedocumenteerd en onbetwist aan minister en Tweede Kamer uiteengezet, vooralsnog zonder resultaat.

Het VU-huisvestingsbeleid is zoveel mogelijk geheroriënteerd op „overleven” in afwachting van adequaat overheidsbeleid. Knelpunten in de huisvesting van faculteiten en diensten worden zo goed mogelijk door herschikking en herverdeling van bestaande ruimte opgelost. Essentiële voorzieningen voor onderzoek, veiligheid en verdere besparing van energiegebruik hebben voorrang. Projecten en plannen worden – in goed overleg met het departement – herhaaldelijk herzien en bijgesteld om te woekeren met de beperkte beschikbare middelen. Toezeggingen en verwachtingen, zelfs uit het recente verleden, komen gedurig op losse schroeven te staan.

Jit het voorgaande zal duidelijk zijn dat plannen, het Algemeen Financieel Schema van de minister voorop, tegenwoordig vaak niet veel meer waard zijn dan het papier waarop ze staan. Onder druk van de ongeplande, van jaar tot jaar zeer laat uit de lucht vallende bezuinigingen zijn o.a. de meerjarenafspraken tussen minister en universiteiten bezweten. Ook de interne universitaire planning is hoogst onzeker. Steeds weer moet bepaald worden wat de consequenties zijn van de gewijzigde budgettaire situatie; aan faculteiten kan de door hen gewenste stabiliteit in planning niet goed meer worden verschaft.

In het landelijk universitair planningsoverleg is het afgelopen bestuursjaar veel tijd besteed aan een poging om een nieuw financieringsmodel voor de personeelsbudgetten van de instellingen tot stand te brengen (het zogenaamde Plaatsen-Geld-Model). De voorlopige modellen, in vroeger jaren ontwikkeld en toegepast, zijn alle bezweten, en bij de nieuwe bezuinigingsronde in 1981 kon de minister niet anders verdelen dan op grond van de budgettaire status quo, waarbij de zgn. groei-instellingen werden ontzien. Het gaat het bestek van dit verslag te buiten om een analyse te geven van het nieuwe model en de discussie erover; het overleg is bovendien nog niet afgesloten en een aantal problemen en controversen zijn nog niet tot een oplossing gebracht. Voortvarende besprekingen van de minister om knopen door te hakken, in het kader van politieke besluitvorming over de WO-financiering, hebben helderheid en consensus niet bevorderd. Het is dan ook de vraag of het model voldoende kwaliteit en stabiliteit krijgt om de noodzakelijke planning van de WO-financiering tot stand te brengen en vooral om een grondslag te geven voor een betere planning binnen de instellingen. De crisis in het overheidsbudget, de daaruit voortvloeiende bezuinigingen op het WO, en de opvattingen van de minister over daaraan te verbinden consequenties hebben een begrijpelijke, maar ook chaotiserende invloed op de beleidsvorming voor het financieringsmodel.

Hetzelfde lijkt het geval te zijn voor het onderwerp „voorwaardelijke financiering van

universitair onderzoek”, het minst heldere van de ideeën ontwikkeld in de Beleidsnota Universitair Onderzoek, die in 1979 – voor de bezuinigingen – door de minister aan de Tweede kamer is aangeboden en in grote lijnen door de Kamer en het WO is aanvaard. Op de een of andere manier moest dit idee worden uitgewerkt in verband met het nieuwe financieringssysteem volgens het Plaatsen-Geldmodel, en ingepast in beleidsvorming in verband met de bezuinigingen op het WO. Ook hier heeft de minister enkele knopen doorgehakt, om snel een begin te maken met de invoering van voorwaardelijke financiering, een proces dat nog ettelijke jaren zal duren en waarin aan de hand van de ervaring nader beleid zal worden bepaald. Het gaat er om dat weloverwogen bepaalde onderzoekprogramma’s van hoge kwaliteit en van enige omvang ter uitvoering door de faculteiten voor een aantal jaren worden vastgelegd, verbonden met het aandeel van de universiteit in dat deel van het WO-budget dat niet op grond van normatieve financieringsleutels, maar op grond van overeengekomen onderzoekaakstelling in de rijksbijdrage wordt toegewezen. Het staat nog te bezien hoeveel van het onderzoek buiten de natuurwetenschappen zich zonder zinloze bureaucratie voor voorwaardelijke financiering leent, en in hoeverre het stelsel zich verdraagt met de bestuursbevoegdheden en -competenties zoals die volgens de WWO en WUB tussen minister, universitair en facultair bestuur verdeeld zijn.

De geforceerde besluitvorming leidde er toe dat binnenkort de voorstellen voor de eerste ronde van voorwaardelijke financiering door elke instelling bij de minister moeten worden ingediend. Een interne spoed-procedure daarvoor werd door het college van bestuur opgesteld. Gezetter interne beleidsvorming, mede in verband met het begrotingsmodel van de VU, zal in het komende bestuursjaar moeten plaatsvinden aan de hand van de nota programmafinanciering, die aan de faculteiten ter beoordeling is voorgelegd. Ook op deze vraagstellingen doet de bezuiniging haar invloed gelden; praktisch gezien komt de invoering van voorwaardelijke financiering erop neer dat handhaving van bepaalde onderzoekprogramma’s prioriteit krijgt en bezuiniging dus ten laste van andere taken moet komen.

De budgettaire crisis waarin de Nederlandse overheid verkeert, en de bezuinigingen op het WO die daaruit voortvloeien, scherpen de kritische zin met betrekking tot het bestuurlijk functioneren van die overheid. Nederlandse universiteiten, ook de bijzondere, zijn in hoge mate afhankelijk van de overheid: hun organisatie en personeelsstatuut zijn uit en te na bij en krachtens wet geregeld; hun budget wordt door de rijksbijdrage bepaald; de minister van O&W heeft een zware verantwoordelijkheid voor het wel en wee van het WO en heeft gewoonlijk het een en ander aan hervormingsambities. Ten aanzien van het WO heeft de overheid alleen ervaring in groeimanagement, maar bezuinigingsmanagement stelt andere, hogere eisen aan de kwaliteit van het bestuur. Daaraan wordt nog maar ten dele voldaan.

Ter adstructie van deze stelling loop ik het bestuurs- en beleidsprogramma van O&W met betrekking tot de universiteiten langs. Eerder in dit verslag kwamen wat dat betreft

de tweefasenstructuur, vooral de beleidsvorming voor tweede-faseopleidingen en de herstructurering van het wetenschappelijk corps (BUWP) al aan de orde.

Van essentieel belang is uiteraard het wetgevingsprogramma. Daarop staat het wetsontwerp WWO '81, bedoeld om de experimentele bestuursorganisatie volgens de WUB van 1971 (die destijds tot 1976 zou gelden) met een aantal wijzigingen definitief in de WWO op te nemen. Het wetsontwerp WWO '81, waarover het voorlopig verslag in augustus zou uitkomen, zal op zijn vroegst tot een WWO 1983 leiden. Afgezien van de wijziging van het hoofdstuk over de Academische Raad, die dat orgaan aanzienlijk zou kunnen versterken ten dienste van overleg en samenwerking tussen de instellingen (een urgente zaak), heeft het wetsontwerp geen betekenis voor het hanteren van bezuinigingsproblemen. WWO '81 blijft in het spoor van WWO 1960, geschreven op groeibeheer, initiatieven van onderop, geleidelijke besluitvorming en selectie hogerop in de organisatie, beperkte bevoegdheden en competentie op universitair bestuursniveau, geen voorzieningen en procedures voor ingrijpende bezuinigingsbeslissingen. Als er dan toch zoals nu bezuinigd moet worden, dreigt het gevaar dat de minister met zijn geldmacht naar het roer grijpt, ongeacht de beperking van zijn wettelijke bevoegdheden en competentie. In tijden van bezuiniging werkt de huidige WWO centralisme bevorderend. Opmerkelijk in de parlementaire behandeling van de WWO '81 wordt nu waarschijnlijk dat men zich bezig gaat houden met de problemen van gisteren, het definitief bedoen van de bestuursdemocratisering, in een wet voor morgen, een tijd van voortgezette bezuiniging op het WO wegens budgettaire overheids crisis, dalende studentenaantallen als gevolg van de daling van het geboortecijfer, en verschuiving in overheidstaken van bv. onderwijs naar bejaardenzorg.

Het tweede wetsontwerp dat is ingediend, is de Kaderwet Hoger Onderwijs, een vrucht van de politieke ambitie tot perfectionering van het Nederlands onderwijsstelsel en als zodanig ook niet van zin ontbloot. Deze wet draagt echter niets bij tot de hanteerbaarheid van de bezuinigingsproblematiek en daarmee samenhangende structuurproblemen. Het is typerend voor het huidige overheidsfunctioneren dat schaarse wetgeverstijd en -competentie aan de Kaderwet worden besteed, een wet die het risico scheidt dat alles nu in dat kader moet worden gewrongen, blauwdruk op blauwdruk wordt gestapeld, men verstrikt raakt in papieren concepties, juridische constructies worden gegeneerd die problemen scheppen in plaats van oplossen.

Omdat WWO '81 en Kaderwet voorgingen, bleef tot nu toe de revisie van hoofdstuk V van WWO over bekostiging van het WO liggen. Dit is het meest verouderde WWO-hoofdstuk en direct van belang voor het bezuinigingsbestuur, waarin het overigens niet voorziet. Belangrijke bepalingen in dit hoofdstuk worden al meer dan tien jaar niet meer toegepast. De constructie van dit hoofdstuk hangt echter nauw samen met de WO-structuur volgens de rest van de WWO, definitief te (her)regelen bij WWO '81.

Van principieel belang voor een grondbeginsel in de WWO (het toelatingsrecht van

VWO-abituriënten en de toelatingsplicht voor de universiteit, althans voor de eerste fase) én voor de bezuinigingen is het aangekondigde wetsontwerp voor een nieuwe Machtigingswet, waarin de minister de mogelijkheid wil openen om o.a. het aantal studenten in de Geneeskunde te beperken op grond van de geringere maatschappelijke behoefte aan artsen. De huidige Machtigingswet, die alleen voorziet in beperking van toelating op grond van beperkte onderwijscapaciteit, is een noodwet, al eens verlengd en thans geldend tot 1983. De minister is er echter niet in geslaagd het ontwerp voor de nieuwe wet op de door hem geplande tijd te produceren.

Naast het wetgevingsprogramma, waarin geen rekening wordt gehouden met de bezuinigingsproblemen, heeft de minister dan het bezuinigingsprogramma zelf. Dit verloopt volgens de uitslag van de jaarlijkse kabinetbeslissingen in verband met economische crisis en overheidsbudget. Daarna worden effecten en consequenties min of meer bekeken, puur verbale kunstgrepen worden niet vermeden (ik denk aan de recente brief over eigen inkomstenverwerving door de universiteit), nieuwe meerjarencijfers worden opgesteld, enkele globale beleidslijnen worden op hoog abstractieniveau geformuleerd. Consistentie, coördinatie, beoordeling op uitvoering en uitvoerbaarheid spelen een beperkte rol.

Het geschetste bestuurs- en beleidsprogramma van O&W vormt een betrekkelijk willekeurige combinatie, mogelijk slechts een optelsom: werken aan lopende, nog onopgeloste problemen; bezuinigen en proberen om daaraan de gewenste consequenties te verbinden; perfectionering van het bestaande volgens oude politieke ambities. Dit geheel vertoont weinig structuur; het werkt dan ook destabiliserend ten opzichte van het WO zelf. Van goed bestuur mag verwacht worden dat het wanorde beperkt en in ieder geval wanorde niet vergroot door eigen toedoen.

Dit betekent dat er tenminste prioriteiten gesteld moeten worden, zoals eerder in dit verslag uit het gezichtspunt van personeelsbeleid bepleit. Dat kan niet zonder tegelijk verband te scheppen en voor consistentie te zorgen, op politiek niveau en in het functioneren van het ambtelijk apparaat. Er is dringend behoefte aan een adequate bezuinigingsstrategie die niet berust op versterking van centrale sturing en regulering en op ambities om alles te beheersen in het kader van één systeem van hoger onderwijs. Men zal allereerst moeten zorgen voor de goede instrumenten – ook door wetgeving – om de eerst verantwoordelijken op het niveau van facultair en universitair bestuur in staat te stellen hun werk goed te doen. Aan hen zal ook vertrouwen gegeven moeten worden; op dat vertrouwen in de universiteiten en haar personeel berust de wet op het wetenschappelijk onderwijs.

Het opheffen van een aantal vestigingen van studierichtingen, gespreid over de instellingen, en daaraan te verbinden gedwongen ontslagen spelen een grote rol in de thans geplande bezuinigingsstrategie van O&W. Het vraagstuk wordt aangeduid als taakverdeling, in aansluiting op de wettelijke terminologie. Het is kennelijk de bedoeling om daarbij te anticiperen op de daling van het studentenaantal over enkele jaren; het huidige WO heeft een te grote omvang voor de onderwijsstaak in de jaren '90. De minister wil nu een zeer groot deel van de thans geplande bezuinigingen op het WO in de jaren 1984-1987 door zo'n operatie tot stand brengen.

Minister van Kemenade wilde dat zo aanpakken dat hij in het najaar 1982 een beleidsvoornemen zou presenteren, voor overleg met de Staten-Generaal en de instellingen, om daarna tot besluiten te komen. Minister Deetman blijkt nu een andere, door hem zelf als minder centralistisch beschouwde benadering te willen volgen. In een nota die dezer dagen naar de Kamer en de instellingen gaat, in samenhang met het Algemeen Financieel Schema 1984-1987, wil hij een motivering geven van de noodzaak en omvang van zo'n operatie, de financiële randvoorwaarden en beoogde budgettaire opbrengst aangeven, en zijn visie formuleren op criteria, juridische aspecten, vraagstukken van personeelsbeleid enz. Opheldering mag ook verwacht worden over enerzijds opheffing van studierichtingen in bestaande instellingen en anderzijds spreiding en uitbreiding van het WO over de Nederlandse provincies. Maar de nota geeft dan geen plan voor wat waar opgeheven zou moeten worden, zoals de vorige minister beoogde. De wending van de huidige minister is dat hij de instellingen in de gelegenheid stelt om gezamenlijk zelf vóór 1 maart 1983 een – globaal? – plan op te stellen, waarin dan tevens een verdeling van de beoogde bezuiniging over de instellingen ontworpen moet worden volgens nieuwe taakverdeling. Willen de instellingen dat niet of slagen zij er niet in, dan zal de minister zelf na 1 maart 1983 een plan maken. Weigeren of falen van de instellingen zal een subsidiair ministerieel plan uiteraard een grote mate van legitimatie op voorhand verschaffen.

De instellingen zullen zich aan de uitdaging moeilijk kunnen onttrekken, zeker als de Tweede Kamer geen bezwaar maakt tegen deze aanpak, en als de genoemde ministeriële nota een adequate grondslag voor de vraagstelling verschaft. Dat laatste staat bij het afronden van dit bestuursverslag nog niet vast, maar zal op korte termijn beoordeeld moeten worden. Een belangrijk punt daarbij is de kwaliteit van het Algemeen Financieel Schema 1984-1987 wat betreft de uitwerking en toepassing van het nieuwe Plaatsen-Geldmodel als planning van de verbinding tussen taken en middelen. Misschien zal ook dat door de instellingen bij het opstellen van het gevraagde plan op orde moeten worden gebracht. Daarmee nauw samen hangt de vraag hoeveel van de geplande bezuinigingen in 1984-1987 gedekt zouden moeten worden uit het opheffen van vestigingen van studierichtingen en hoeveel uit het inkrimpen daarvan. Beide roepen taakverdelingsvragen op, maar het laatste valt niet direct onder de verantwoordelijkheid van de minister. In de nieuwe ministeriële conceptie van decentrale sturing in eerste instantie zou passen dat de instellingen niet op voorhand aan een verdeling over deze twee bezuinigingsmechanismen worden gebonden. Zou de minister die binding – in strijd met zijn bestuurlijk uitgangspunt – wel willen geven, dan zouden de instellingen die bij het maken van een plan zeer wel kunnen negeren. Maar dan houdt het plan een alternatief Algemeen Financieel Schema 1984-1987 in, binnen de gestelde totale financiële randvoorwaarden. Men moet zich bovendien realiseren dat opheffing van studierichtingen op zichzelf niet tot vermindering van het totaal aantal studenten zal leiden, tenzij de huidige Machtigingswet beperking inschrijving studenten wordt toegepast om studentenaantallen te beperken wegens onvoldoende onderwijscapaciteit door bezuiniging.

Ook formeel gezien levert de uitdaging niet geringe problemen op. Zij veronderstelt een structuur overeenkomstig bv. een Dagelijkse Raad van de Academische Raad, zoals voorgesteld in de WWO '81, maar de wetgever heeft in die structuur nog niet voorzien. Zij veronderstelt gezamenlijk overleg in zeer korte tijd om te trachten tot een plan te komen dat op een zekere consensus berust, in collegiale verantwoordelijkheid voor het Nederlands WO als geheel, van hen die formeel slechts verantwoordelijk zijn voor de eigen instelling en voorts met elkaar in concurrentie staan in barre budgettaire tijden. Op grond van hun beleidsvoorbereidende verantwoordelijkheid zal de uitdaging wel bij de colleges van bestuur terecht komen, met inachtneming van hun beperkte bevoegdheden volgens de WUB.

De vraag of de uitdaging moet worden aanvaard en hoe dan te werk moet worden gegaan, kan op dit moment wat de vrije universiteit betreft nog niet worden beantwoord; we hebben daar nog een paar weken voor.

De zwaarste last bij dit alles is dat het uiteindelijk gaat om een plan dat bij ongewijzigd regeringsbeleid zal leiden tot een groot aantal gedwongen ontslagen, – zoals gezegd – een bittere zaak.

Het is duidelijk dat de Vrije Universiteit in de komende jaren niet aan het doen van pijnlijke keuzen kan ontkomen: welke taken worden voortgezet en opgenomen (tweede fase bv.), en welke worden verminderd of zelfs beëindigd. Het college van bestuur heeft al eerder uitgesproken dat aan de doelstelling van de universiteit op zichzelf genomen geen grond voor het maken van dergelijke keuzen ontleend kan worden. De doelstelling heeft vooral betekenis voor het waarom en hoe van de Vrije Universiteit, haar onderwijs en wetenschapsbeoefening; de doelstelling is dan ook in de Regelen nauw verbonden met het personeelsbeleid. Voor het wat, de keuze van studierichtingen en disciplines, geeft de doelstelling weinig houvast. Gesteld voor de vraag of studierichting x dan wel studierichting y zou moeten worden opgeheven, lijkt het erg moeilijk, zo niet onmogelijk, zich een argumentatie in te denken waarin de doelstelling de doorslag kan geven. De geschiedenis en ontwikkeling van de Vrije Universiteit, ook in recente jaren, hebben er reeds toe geleid dat bepaalde wetenschapsgebieden aan de Vrije Universiteit slecht of in het geheel niet vertegenwoordigd zijn, hoezeer men dat ook kan betreuen. Corrigeerbaar is dit nauwelijks meer in de huidige omstandigheden.

Ik wil er bovendien op wijzen dat de Vrije Universiteit bij het tot stand komen van 100% overheidssubsidie onder het regime van artikel 96ter van de WWO is gebracht, met inbegrip van de – beperkte – ministeriële bevoegdheid inzake taakverdeling. Volgens datzelfde artikel heeft zij echter in principe recht op bekostiging van wat tot „uitrusting en bestand” van een Nederlandse universiteit behoort.

In het afgelopen bestuursjaar werd de reeks van geschriften over het karakter van de

Vrije Universiteit verrijkt met de brochure „Stromen van instemming” van Verhoogt, geschreven naar aanleiding van het eeuwfeestcongres „De VU tussen twee VU-ren”. In de dubbelzinnigheid van „Stromen van instemming” lag een uitdaging besloten. Gezien de reacties op de brochure was zij een kennelijk niet ongeslaagd portret van de huidige VU. Zo vinden paradigma’s hun institutionalisering. Het lijkt echter dat de meeste geschetste stromen, zo – met enige dialectiek bezien – niet alle, ook in de geschiedenis van de VU teruggevonden kunnen worden. Er liggen bovendien relaties tussen de stromen en de verscheidenheid naar leer en leven binnen de kerken. En binnen de universitaire context liggen er relaties met de verscheidenheid van wetenschappen en in wetenschapsbeoefening.

Naast de mogelijkheden (strómen van instemming) roept pluraliteit – om dat woord nu maar te laten vallen – zorgen en vragen op. Waar is de eenheid, de verbinding, de grens, de waarborg tegen verglijden in relativisme en formele tolerantie? We kunnen daarvoor alleen terug naar de bron van de instemming met de doelstelling van de Vrije Universiteit; het geloof in de levende Heer. Een levend geloof in die Heer is de grondslag voor het bestaan en voortbestaan van de Vrije Universiteit overeenkomstig haar doelstelling.

Onze emeritus Verkuyl werd onlangs in het van hem gemaakte televisieportret herinnerd aan zijn afscheidscollege in 1978 „De onvoltooide taak der wereldzending” en aan zijn oproep om de zendingsofdracht niet te verwaarlozen. Vervolgens werd hij geconfronteerd met de feitelijke situatie in de Westerse christenheid. Verkuyl reageerde toen onder andere met: „wel walmen de lampen, maar het licht is niet uit”, een uitspraak die ook over de VU gedaan kan worden. Zou beperking of inperking van de stromen, zo al denkbaar en mogelijk, die walm doen optrekken? Meer aangewezen lijkt het gebed om zuurstof van de Geest opdat de vlam hoger gaat branden. De grens van het bestuurlijk spreken is daarmee bereikt.

In het voorafgaand, algemeen deel van het bestuursverslag zijn de onderwerpen genoemd die in het jaar 1981-1982 hoofdzakelijk de agenda van universiteitsraad en college van bestuur bepaalden, in plannen, begrotingsstukken, rapportages en nota’s. Ter completering van het verslag verdienen nog enkele andere onderwerpen vermelding.

In 1981 trad het nieuwe personeelsreglement voor de VU in werking, dat voor alle personeelsleden van universiteit en ziekenhuis geldt. Het overleg met de vakorganisaties over het nieuwe personeelsreglement heeft het bestuur van de Vereniging tot het besluit geleid ernaar te streven voor VU en AZVU een collectieve arbeidsovereenkomst te sluiten. Deze CAO komt dan in de plaats van het personeelsreglement, dat ondertussen geldt „als ware het een CAO”. Onderhandelingen met de vakorganisaties over een CAO werden geopend.

Op grond van het reglement kon een regeling voor nevenwerkzaamheden ontworpen

worden. In aanvulling op het bestaande beoordelingssysteem voor personeelsleden kreeg een regeling voor functioneringsgesprekken met hoogleraren haar beslag. De Vrije Universiteit is vooralsnog de enige universiteit in Nederland die een dergelijke regeling kent.

De adviescommissie emancipatiebeleid bracht een rapport uit dat onder andere leidde tot het besluit om voorshands voor vier jaar een pool vrouwenstudies van 5 formatieplaatsen in te stellen. Deze plaatsen werden toegewezen voor een aantal van de projecten die door de faculteiten zijn ingediend, op voorstel van een daartoe ingestelde commissie. In het rapport van de adviescommissie kwamen ook benoemingsbeleid en deeltijdarbeid aan de orde. Besloten werd een vaste emancipatiecommissie in te stellen; het werkplan van deze commissie voor 1982-1983 werd vastgesteld. Het plan om een crèche tot stand te brengen ondervond onverwachte tegenslag. Huisvesting voor de crèche werd echter gevonden en waarschijnlijk kan het plan, in samenwerking met de Nederlandse Middenstandsbank, binnenkort worden gerealiseerd.

De wetenschappelijke dienstverlening van de universiteit kreeg onder verschillende gezichtspunten aandacht. In het kader van het meerjarenplan voor de diensten en bibliotheek kon besloten worden tot het instellen van een bescheiden wetenschapswinkel, waarvoor een bestuur werd gevormd. Helaas moest wegens gebrek aan perspectief besloten worden tot opheffing van het Instituut voor Toegepast Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek. Dit kleine instituut heeft onder leiding van dr. J. de Jonge vele jaren goede diensten geleverd aan o.a. geestverwante maatschappelijke organisaties. Mede door geldgebrek bij potentiële opdrachtgevers bleek de basis voor voortzetting van het instituut te smal te zijn. In het algemeen echter is contractonderzoek in verschillende faculteiten een groeiend onderdeel van de activiteiten; de druk van de bezuiniging is daaraan niet vreemd. Een nieuwe universitaire regeling voor het contractonderzoek werd vastgesteld, in aansluiting op de ministeriële regeling volgens de WWO artikel 100, lid 2.

Over de voortgang van de relatief grote inspanning van de Vrije Universiteit voor ontwikkelingssamenwerking werd gerapporteerd in het jaarverslag internationale samenwerking 1981. In drie samenwerkingsverbanden (twee in Indonesië en één in Botswana, Lesotho en Swaziland) worden thans 21 projecten uitgevoerd door 34 uitgezonden. De VU-inzet daarvoor heeft een omvang van een twintigtal formatieplaatsen. Bij de minister van ontwikkelingssamenwerking werd gepleit voor een andere afstemming tussen zijn beleid en dat van de universiteit.

In het najaar van 1981 verleende de Vrije Universiteit gastvrijheid aan de „hearing” van de Wereldraad van Kerken over de kernbewapening in de wereld. De brandende bezorgdheid over de kernbewapening kwam tot uiting in twee unanieme moties van de universiteitsraad waarin elke universitaire bijdrage aan kernbewapening werd afgewezen en versterking van het vredesonderzoek werd bepleit. Het programma van de VU-werkgroep polemologie werd uitgebreid.

In 1981-1982 kwam het nieuwe VUSA (VU-samenleving) -programma van de Vereniging voor Wetenschappelijk Onderwijs op Gereformeerde Grondslag met succes op gang, met een aantal cursussen verzorgd door VU-docenten.

De studievoorzichting van de universiteit werd aanzienlijk verbeterd en gemoderniseerd in een omvangrijk project, dat dankzij de inspanning van velen in augustus gereed kwam: een goed verzorgde reeks van 28 voorlichtingsbrochures over alle studierichtingen aan de Vrije Universiteit.

De ontwikkeling van bestuurlijke informatiesystemen vond voortgang; dit jaar kregen vooral opbouw van een financieel administratiesysteem en een studenteninformatiesysteem aandacht. De noodzakelijke interuniversitaire samenwerking op dit gebied kreeg vorm in de Stichting Universitair Administratieve Automatisering (SUAA), die bij de VU wordt ondergebracht. De minister gaf toestemming aan SARA (Stichting Academisch Rekencentrum Amsterdam) om een IBM 1341 voor administratieve programma's aan te schaffen. De dienstverlening door SARA aan de VU kon worden verbeterd door het openen van een SARA-balie in het hoofdgebouw.

Nu verschillende nieuwbouwactiviteiten zijn afgesloten, werd het terrein van de universiteit verder op orde gebracht. De minister verleende toestemming voor het stichten van een speciale gasflessenberging, een noodzakelijke veiligheidsvoorziening die in 1983 in gebruik genomen kan worden. In het verslagjaar werd de organisatie van de veiligheidszorg verder ontwikkeld en verbeterd, o.a. wat betreft samenwerking met de bedrijfsgezondheidsdienst.

Een groot, nog onopgelost probleem is dat van de vuilverbranding van universiteit en ziekenhuis, die nu geschiedt in het energiecentrum, in ovens die versleten zijn, terwijl er geen geld voor vervanging is. Gebrek aan investeringsmiddelen leidde voorts tot vertraging in de uitvoering van projecten voor verdere besparing in energiegebruik.

Op het gebied van universitaire reglementen is te melden dat in het verslagjaar een universitair college van beroep voor examens werd ingesteld, waarmee het stelsel van beroepsregelingen in de universiteit werd verfijnd overeenkomstig bepalingen in de wetgeving voor het wetenschappelijk onderwijs.

In het kader van de wetgeving op de twee-fasenstructuur stemde de minister toe in deeltijdse studierichtingen voor sociale geografie, wiskunde, Nederlands recht en notariaat.

De jaarlijkse ronde voor de universitaire beleidsruimte onderzoek leverde dit jaar 63 projecten op, waarvan zeer vele met goede kwaliteit. Gezien de beperkte beschikbare middelen kon de universiteitsraad er slechts 13 honoreren, overeenkomstig het advies van de commissie BRO.

Dankzij succesvolle verkiezingen in het voorjaar van 1982 zijn met ingang van 1 september 1982 alle zetels in de universiteitsraad weer bezet. De ambtstermijn van de voorzitter van de raad, prof.dr. L. Vlijm, werd met twee jaar verlengd.

Continuïteit is er ook in de samenstelling van het college van bestuur. De heren Brinkman en Schutte werden als leden door de universiteitsraad herverkozen.

Het college heeft in 1982-1983 dezelfde samenstelling als in 1981-1982:

drs. H.J. Brinkman (voorzitter), dr.ir. A.W. de Jager, C. de Niet, dr.ir. F. Schutte en prof.dr. H. Verheul (rector magnificus).

In het bureau van de universiteit vertrok drs. W.H. Schram, hoofd van de Interne Accountantsdienst; hij wordt opgevolgd door C.C. van der Sluis. Drs. H. Kessler, gedurende vele jaren hoofd van de Dienst G.I.T.M., ging met pensioen; ir. J.C. Meyer nam zijn functie over. Dr. J.T. Goldschmeding werd benoemd tot opvolger van J.J. van Reede als hoofd van het Audiovisueel Centrum.

In de afgelopen cursus werd een aantal leerstoelen door benoemingen (opnieuw) bezet: in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid:

Dr. M.P. van Overbeeke (belastingrecht), mr. J.A. Winter (recht van de Europese organisaties).

in de Faculteit der Geneeskunde:

Dr. W. van Tilburg (klinische psychiatrie), dr. L.H.D.J. Booij (anaesthesiologie).

in de Subfaculteit der Tandheelkunde:

Mevr. dr. E.H. Burger (histologie).

in de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen:

Dr. E.J. Baerends (theoretische chemie), dr. H.F. Vugts (meteorologie), dr. E. Veltkamp (genetica).

in de Faculteit der Letteren:

Dr. J.C. Hess (nieuwste geschiedenis).

in de Subfaculteit der Sociaal-Culturele Wetenschappen:

Dr. J.J. van Cuilenburg (communicatiewetenschap).

in de Subfaculteit der Psychologie:

Dr. W. Koops (ontwikkelingspsychologie).

Met emeritaat gingen:

Prof.dr. L.J. Antheunisse en prof.dr. R. Donner.

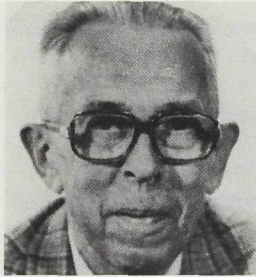
Bovendien verlieten de Vrije Universiteit;

Prof.dr. A.J. Wiggers, prof.dr. F.M. Dieleman, prof.dr. G. Goudswaard.

Dr. A. Breimer legde zijn bijzonder hoogleraarschap neer.

De academische gemeenschap van de Vrije Universiteit betreunde in het afgelopen jaar het overlijden van:

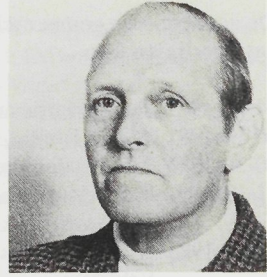
- 04-10-1981 Jacob Mattiesing, gepensioneerd conservator subfaculteit Biologie
- 16-10-1981 Wilem Bloem, medewerker Energiecentrum
- 30-10-1981 Jan van der Feer, medewerker Postkamer
- 01-12-1981 Frans Molenaars, gepensioneerd administratief medewerker Interfaculteit der Aardrijkskunde en Prehistorie
- 29-12-1981 Johannes Rense Tak, wetenschappelijk medewerker Medische Filosofie en Ethiek
- 01-02-1982 Egbert van Dalen, emeritus-hoogleraar Analytische en Anorganische Chemie
- 12-02-1982 Cornelis Rijnsdorp, eredoctor Faculteit der Letteren
- 19-03-1982 Johannes Abraham Franciscus Bosman, gepensioneerd technicus van de wacht
- 15-04-1982 Herman Jan Hellema, emeritus-buitengewoon hoogleraar Belastingrecht
- 14-05-1982 Johannes MacLean, wetenschappelijk hoofdambtenaar Geschiedenis der Natuurwetenschappen
- 24-05-1982 Willem Roelof Jan Mooij, student in de Wiskunde
- 27-05-1982 Albert Johannes Seinen, student in de Klassieke taal- en letterkunde
- 01-06-1982 Hendrik Algra, eredoctor Faculteit der Sociale Wetenschappen
- 06-06-1982 Jochem Vogelvang, medewerker Interne Beheersdienst
- 10-06-1982 Jan Willem Verhulst, gepensioneerd hoofd Personeelsdienst
- 14-08-1982 Rajandre Gobardhan, student in de Politicologie

Jacob Mattiesing
1901-1981

Willem Bloem
1926-1981

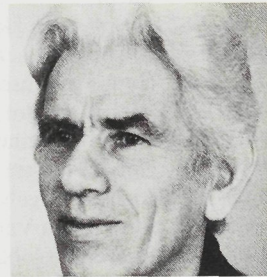
Jan van der Feer
1920-1981

Frans Molenaars
1914-1981

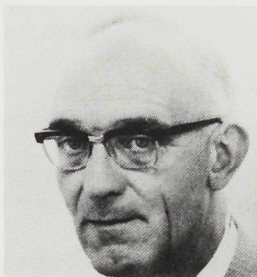
Johannes Rense Tak
1946-1981

Johannes Abraham Franciscus
Bosman
1919-1982

Jochem Vogelvang
1932-1982

Jan Willem Verhulst
1917-1982

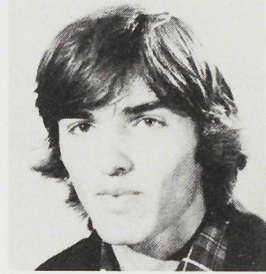
Rajendre Gobardhan
1956-1982

Johannes MacClean
1923-1982

Willem Roelof Jan Mooij
1962-1982

Albert Johannes Seinen
1960-1982

„Niemand van ons leeft voor zichzelf alleen,
of sterft zichzelf, wij zijn met Christus één.
Wanneer wij leven leven wij voor Hem,
wanneer wij sterven horen wij zijn stem.
In leven en in sterven weten wij:
wij zijn geborgen in zijn heerschappij.”

(Liedboek voor de kerken, 91)

C

T

R

va

de

Opening der Lessen

Tolerantie blijft geboden

Rede uitgesproken door de Rector Magnificus, dr. H. Verheul ter gelegenheid van de Opening der Lessen, in een bijeenkomst van de Universiteitsraad aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op 6 september 1982

Prof.dr. H. Verheul

M
D
W
ve
on
va
pl
be
va
ge
ko
ge
ni
m
er

O
kr
ste
D
sc
vo
di
ge
be
ve
zu
on
bi
w
va
ve
on
ni
vr

T
zo
R
In
17
W

Meneer de voorzitter,
Dames en Heren

Wie het bijzonder onderwijs een warm hart toedraagt werd in de nu afgesloten cursus veel stof tot discussie en overdenken geboden. Voortgaande kritiek werd geuit op – of om het voorzichtiger te stellen: vragen werden gesteld bij – de organisatie en de inhoud van met name het huidig christelijk onderwijs. Enerzijds uitte zich dit in verdergaande plannen voor nieuwe inrichtingen voor reformatorisch onderwijs of de uitbouw van bestaande en anderzijds worden zowel in Nederland als bijvoorbeeld in Frankrijk vanuit het openbare onderwijs en de verdedigers ervan steeds indringender vragen gesteld naar de wijze waarop dat bijzondere in het onderwijs gestalte krijgt, tot uiting komt. Bovendien werd het onderwijs ook in de nu afgesloten cursus door de wetgever geconfronteerd met wetsvoorstellen, die voor het bijzonder onderwijs vergaande, zo niet té vergaande consequenties hebben. Overtrokken reacties hierop gingen gepaard met constructieve bijdragen aan de discussie, die tot verheldering van de problematiek en verbetering van voorgestelde teksten leidden.

Ook de komende jaren zullen we met ingrijpende onderwijsveranderingen te maken krijgen. Die zullen echter alleen realiseerbaar zijn wanneer het onderwijsveld niet te sterk verdeeld is.

De genoemde discussies begonnen in het afgelopen jaar echter hier en daar een te scherpe toon te krijgen. Onderlinge verdraagzaamheid, tolerantie bleek niet altijd voorop te staan. Dit geldt zowel de discussies binnen het bijzonder onderwijs als de discussies met anderen. Willen de noodzakelijke veranderingen op een goede manier gerealiseerd kunnen worden, dan is tolerantie, verdraagzaamheid geboden. Voor goed begrip: in dit pleidooi voor tolerantie wordt niet gezegd dat genoemde discussies vermeden moeten worden. Zeker niet: ze zullen gevoerd moeten worden ook omdat ze zullen bijdragen tot verheldering en verduidelijking van het karakter van het bijzonder onderwijs. En dit heeft dan vooral betrekking op het christelijk onderwijs, immers het bijzonder onderwijs heeft tot nog toe vooral in die vorm gestalte gekregen, reden waarom het vervolg van dit betoog met name daar betrekking op heeft. In het eigen huis van het christelijk onderwijs en in de discussie met anderen dient men die tolerantie, verdraagzaamheid als uitgangspunt te kiezen. Anders zal er in beide gevallen een onverantwoord grote polarisatie ontstaan wat geen na te streven doel kan zijn, alleen al niet om het vele persoonlijke leed dat er door veroorzaakt wordt. In ruimtescheppende vrijheid zullen we met elkaar om moeten gaan.

Tolerantie is hiet bedoeld in de betekenis van politieke en religieuze verdraagzaamheid, zoals die na het ontstaan van pluralisme in levensbeschouwingen, vooral sinds de Reformatie, bepleit werd.

In ons land wortelde dit begrip tolerantie. Godsdienstoorlogen zoals die van de 16e en 17e eeuw kwamen hier – gelukkig – niet meer voor.

Wel moest er van 1825 tot 1917 een schoolstrijd gevoerd worden. En nu in de discussie

over het bijzonder onderwijs ook artikelen-series en een T.V.-programma onder de titel: „Een nieuwe schoolstrijd?” verschijnen, is het voor deze verhandeling goed kort het waarom van die schoolstrijd te memoreren. In de eerste plaats ging het hierbij om de wens om naast het door de overheid verzorgde onderwijs met een publiekrechtelijke bestuursvorm ook eigen onderwijs met een privaatrechtelijke bestuursvorm mogelijk te maken. En in de tweede plaats ging het om de vraag of onderwijs neutraal kan en moet zijn ten aanzien van religie, levensbeschouwing of politiek. Uit de pacificatie van 1917 zou men kunnen concluderen dat ook deze laatste vraag negatief beantwoord werd, de discussies erover gingen echter door en worden de laatste jaren weer heftiger gevoerd, zij het dat ze zich nu toespitsen op het begrip: pluriform onderwijs, bijna niemand bestrijdt nog de stelling dat onderwijs geen waardevrije aangelegenheid is.

De strijd over het eerste punt werd in 1917 met de zogenaamde pacificatie wel beslecht. Deze pacificatie werd in de grondwet opgenomen als de „vrijheid van onderwijs” en in de onderwijswet van 1920 in eerste instantie uitgewerkt. In principe heeft zo'n bijzondere school nu bestaansrecht als aan een aantal wettelijk vastgelegde voorwaarden – met name betreffende het leerlingenaantal en dat het verlangde onderwijs in de regio niet aanwezig is – wordt voldaan.

Dit goed democratisch uitgangspunt: de „vrijheid van onderwijs” biedt zo ook minderheden het recht én de mogelijkheid hun politieke en/of godsdienstige denkbeelden in het onderwijs in praktijk te brengen. Het is een goed kader waarbinnen ook nu gewerkt kan worden. Al dienen we ons steeds te realiseren dat dit recht de morele plicht meebrengt de eigen doelstellingen goed uit te werken én gestalte te geven.

In het begin van mijn betoog maakte ik onderscheid tussen de discussie over wetsvoorstellen en de „maatschappelijke” discussie over de organisatie en inhoud van het bijzonder onderwijs, zoals die de laatste tijd gevoerd worden. De verwantschap tussen beiden moge duidelijk zijn. Als in de maatschappij andere visies op de betekenis en inhoud van het begrip „vrijheid van onderwijs” ontstaan, dan zal de wetgeving zich hierbij gaan aanpassen. En omgekeerd: als de wetgever bij de verdere uitwerking van dit begrip onduidelijkheid schept stimuleert dat de maatschappelijke discussies en meningsverschillen.

Van beide discussies wil ik nu ter illustratie enkele voorbeelden noemen.

Het *voorontwerp van Wet gelijke behandeling* gaf al voordat de tekst in ieders handen kon zijn aanleiding tot zeer felle discussies en overtrokken reacties. U weet wat de bedoeling van de voorstellers is – ik citeer nu mevr. Kraaijeveld-Wouters – „Als het ontwerp eenmaal wet is geworden zal het verboden zijn ongerechtvaardigd onderscheid te maken tussen personen om de reden dat zij man, vrouw, homofiel, heterofiel, getrouwd, ongehuwd samenwonend of alleenstaand zijn. Het wetsontwerp heeft betrekking op tal van terreinen, waarmee iedereen – soms vaak, soms zelden – te maken heeft in het openbaar maatschappelijk leven; dit betreft zowel de verhouding tussen burgers en overheid, als het maatschappelijk verkeer tussen burgers onderling. U kunt

daarbij denken aan arbeid en loon, onderwijs, bedrijfsleven en verenigingen.” De vraag waar het nu met name om gaat is: wat is ongerechtvaardigd onderscheid? Is dat hetzelfde als de gelijkwaardigheid van alle mensen, een term die ook in het voorontwerp gebruikt wordt? Voor het bijzonder onderwijs een belangrijke kwestie. Immers bij benoemingen van docenten en bestuursleden wordt onderscheid gemaakt. Een – volgens de vigerende wetten – gerechtvaardigd onderscheid, bedoeld om de geschiktheid van kandidaten om het karakter van de school gestalte te geven, bij de selectie mee te wegen. Overigens de discussie bepaalt die schoolbesturen er wel weer bij dat men die mogelijkheid heeft, maar ook alleen mag gebruiken om redenen waarvoor ze gegeven is.

De *Wet medezeggenschap onderwijs* gaf dit jaar aanleiding tot minder felle discussies. Die waren eerder gevoerd. Hier ging het nu om de invulling. Immers deze wet verplicht het kleuter-, lager- en voortgezet onderwijs medezeggenschapsraden te vormen die bestaan uit vertegenwoordigers van het personeel, de ouders en/of de leerlingen. Onder de 28 in de wet genoemde aangelegenheden waarover deze raden een al of niet bindend advies aan het bevoegd gezag kunnen uitbrengen, treffen we aan:

- verandering van de grondslag of de doelstellingen van de school,
- overdracht of omzetting van de school of onderdeel daarvan, dan wel fusie van de school met een andere school,
- beëindigen, belangrijke uitbreiding of inkrimping van de werkzaamheden van de school,
- vaststelling of wijziging van het spel- en werkplan dan wel het leerplan.
- aanstelling of ontslag van de schoolleiding.

Bij de voorbereiding van de wet werd door het bijzonder onderwijs bepleit dat bij deze taakstelling het bevoegd gezag de leden van deze medezeggenschapsraad moest kunnen vragen in te stemmen met de grondslag en de doelstellingen van de school. In de wet is deze mogelijkheid nu geboden zij het onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat het bevoegd gezag deze voorwaarde voor benoeming in de raad voorafgaande aan de benoeming aan of de toelating tot de school aan betrokkenen kenbaar maakte.

De schoolbesturen moesten in de afgelopen cursus veel werk verzetten om tot een goede regeling te komen om nu met een medezeggenschapsraad te gaan werken.

De regeling lijkt met name voor scholen die van een vereniging uitgaan deels overbodig. De ouders en de personeelsleden die lid zijn van die vereniging kunnen daar hun invloed uitoefenen. In vele gevallen is het zelfs zo dat de besturen van die verenigingen voor een groot deel uit ouders bestaan. In die gevallen met name is het geen eenvoudige opgave het medezeggenschapsreglement zo te ontwerpen dat er geen spanning gelegd wordt tussen het bestuur en de raad. Anderzijds kan de wet een verbetering bieden voor die ouders die geen lid van de Vereniging kunnen zijn.

Als derde voorbeeld van nieuwe wetsvoorstellen noem ik de al vele malen besproken *Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs 1981*. De besturen van de drie bijzondere instellingen hebben op bezadigde wijze de zeer fundamentele discussie met de regering

voortgezet. Sinds eind 1979 loopt die discussie al en veel wat toen in de brief d.d. 25-1-'80 van de bijzondere instellingen aan de Minister is voorgelegd is ter harte genomen en in het wetsontwerp vastgelegd. Maar niet alles. Zo spitste deze cursus de discussie zich met name toe op de betekenis van de begrippen bekostigingsvoorwaarden die tevens deugdelijkheidseisen zijn en overige bekostigingsvoorwaarden en hun werking bijvoorbeeld ten aanzien van derden. En voorts de bevoegdheidsverdeling tussen de minister, de rechtspersoon en de instellingen. Deze discussie heeft de juridische positie van de bijzondere instellingen weer eens duidelijk onderstreept en draagt daardoor zeer wezenlijk bij aan het vermijden van een langzame gelijkenschakeling van bijzonder en openbaar onderwijs.

De 100%-subsidieregeling en de ook om die reden door de overheid te stellen voorwaarden kunnen haast ongemerkt tot een zo verfijnde overheidscontrole leiden, dat van vrijheid van inrichting nauwelijks of geen sprake meer is.

Ter illustratie van de andere discussie die ik in het begin noemde memoreer ik eerst het artikel: „*Hoe zien anderen het christelijk onderwijs?*” van de hand van dr. Steven C. Derksen, dat in het gedenkboek van de Unie „School en Evangelie” – bij haar honderdjarig bestaan verschenen – opgenomen werd.

In dit artikel noemt de schrijver drie bezwaren tegen het bijzonder onderwijs. De eerste richt zich tegen het *isolement* waarin de bijzondere school de leerling (docent) plaatst, hetgeen naar zijn mening het doel – de leerlingen naar de normen van de Bijbel te leren leven – niet dient. Zijn tweede bezwaar is van *sociaal-pedagogische aard*. Dit toespitsend op de problemen van onze pluriforme samenleving zegt hij dat opvoeding tot tolerantie en wederzijds begrip een belangrijke plaats in het geheel van onze onderwijsactiviteiten dienen in te nemen. Om zoals J.F. Kennedy zei: „to make the world safe for diversity”. Een openbare onderwijsinstelling die een ontmoetingsplaats voor alle levensbeschouwelijke richtingen wil zijn zou hiertoe betere mogelijkheden bieden als een bijzondere onderwijsinstelling. Het elders wel genoemde bezwaar – dat van de kosten – wordt door de auteur niet zo zwaar genomen. Wel het verwijt van *opportunisme* dat aan het adres van het bijzonder onderwijs wordt gericht.

Gezegd wordt dat de bijzondere school het zowel wat de docenten als de leerlingen betreft met het identiteitsprobleem niet zo nauw heeft genomen en zo de intenties geofferd heeft aan een machtsstreven. Dr. Derksen acht dit opportunisme het grootste bezwaar dat het christelijk onderwijs bedreigt. Om dit te bestrijden dienen deze scholen te kiezen en herkenbaar te zijn. In het slot verklaart de schrijver zich nogmaals voorstander van de openbare school, tegelijk de legitimiteit van de bijzondere school erkennend. Maar de voornaamste voorwaarde hierbij is dat, en ik citeer: „deze bijzondere school zich zo duidelijk mogelijk zal moeten profileren, dit laatste zowel wat de programma's als wat de bezetting van scholen betreft. Aan een verwaterde christelijke school waarvan een groot deel van de docenten en van de ouders de intenties en doelstellingen niet (meer) onderschrijft en waarin de programma's nauwelijks meer herkenbaar zijn, bestaat in de toekomst nog minder behoefte dan op het ogenblik.”

Als tweede voorbeeld van dit type discussie noem ik één der artikelen-series die recentelijk onder de titel: „Een nieuwe schoolstrijd?“ verschenen en wel die uit het tijdschrift „Tijd en Taak“. Bijdragen aan deze serie werden geschreven door mevrouw P. van Dalfsen, secretaris van de Raad voor de zaken van Kerk en School, de heer H. Wansink, eindredacteur van „Inzicht“ het tijdschrift van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs en dr. K. de Jong Ozn, voorzitter van de Unie School en Evangelie.

In deze discussie wordt over het *bestaansrecht* van een bijzondere school opgemerkt dat hiervoor de schoolkeuze geen goede graadmeter meer is. De voortgaande ontkerking zou betekenen dat men niet in die mate achter het bijzonder onderwijs staat als de feitelijke situatie suggereert. Bovendien zou de macht van de belangenorganisaties, advies- en overlegcommissies zo toegenomen zijn dat zij in feite over het (voort)bestaan van bijzondere scholen beslissen. Voorts wordt opgemerkt dat een bijzondere school haar bestaansrecht verliest als ze haar oorspronkelijke doelstelling niet meer waarmaakt. Van andere zijde wordt gezegd dat het met name de oprichters zijn en dus nu het bevoegd gezag, die de verstrekkers van het bijzonder onderwijs zijn en dus over het (voort)bestaan te beslissen hebben.

Ten aanzien van de *bestuursvorm* wordt ervoor gepleit de verdergaande democratisering ook in het bijzonder onderwijs meer gestalte te geven. Zo zou het bestuur van zo'n school alleen uit de ouders van dat moment dienen te bestaan. De A.B.O.P. spreekt in haar congres van 27 maart jl. het volgende uit: „De mogelijkheden voor onbelemmerde toegankelijkheid alsmede voor een democratische en openbaar controleerbare structuur ten aanzien van beheer en inrichting acht de A.B.O.P. bij het openbaar onderwijs het best verzekerd.“ Anderen achten de leus: „de school aan de ouders“ te smal als daarmee alleen de ouders van nu bedoeld worden.

Een aantal generaties ouders en de geestelijke gemeenschap waarin zij leven dienen het bestuur te vormen.

Over de *inhoud* van het bijzonder onderwijs wordt in deze artikelen ondermeer gezegd dat er teveel in een isolement gewerkt wordt. En daar de emancipatie, die tot de tweede wereldoorlog nog een rol speelde, voltooid is, zouden direct betrokkenen ook minder noodzaak zien voor afsluiting van andersdenkenden. Als belangrijkste inzet voor een nieuwe schoolstrijd wordt dan genoemd de mate waarin het onderwijs een bijdrage kan leveren aan het opheffen van maatschappelijke ongelijkheden en culturele apartheid. De heer B. Tielman, voorzitter van het Humanistisch Verbond – die elders sprak van „het beruchte artikel 208“ – zegt zelfs dat op de christelijke school een ontmoeting met andere, niet-westerse en niet-christelijke godsdiensten niet kan plaatsvinden.

Met de gegeven illustraties is wel aangetoond hoe fundamenteel de discussie is en in welke toonaard ze soms gevoerd wordt.

De argumenten die ik had om vanmiddag enkele artikelen die toch vooral voor het lager en middelbaar onderwijs geschreven zijn, in dit academisch milieu zo uitvoerig te bespreken zijn de volgende.

Geconstateerd kan worden dat de Vrije Universiteit in haar discussies over doelstelling en grondslag wel eens wat erg veel kijkt naar haar onderzoekopdracht. Expliciete aandacht voor de onderwijsopdracht is af en toe gewenst om een zeker evenwicht te handhaven. En dan kan een luisteren naar anderen met verwante problematiek gewenst zijn.

Dat kijken naar anderen met nauwverwante vragen kan in het algemeen trouwens geen kwaad. Ons te sterk isoleren van andere bijzondere organisaties is niet goed. Dit geldt dan niet alleen het onderwijs maar evenzeer bijvoorbeeld de media. Bij elkaar te luisteren gaan wil beiden nog wel eens helpen.

Voorts vind ik dat alle bestuurderen van de VU deze vragen moeten kennen en er mee bezig moeten zijn. Zeker nu zulke grote beslissingen ons wachten. Hetzelfde geldt overigens de docenten. Immers het bijzonder onderwijs wordt gestalte gegeven in extra activiteiten, de omgang met elkaar maar vooral in de leersituatie leerling-docent in klas of collegezaal. Zonder het nodig te achten op alle punten van eigen inzichten expliciet te getuigen heb ik ook om die reden Uw aandacht vanmiddag gevraagd voor deze discussies.

Immers, de probleemstelling waarover in genoemde artikelen gediscussieerd wordt, geldt ons ook rechtstreeks. Ook wij vallen onder die kritiek en in de discussie erover, intern en met anderen, wil ook bij ons nogal eens een felle toon worden aangeslagen. Deze discussies worden daar en bij ons bovendien aangescherpt door het toenemende belang van het getal, in tweeërlei opzicht: het aantal beschikbare guldens voor elk type onderwijs en het aantal leerlingen of studenten dat het bijzonder onderwijs trekt. Leidt dit bij het lager en middelbaar onderwijs tot samenwerking en keuzeproblemen bij de vereiste sluiting van scholen, het wetenschappelijk onderwijs vertaalt dit probleem in termen als taakverdeling en concentratie. Overigens hier komen ook andere vormen van samenwerking naar voren, denkt U maar aan de Kaderwet.

Voor het bijzonder onderwijs komt hierbij bij voortduring de vraag naar voren: hoe ver kunnen en willen we gaan? Al kunnen wij aan onze doelstelling moeilijk principiële argumenten ontlenen om disciplines te onderscheiden naar relevantie voor deze Vrije Universiteit, toch is daarmee niet het laatste woord gezegd. Voor het gestalte geven aan deze Universiteit in de context waarin ze werkt, zijn enkele onderdelen voor ons onderwijs en onderzoekprogramma onmisbaar. Zo zullen er mogelijkheden moeten blijven de curricula anders op te zetten, daar elementen in op te nemen die wij onmisbaar achten wat zou kunnen leiden tot langere programma's met alle consequenties van dien. Voorts kan bij opgelegde samenwerking het benoemingsrecht niet ter discussie staan.

Een wezenlijk verschil tussen het lager en middelbaar bijzonder onderwijs en het hoger bijzonder onderwijs is het volgende. Het lager en middelbaar bijzonder onderwijs kan een veel diverser patroon bieden. Immers het gaat hier om een groot aantal scholen. Zo kennen we meer fundamentalistische scholen, waar ook bij de toelating van leerlingen instemming met doelstelling en/of grondslag gevraagd wordt en scholen van het Reveil, waar dit niet het geval is. Hiertegenover staat voor wat betreft het protestants christelijk

onderv
functie
region:
Ik zei
weet w
een In
door o
overig
volgen
echte u
groot,
voor tv
In de r
zichzel
afspieg
behoud
die hie
enkele
afzond
Men zo
tegeme
ziet ho
Wel ple
elkaar
Ik heb
ik wee
maar e
niet all
gebode
worden
Weer a
die tijd
tolerar
Nee, la
griep d
schree
toen al
relevan
geschre
en ove
aan de

Ik heb

onderwijs – vooralsnog – alleen de Vrije Universiteit. Haar moet dan ook een nationale functie toegekend worden, zelfs als – wellicht tijdelijk – de studentenpopulatie op een regionale ontwikkeling lijkt te wijzen.

Ik zei zoëven bewust: vooralsnog toen ik het had over de Vrije Univeriteit. Zoals U weet werd in de afgelopen cursus het initiatief genomen tot oprichting in Nederland van een Internationale Christelijke Universiteit. Dit initiatief wordt nu verder uitgewerkt door de Evangelische Hogeschool. Deze Evangelische Hogeschool profileert zich overigens ook verder. Erkenning werd verkregen van een journalistenopleiding, straks volgen ongetwijfeld anderen. Maar een – vooral in Nederland wortelende – tweede echte universiteit? De verwachtingen mogen hoog gespannen zijn en de offerbereidheid groot, het is goed de realiteit niet uit het oog te verliezen. In Nederland is geen plaats voor twee universiteiten van zo verwante protestants christelijke signatuur.

In de motivatie van deze I.C.U. klonk kritiek op de VU door. De VU is diverser in zichzelf dan velen wel goed achten. Ik blijf die verdedigen. Het is bovendien een afspiegeling van wat we overal om ons heen zien. Het is juist beter die diversiteit te behouden en daar alleen aan bij te dragen, al was het alleen om de vruchtbare discussie die hier 't gevolg van is. En zou *de* Waarheid niet eerder te vinden zijn daar waar enkelen discussiërend bezig zijn dan waar een enkeling zich in stellige zekerheid afzondert?

Men zou kunnen concluderen dat ik de toekomst van het bijzonder onderwijs met zorg tegemoet zie. Nu, dat is geenszins het geval. Alleen al niet omdat je overal om je heen ziet hoevelen er zich met enthousiasme – bijvoorbeeld in besturen – er voor inzetten. Wel pleitte ik ervoor dat we in de discussies – en ik voeg er graag aan toe de omgang met elkaar en anderen – laten merken dat we weten van tolerantie, verdraagzaamheid.

Ik heb in de inleiding gezegd welke inhoud ik die begrippen geef als ik ze gebruik. Maar ik weet dat sommigen nu denken: ja, ja, dat klinkt wel mooi: verdraagzaamheid en zo maar er zijn toch wel grenzen waarbinnen we ons moeten blijven bewegen? Je kunt toch niet alles etc. etc. Ja, maar ook voor de discussies daarover is de titel „Tolerantie blijft geboden” bedoeld. Met allen dient zeer behoedzaam en respectvol omgegaan te worden.

Weer anderen zullen zeggen: Kan hij het begrip tolerantie nog wel zo verstaan? Zoals in die tijd? Hij zal toch wel weten wat sindsdien bijvoorbeeld Marcuse zei over repressieve tolerantie? Nou, dat weet ik wel, met dat begrip kan ik echter niet zo veel beginnen.

Nee, laat ik dan nog eens anders proberen te zeggen hoe ik dit begrip wil verstaan. Ik grijp daarvoor terug op de brief die de apostel Paulus aan de gemeente van Efeze schreef. Overigens of Paulus die brief schreef of één van zijn leerlingen en of deze brief toen alleen voor de gemeente van Efeze bedoeld was of ook voor anderen – is nu niet zo relevant. Uiterst relevant is voor mij nú de onverwachte actualiteit van wat in deze brief geschreven werd over de verscheidenheid van gaven in de Kerk, de eenheid in Christus en over Leven in het Licht. En in die brief lees ik dan: „Leidt een leven dat beantwoordt aan de roeping die gij van God gekregen hebt . . . liefdevol elkaar verdragend”.

Ik heb gezegd.

101e dies natalis

Dinsdag 20 oktober 1981

Aula

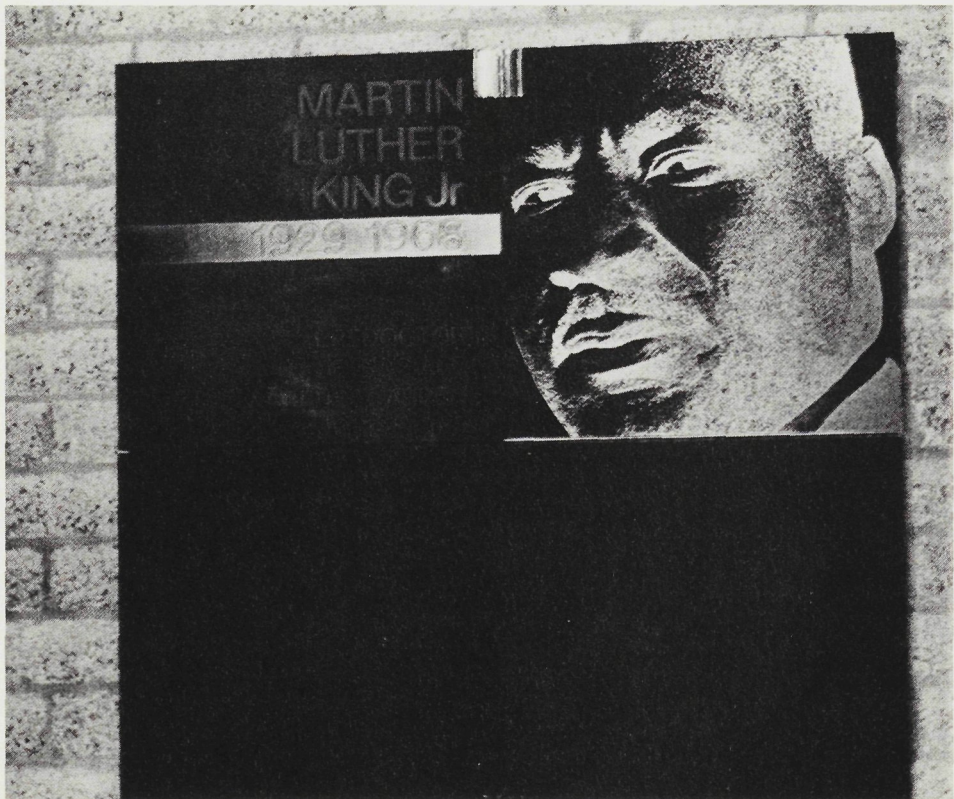
Middaggebed.
Voorganger: Ds. S.A. Boonstra.
Het Couperinorgel wordt bespeeld door
universiteitsorganist Ewald Kooiman.

Aula

Openbare vergadering van het College van Dekanen.
Oratie „Vraagtekens bij vrijheid”, uitgesproken door
dr. J. van der Hoeven, hoogleraar in de geschiedenis der
moderne wijsbegeerte aan de Centrale Interfaculteit.
Muzikale opluistering door het VU-koor o.l.v.
Huub Kerstens en door universiteitsorganist
Ewald Kooiman.

Onthulling plaqueette dr. Martin Luther King jr.

Rede uitgesproken door prof.dr. G. Kuiper Hzn., ter gelegenheid van de onthulling van een plaqueette ter nagedachtenis van dr. Martin Luther King jr. op 5 april 1982.

Mene
Dame

Toen
Martin
of dat
mense
en in
voork
oploss
uitspr
citere
De gro
diep r
battle
which
our at
softne
school
uses th
knowl
relatic
self-re
mobil
choser
De be
raat?
and pe
person
and be
eyes.
on the
not se
degre
groun
colou
they s
livelih
they s
their
judge
Tensl
distin

Meneer de Rector Magnificus,
Dames en Heren,

Toen eind 1964 in faculteit en Senaat eenstemmig mijn voorstel werd aanvaard dr. Martin Luther King jr. een eredoctoraat te verlenen wierp een collega wel de vraag op of dat niet een goedkoop gebaar zou zijn, gezien het feit dat de strijd van de zwarte mensen ver van ons bed plaats vond en een dergelijke situatie van een grote minderheid en in sommige staten zelfs een meerderheid van gekleurde mensen in Nederland niet voorkwam. Goede vraag, waarover ik toen veel heb nagedacht. Ik heb gemeend de oplossing te kunnen vinden in de laatste van de drie passages uit mijn toespraak na het uitspreken van de promotieformule, die ik vanwege de authenticiteit in het Engels zal citeren.

De gronden waarop de verlening van de graad werd gefundeerd: „Therefore we have a deep respect for the manner in which you lead your suppressed fellow-negroes in the battle for a new society: not a bloody revolution, but a revolution without violence, which heaps coals of fire on the heads of those who commit injustice. It did not escape our attention that this is a most effective manner of battle, which has nothing to do with softness. It testifies of sharp insight in human relations: perhaps nowhere as good a school for the sociology of policy can be found as the observation of your battle, which uses the knowledge of social structures, of the observation of your battle, which uses the knowledge of social structures of the possibilities under the law, of the value of relations, of the anticipation of human conduct, of the manner in which the morale and self-respect of the group are strengthened, and of the effect wrought by placing spiritual mobility over against physical force; in which the locations for action were carefully chosen; your insight that tokenism was a track on which the revolution ran dead.”

De betrokkenheid van de Vrije Universiteit; waarom schonk juist zij u dit eredoctoraat? „The latter pretends to be led by the gospel of Jesus Christ in its scientific activity and policy and therefore is the last one that could afford to be blind for the oceans of personal sorrow and social misery and for the lack of justice, wherever these are present and become the plight of fellowman. Woe to the Free University if it should not open its eyes. But when we wage battle against it with unviolent means, expressly based by you on the faith in the Saviour of the world, who did not threaten when he suffered and did not scold when scolded; in that case we want to let you know by means of this honorary degree how we also recognise the way of Christ in these methods.” „I spoke of wider grounds. It gives courage to all who are suppressed for being a minority deviating in the colour of their skin, in their faith or otherwise. They are all aching for a position in which they shall no longer be disdained, kicked or beaten, or threatened economically in their livelihood and psychically in their personality. They are dreaming of a reality, in which they shall no longer be judged according to the false picture one has of them, in which their antagonists have projected their own dark desires; of a reality in which they are judged and treated on the ground of their character in a society in which justice rules.” Tenslotte de passage waarom het met name gaat: „how easy we, with our craving for distinction, can murder everything human and so damage Gods image and transgress

the christian commandment of love. We do not give you this honorary degree out of self-satisfaction of the self-assured conviction that in the Netherlands there is no social hatred, no antisemitism, no antipapism on a large scale. These are latently present here also and our treatment of, for example, the many foreign labourers will be a testcase which contains a challenge, forcing us to pray that we, who believe to be standing shall not fall."

Hoe is het nu, ruim 16 jaar later, in crisistijd, met veel meer vreemdelingen dan destijds? Kunnen wij de toets van de kritiek doorstaan? Ik vrees van niet. Wie om zich heen kijkt en luistert weet dat er uiterst negatieve beelden van Surinamers, Turken en Marokkanen bestaan, dat ze nog steeds overwegend vuil en zwaar ongeschoold werk moeten verrichten, dat velen van ons vinden dat de meesten van hen leven van de sociale wetten waarvoor wij betaalden, dat ze lui zijn, gemakkelijk met vuist en mes klaar staan, onbetrouwbaar zijn en zo verder. Maar ook degenen onder ons die er anders over denken gaan die gewoon met hen om als met de andere Nederlanders? Neen, zij het ook niet op grond van hun opvattingen, maar door de hoge taalbarrière; zolang die er is is men gauw uitgepraat. Maar toch, de Surinamers dan? Ik aarzel erg; hoewel er heel wat mensen met hen omgaan doen velen dat toch weer niet, en wel op basis van de hierboven omschreven stereotypie. Ik vrees dat over het algemeen wij blanken, niet lelieblank zijn. Naast het Evangelie (goede boodschap) van de liefde van God en van de naastenliefde wordt vaak het Kakangelie (slechte boodschap) van de haat gehoord.

Toch staat de vreemdeling in het midden in de Bijbel. Jezus citeert telkens uit het Oude Testament als Hij over naastenliefde spreekt. In hun Verdeutschung van de Schrift blijven, zoals bekend, Buber en Rosenzweig heel dicht bij het Hebreeuws/Aramees taaleigen. In het boek Numeri 19 gaat het om de vreemdeling (vers 33/34) „Wenn ein Gastsasse bei dir in eurem Lande gastet, plackt ihn nicht, wie ein Sprosz von Euch sei euch der Gastsasse, der bei euch gastet, halte lieb ihn, dir gleich, denn Gastsassen wart ihr im Land Ägypten (heb hem lief want hij is als gij, want vreemdelingen waart gij in het land Egypte). Ich bin euer Gott." Dat is de context, waarin de tekst staat die in de vertaling van 1637 en die van het N.B.G. luidt: 'Gij zult Uw naaste liefhebben als Uzelf: „Halte lieb deinen Genossen, dir gleich. Ich bins.'" (Heb Uw naaste lief, want hij is als gij. Ik ben het.") De genoot is degene die op onze weg wordt geplaatst, met wie we in hetzelfde schuitje zitten: je echtgenoot, je reisgenoot, maar ook je Surinamer, je Turk en je Marokkaan. Niet het stichtelijke „iedereen liefhebben", maar degene met wie je te maken krijgt, zoals de filosofóof Buber in zijn boek „Ich und Du" ook heeft weergegeven.

De situatie in het heden afwegend heb ik er toch moeite mee het eredoctoraat goedkoop te noemen. King zelf heeft het allerminst zo ervaren. Hij was zeer geroerd – en zei mij dat ook – door de toespraak en nog meer door het lang aangehouden donderend applaus van de aanwezigen. Ook de volgende dag getuigde hij van zijn dank en waardering in de toespraak tot de leden van het studentencorps. Het was een daad die een teken was voor onszelf: de VU kon er niet meer onderuit partijganger van de armen en onderdrukten te worden: Dom Helder Camara heeft nadat King vermoord was – zijn plaats ingenomen, evenals Beijers Naudé.

Die H
gram
gerich
Abra
ginge
hevig
oorlo
Toen
„De
boek
grote
(King
steeg
ons g
zinne
hebb
gaat l
We g
konin
maar
plaqu
ons t
hem
verle
heid.
zond
agen
blijve
en ui
eiger
diept
waak
elkaa
het g
terug
verle
ruim
macl
rusti
we n
twist
Dit v

Die herinnering moet levend blijven: wie is niet ontroerd als hij op de film of de grammofoonplaat de profetische toespraak bij de mars naar Washington weer hoort, gericht tot de tienduizenden, op de trappen van het Memorial van die andere bevrijder, Abraham Lincoln: I have a dream. En een profeet wás hij. Mijn gesprekken met hem gingen niet zo zeer over de negers in hun moeilijke positie, maar op dat moment was hij hevig bezorgd, ja beangst over het avontuur van de V.S. in Vietnam, die godvergeten oorlog, waarvan hij in 1965 mij de catastrofale afloop schetste.

Toen hij eens in London in St. Paul's cathedral preekte deed hij dat over Op. 21:26: „De lengte en de breedte en de hoogte waren gelijk.” Zijn vrouw vertelt dat in haar boek „Mijn leven met Martin Luther King”. Ik citeer: „Tijdens Martins preek zat die grote wereldwijze gemeente zwiĳgend en gespannen te luisteren. Later vertelde hij (King) dat hij de geweldige stroom van respons had gevoeld en zijn eigen ontroering steeg met de hunne. Zijn vader zat er ook en werd volkomen meegesleept. Leden van ons gezelschap plaagden Daddy King later en beweerden dat hij zachtjes een geliefd zinnetje had gefluisterd, dat hij in zijn eigen Baptisten kerk hardop geroepen zou hebben. Hij zei: „Maak het hun duidelijk zoon, maak het hun duidelijk.” „En daarom gaat het!”

We gedenken de grootste Amerikaan van na de Oorlog, de grote profeet, priester en koning (leider), Martin Luther King jr., die zijn talent niet ónder de korenmaat zette, maar óp de kandelaar, die de fakkel heeft gedragen over zijn eigen graf heen. Deze plaquette zal de herinnering levend moeten houden aan de man die ons gezegd heeft wat ons te wachten staat, maar vooral wat ons te doen staat. Hoe ouder ik word hoe meer ik hem bewonder en hoe meer het mij verheugt dat het de VU was die dit doctoraat verleende. Men mag hem bewonderen om zijn succesvolle methode van de geweldloosheid. De analyse daarvan kan ons veel leren omtrent sociale actie. Maar sociale actie zonder bidden is een slag in de lucht. Als de bloedhonden, als de onderwereldpolitie-agenten, als Bull Connor en de waterstralen kwamen waarbij niemand overeind kon blijven staan, begon de schare onder zijn leiding te bidden. Bidden is vrijheid, uit je rol en uit het systeem vallen; het is mondigheid, geen grootmondigheid (waarin ieder zijn eigen woordje wil doen), een daad van saamhorigheid, solidariteit; het is roepen uit de diepte (niet om een oplossing voor het probleem of het verdriet) en een daad van waakzaamheid, want we weten meer over de komende stad, over hoe de dingen in elkaar zitten. Hier zijn we, God, komt er nou nog wat van Uw beloften? Het is immers het geloof dat ten grondslag ligt aan het bestaan van deze universiteit: we vinden het terug bij Martin Luther King jr. In een situatie waarin we dankbaar zijn voor het verleden, bidden voor de toekomst en waarin we vreugde beleven aan het heden is geen ruimte voor doemdenken en zwartgalligheid, waarin we goede sier maken met de machteloosheid, die op zichzelf al berusting en lautheid inhoudt. Daarom geen berusting over de moord op King, die tsaddiek, de betrouwbare rechtvaardige, die pikken we niet, evenmin als de samenleving die dit mogelijk maakt: daarover hebben we een twist met God.

Dit was wat ik U zeggen wilde: het lijkt me genoeg.

Verkort jaarverslag van het college van Dekanen der Vrije Universiteit over het cursusjaar 1981 - 1982

1. Samenstelling College van Dekanen

Per 1 september 1981 bestond het college uit de leden, zoals vermeld op pagina 9 en 10 van dit jaarboek. In de verslagperiode vonden ten behoeve van een aantal (sub/inter)-faculteiten wisselingen plaats. Met ingang van 27 oktober 1981 volgde prof.dr. G.A. de Bruyne prof.dr. A.O. Kouwenhoven op, met ingang van 1 januari 1982 volgde prof.dr. G.Y. Nieuwland prof.dr. M. van Veldhuizen op.

2. Vergaderingen

- 2.1. In de verslagperiode vonden 15 huishoudelijke vergaderingen plaats.
- 2.2. Er werden 10 openbare vergaderingen gehouden waarin hoogleraren hun inaugurele oratie uitspraken.
- 2.3. Tijdens de openbare diëszitting sprak prof.dr. J. v. d. Hoeven een rede uit met als titel „Vraagtekens bij vrijheid”.
- 2.4. De volgende promoties hebben plaatsgevonden:

godgeleerdheid	3
rechtsgeleerdheid	3
geneeskunde	19
wiskunde en natuurwetenschappen	31
letteren	4
economische wetenschappen	6
sociale wetenschappen	10
wijsbegeerte	3
	79

In de wiskunde en natuurwetenschappen werden twee doctoraten, in de sociale wetenschappen en in de wijsbegeerte elk één doctoraat cum laude verleend.

3. Onderwijs

- 3.1. Op de huishoudelijke vergaderingen werden ten behoeven van 110 promoties (co)promotoren coreferenten aangewezen.
- 3.2. Het College adviseerde over de instelling van een studierichting Bestuurlijke Informatica.
- 3.3. Het College adviseerde over de instelling Byzantinologie, Middel- en Nieuw-Griekse taal- en letterkunde, Neolatinse studiën en Mediavistiek.
- 3.4. Het College adviseerde positief over de aanvraag van de Stichting Nijenrode om aangewezen te worden als instelling ex. art. 118 e.v. WWO.
- 3.5. Het College adviseerde positief over het voorstel in het rapport van de adviescommissie Emancipatiebeleid – VU, het verrichten van vrouwenstudies te stimuleren door een beperkt aantal formatieplaatsen daarvoor toe te wijzen, mits bij

de toewijzing een procedure wordt gevolgd waarbij in elk geval de kwaliteit van het onderzoek wordt gegarandeerd.

- 3.6. Het College adviseerde positief over de vestiging van een bijzondere leerstoel Onderwijsrecht aan de VU.
- 3.7. Het College sprak over de wijsgerige vorming aan de VU in relatie met de tweefasenstructuur.
- 3.8. Het College adviseerde positief over het voorstel tot wijziging van art. 150 WWO.
- 3.9. Het College besprak het bijzonder deel van het Academisch Statuut.
- 3.10. Het College bracht advies uit over het voorontwerp van een Wet Open Universiteit.

4. Advisering over benoemingen van docenten

- 4.1. Het College bracht 10 maal advies uit over de benoeming van hoogleraren.
- 4.2. Het College bracht advies uit over de toelating van de voorgedragen kandidaat voor de bijzondere leerstoel Gerontologie.
- 4.3. Het College besprak het voornemen van het College van bestuur om voor hoogleraren functioneringsgesprekken in te voeren.
- 4.4. Het College besprak de Kernnota wetenschappelijk personeel en sprak, mede naar aanleiding daarvan, in het algemeen over de positie van het wetenschappelijk personeel.
- 4.5. Het College stemde in met de gedachte tot positieve discriminatie van vrouwen, doch uitsluitend bij kandidaten van gelijkwaardige kwaliteit.
- 4.6. Het College stemde in met de voorlopige nota „Procedure voor de besluitvorming inzake de taakaanpassing bij de faculteiten” in het kader van de bezuinigingen.
- 4.7. Het College adviseerde over de benoeming van een aantal gastdocenten voor de Kuiper-katheder.

5. Commissies

- 5.1. Het College besloot tot instelling van een Commissie continuïteit rectorium met als taak het doen van een voordracht voor een rector en een conrector beiden voor de periode september 1983 - september 1985.
- 5.2. Het College besloot tot instelling van een Commissie Dom Helder Camara, met de als bijlage bijgevoegde taak.
- 5.3. Het College benoemde prof.dr. J.W. Schoorl en prof.dr. L.J. Menges tot lid Commissie Dom Helder Camara.
- 5.4. Het College benoemde drs. M.J. Stiel en mevrouw dr. G.F. Bos tot lid van de Coördinatiecommissie Universitaire Lerarenopleiding.
- 5.5. Het College benoemde prof.mr. J.K. Moltmaker tot lid van de Commissie voor de Reglementen.
- 5.6. Het College benoemde de dames A. Derks, A. de Boer en de heren J.J. Prins, T. Kooy en F.F. Omta als lid van de Commissie voor het Studium Generale.

- 5.7. Het College dechargeerde de heren K.J. Korff, L.B. Langevoort, C. Stuurman, P. Daniëls en mevrouw F. v.d. Sluys als lid van de Commissie Studium Generale.
- 5.8. Het College besprak het voorstel het aantal leden van de Commissie Beleidsruimte Onderzoek uit te breiden.
- 5.9. Het College besprak de cycli van de Commissie voor het Studium Generale voor het jaar 1982 en stemde daarmee in. Het College stemde tevens in met het jaarverslag over de cursus 1980 - 1981.

6. Overige adviezen

- 6.1. Het College besloot tot een aantal wijzigingen van het promotiereglement.
- 6.2. Het College besloot tot wijziging van de promotieformule en de protocollaire gang van zaken bij de promoties.
- 6.3. Het College adviseerde negatief over de experimenteer-aanvraag van de Sub-faculteit der Pedagogische en Andragogische Wetenschappen.
- 6.4. Het College sprak zijn instemming uit met het standpunt van de Commissie Emancipatiebeleid betreffende het instellen van een vergelijkend onderzoek naar de oorzaak en remedies van studievertraging bij mannen en vrouwen.
- 6.5. Het College sprak in twee rondes over de nota programmafinanciering.
- 6.6. Het College sprak in twee rondes over het ontwikkelings- en kroondocentenplan 1983- 1987.
- 6.7. Het College sprak over het plaatsengeldmodel.
- 6.8. Het College sprak over de herindeling van de faculteiten onder de WWO '81.
- 6.9. Het College sprak over de ontwerpwet voor pensionering van hoogleraren.
- 6.10. Het College besprak het voorstel van het College van Bestuur tot regeling van de nevenwerkzaamheden.
- 6.11. Het College besprak de handleiding voor administratieve en financiële regelingen m.b.t. contractonderzoek en overige wetenschappelijke dienstverlening en stemde daarmee in.
- 6.12. Het College besprak het verslag van het tripartite overleg tussen Calvin College, het Institute for Christian Studies te Toronto en de VU.
- 6.13. Het College werd geïnformeerd over de derde conferentie voor instellingen van het Christelijk Hoger Onderwijs.
- 6.14. Het College sprak over de voorlichting aan a.s. studenten.
- 6.15. Het College besprak het bibliotheekverslag.
- 6.16. Gesproken werd over het door de Commissie Slagter uitgebrachte advies m.b.t. de afschaffing van de dekanentoelage.
- 6.17. Het College sprak over het verslag van het eerste voorbereidend jaar vluchtelingstudenten.
- 6.18. Het College werd geïnformeerd over de werkgroep Wereldraad van Kerken.

jaarverslag 1981

van de Bibliotheek der Vrije Universiteit

Inleiding

Elk jaar, ook het 101-ste jaar van de Bibliotheek der Vrije Universiteit, is anders en eender, bijzonder en gewoon. Ook het jaar 1981 toonde groei en bezuiniging, voortgang en afbouw.

In 1981 waren de trefwoorden: tien-procents-bezuinigingsidee, de „retro”, de reorganisatie, het SDM-onderzoek, de Mediatheek en de Studentenboekerij.

Collectie en uitlening

Het bezit van de bibliotheek heeft een lengte van 28 km bezette boekenplank. Het bestaat uit 655.593 volumes boeken, 264.719 volumes tijdschriften, 31.687 volumes rapporten e.d., ongeveer 300 handschriften, 23.076 kaartenbladen, 1.164 microfilms, 97.805 microfiches, 206 grammofoonplaten en 149 geluidscassettes.

De toename in 1981 bestond uit 36.172 volumes boeken, 9.411 volumes tijdschriften, 2.894 volumes rapporten e.d., 872 kaarten, 7 microfilms, 6.638 microfiches en 60 geluidscassettes.

Al deze werken moesten worden besteld, beschreven en geplaatst, geadmistreerd en de meeste ook betaald. De binnenkomende nummers van 7.652 tijdschriften en losbladige systemen en enkele dagbladen moesten worden bijgehouden. Er vonden 135.711 geregistreerde uitleningen plaats. De daguitleningen en het gebruik van de werken op de studiezalen zijn hierbij niet opgenomen (ruim 40.000). Van andere bibliotheken werden ongeveer 23.000 aanvragen ontvangen, waarvan ongeveer 6.800 per postleenverkeer werden gehonoreerd. Aan andere bibliotheken werden ongeveer 11.000 werken aangevraagd, waarvan zeker 9.045 werden ontvangen. Deze aantallen geven niet het totale interbibliothecaire leenverkeer weer omdat de registratie niet compleet is bijgehouden. Wel moet worden beseft dat elke uitlening hierbij ófwel fotocopieerarbeid vereist ófwel tweemaal inpakken en verzenden naast het controleren op aanwezigheid, het opzoeken en registreren.

Budget

Het budget 1981 voor de collectievorming was f 2.622.000,—. Hierbij kwam een correctie van f 273.140,— en een speciaal inhaalbudget van het departement van f 504.994,—. Totaal f 3.400.134,—.

De budgetverdeling was in 1981:

Algemeen, bibliografieën en Oude Drukken	f 292.162,—
Alfa-bibliotheek (religie, wijsbegeerte, oude culturen, moderne talen, geschiedenis, rechten, economie)	- 1.075.854,—
Bèta-bibliotheek	- 735.076,—
Gamma-bibliotheek	- 513.007,—
Medische bibliotheek	- 727.802,—
Studentenboekerij, Doc. Inf. Retrieval	- 56.233,—
Totaal	f 3.400.134,—

Budget per instelling bij een gemiddelde van 100 per wetenschappelijk medewerker per jaar.

instelling	1977	1978	1979	1980	1981
1. VUA	81	77	77	75	78
2. UVA	121	122	108	107	105
3. EUR	104	94	103	106	93
4. KUN	86	91	87	90	86
5. RUG	85	91	94	95	101
6. RUL	89	81	88	104	102
7. RUU	126	130	127	116	113
8. KHT	108	113	115	108	121

(Cijfers van de Katholieke Hogeschool Tilburg)

Bij een gemiddelde van 100 blijkt de VU jarenlang het laagste bedrag per wetenschappelijk medewerker aan de collectievorming uit te geven. Het toegekende budget voor 1982 geeft geen verbetering van de situatie ten opzichte van de andere instellingen te zien.

Dat het Ministerie bereid was ook in 1981 een bedrag van f 500.000,— extra beschikbaar te stellen om de achterstanden in te halen wordt zeer gewaardeerd. De universiteit zal zich moeten realiseren dat bij het uitblijven van meer middelen nieuwe achterstanden zullen ontstaan.

Collectievorming

Het geringer aantal boeken dat per vakgebied kon worden aangeschaft, betekende dat meer selectieve arbeid verricht moest worden terwille van de kwaliteit van het minder omvangrijke resultaat.

Ondanks dat de aanschaf per vakgebied veelal beperkt moest blijven tot aantallen van twee of drie cijfers, betekent de totale toename van het bezit toch het niet geringe aantal van 36.172 boekdelen en 9.411 tijdschriftdelen. In deze cijfers zijn evenwel ook het omwerken van het zgn. oud-bestand en het verwerken van collecties begrepen.

Het voor 1981 toewijzen van een te beperkt budget leidde ertoe dat in het laatste kwartaal honderden tijdschriftabbonementen werden opgezegd. Omdat juist inzake de tijdschriften reeds lange jaren een voorzichtig aanschafbeleid met vermijding van verdubbelingen was gevoerd, betekende dit een zeer ernstig te nemen negatieve collectievorming.

Zoals gebruikelijk worden enkele bijzondere aanwinsten van de afdeling Oude Drukken speciaal genoemd. In ruil werden de 24 delen van de xeroxcatalogus oude drukken van de UB-Amsterdam verkregen. Er wordt voortaan in deze categorie geen enkel werk meer besteld dat reeds in de UBA aanwezig is, tenzij er binnen de VU gegronde redenen zijn om van deze grondregel af te wijken. Op de studiezaal Oude Drukken kan

DE
NATUURLYKE
HISTORIE
DER
INSECTEN;

Voorzien met naar 't Leven getekende en gekleurde Platen.

Volgens eigen onderwindig beschreeven, door den Heer

AUGUST JOHAN RÖSEL,
VAN ROSENHOF, Miniatuur-Schilder.

Met zeer nutte en fraaie Aanmerkingen verrykt, door den Heer

C. F. C. KLEEMANN.

Uit den echten Hoogduitschen Druk van den Heer RÖSEL, en de geschreeven
Aanmerkingen van den Heer KLEEMANN, vertaald,

Onder het toezicht en de beschaaving van eenige voornaame Liefhebbers.

T W E E D E D E E L.

Te HAARLEM en AMSTERDAM,
By C. H. BOHN en H. GARTMAN, Boekverkoopers.

Met Priuilegie.

Titelpagina van deel II uit:
De natuurlycke historie der insecten
van A. J. Roesel von Rosenhof

Aug. Loh. Rijfel fecit et exc.

Frontispice van deel II uit:
De natuurlycke historie der insecten
 van A. J. Roesel von Rosenhof

de bez
 dam m
 Aange
 Nieuw
 1561.
 Door
 pracht
 voorzi
 verryk
 Haarle

Auton
 Het m
 catalo
 fase va
 ring va
 logus
 het m
 tische
 Druk
 1960,
 Vervo
 titelbe
 ook P
 geleve
 te Utr
 film) i
 Beslo
 de bit
 de be
 hoeve
 de die
 lijke i
 In ver
 de Bil
 Met d
 van h

Reor
 Enke
 dele
 titelb
 woort
 overb

de bezoeker tevens nagaan of men voor de studie nog een bezoek aan de UB-Amsterdam moet brengen.

Aangekocht werd: Theodorus Beza: Bekentnisse des christelicken gheloofs . . . Nieuwlyck in Nederlandsche sprake overgheset. Franckfort a. M., Michiel Chiret, 1561.

Door F.J.A. Hoowij, in leven notaris te Weesp, werd gelegateerd het zeer kostbare prachtige plaatwerk: A. J. Roesel von Rosenhof. De natuurlycke historie der insecten; voorzien met naar 't leven getekende en gekleurde plaaaten. Met . . . aanmerkingen verrykt, door C.F.C. Kleemann. Uit den echten Hoogduitschen druk . . . vertaald, Haarlem en Amsterdam, C.H. Bohn en H. de Wit, z. j. (1765-1782), 4 dln.

Automatisering

Het machineleesbaar maken van de bestaande catalogus kwam gereed. Daardoor is een catalogus op microfiches beschikbaar met ongeveer 600.000 titels. Hiermede is de eerste fase van het zgn. „retro-project” gereed gekomen. Op 30 oktober werd dit in vergadering van de Universitaire Bibliotheek-Commissie met vele gasten gevierd. Deze catalogus vereist intussen nog veel na-werk. Er moeten verschillende fouten, ontstaan bij het machineleesbaar maken van de oude catalogus, verbeterd worden. De systematische ontsluiting is nog niet tot haar recht gekomen. Nog ongeveer 30.000 titels Oude Drukken en 20.000 met de hand geschreven cataloguskaarten van het bezit van vóór 1960, moeten nog machineleesbaar gemaakt worden.

Vervolgens startte in april het eigenlijke proefjaar inzake het ontlenen van de eerste titelbeschrijvingen aan de Gemeenschappelijke Geautomatiseerde Catalogus (GGC), ook PICA genoemd. De op deze wijze verkregen titelbeschrijvingen worden op tape geleverd. Deze moeten in ons titelbestand bij Academisch Computer Centrum Utrecht, te Utrecht, worden ingevoerd, voor ze op COM-uitvoer (Computer Output on Microfilm) in de vorm van catalogi beschikbaar kunnen komen.

Besloten is een onderzoek te verrichten naar eventuele verdergaande automatisering in de bibliotheek volgens de „System Development Methodology” (SDM). Deze methode begint met de opstelling van een definitiestudie, die tot doel heeft na te gaan in hoeverre de bibliotheek-informatievoorziening kan worden verbeterd ten behoeve van de dienstverlening aan de gebruikers van de bibliotheek en van het daartoe noodzakelijke interne bedrijfsgebeuren.

In verband met budgettaire mogelijkheden werd de definitiestudie op 1 december door de Bibliotheekdirectie geïntroduceerd.

Met de voorbereiding van de evaluatie van ons proefjaar met de GGC en met een begin van het genoemde SDM-onderzoek werd het jaar afgesloten.

Reorganisatie

Enkele jaren geleden overwoog de directie om de centrale afdeling catalogisering ten dele te decentraliseren. De praktijk was dat drie hoofdafdelingen reeds zelf hun titelbeschrijvingen verzorgden. Daarenboven werd de zorg voor één centrale hoofdwoordencatalogus in kaartvorm van het gehele bestand door de vele COM-catalogi overbodig.

Besloten werd om een reorganisatiestudie te starten en daarmee niet te wachten tot een nieuw hoofd van de afdeling Centrale Bibliotheek-technische Dienst zou kunnen worden benoemd.

Per 18 september gaf het College van Bestuur de opdracht tot reorganisatie volgens de „Richtlijn voor de reorganisatieprocedures binnen de Centrale Diensten van de Vrije Universiteit”. De procedure werd enigszins aangepast aan de structuur van de bibliotheek.

Bezuinigingen

Om te ontdekken waar bezuinigd zou worden vroeg het College van Bestuur de mogelijke gevolgen aan te geven van een eventuele 10%-reductie van het personeel. Gerapporteerd is dat een dergelijke bezuiniging de basistaken van de bibliotheek zou aantasten en zonder onvrijwillig ontslag niet mogelijk is. Inmiddels is duidelijk geworden dat ook de uiteindelijk opgelegde reductie van 4,2% reeds zijn invloed doet gelden op de basistaken van de bibliotheek.

Studentenboekerij

De Studentenboekerij is opgezet om de VU-studenten te helpen aan duurdere tentamenliteratuur. Omdat daarvan meer exemplaren aanwezig moeten zijn en deze extra boeken niet blijvend gerekend behoeven te worden tot het bibliotheekbezit, was een afzonderlijke organisatie buiten het catalogusapparaat om, wenselijk. Ook de uitlening moet vanwege de grote vraag streng geregeld worden met een beperkte duur en een boetesysteem bij overschrijding daarvan.

Het gebruik van de Studentenboekerij voor Alfa en Gamma en de daaraan door de faculteiten en studenten gestelde wensen bleek zo toe te nemen, dat het vanwege personeelsgebrek er toe leidde dat de Studentenboekerij 's middags werd gesloten en soms tot ochtendsluiting moest worden overgegaan. Een oplossing hiervoor zal wellicht na de reorganisatie kunnen worden gevonden.

Mediatheek

Met de Mediatheek werd 1 juni een bescheiden begin gemaakt. Deze is voor de toekomst te beschouwen als een basistaak van de bibliotheek in samenwerking met het Audio-Visueel Centrum. De personeelsbezetting bleef in 1981 een zeer moeizame zaak en noopt blijvende aandacht.

Vooruitzicht

De ondernomen reorganisatie zal het mogelijk moeten maken om hier geschreven problemen beter gestructureerd te kunnen aanpakken.

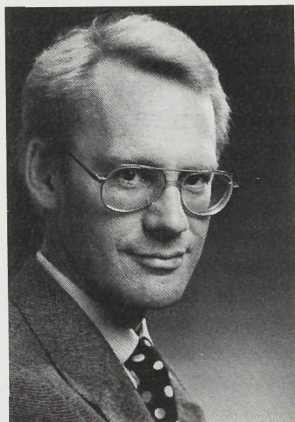
Het SDM-onderzoek zal een automatiseringsplan moeten opleveren waarop toekomstig beleid dient te worden afgesteld. Met name de personele situatie zal zorgvuldige hantering vereisen.

Tegelijkertijd zal de universiteit zich moeten uitspreken over de naar het lijkt structurele relatieve achterstand van haar bibliotheek.

Bij de
functie
immer
en ma
taire g
„outp
worde

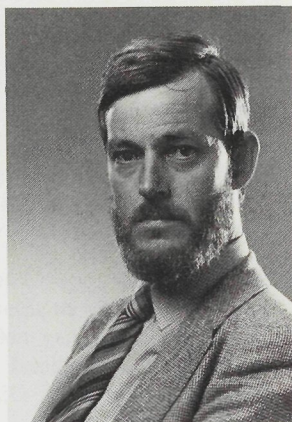
Bij de beleidsvorming zal de betekenis van de bibliotheek voor de wetenschappelijke functie van de universiteit voldoende tot zijn recht moeten komen. De bibliotheek immers vervult een rol bij de wetenschappelijke „input” van onderwijs en onderzoek en maakt een belangrijk deel uit van de wetenschappelijke „umwelt” van het universitaire gebeuren. De bibliotheek vervult eveneens een rol bij de wetenschappelijke „output” van voornamelijk het onderzoek. Dit zal duidelijk onderkend dienen te worden bij de verdeling van de bezuinigingsronden die in aantocht zijn.

nieuwbeneemde hoogleraren

gewoon
hoogleraren

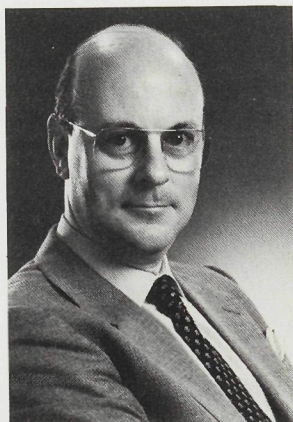
1-9-1981
Dr. W. Koops
Ontwikkelingspsychologie

1-9-1981
Dr. J.J. van Cuilenburg
Communicatiewetenschappen

1-9-1981
Dr. E.J. Barends
Theoretische chemie

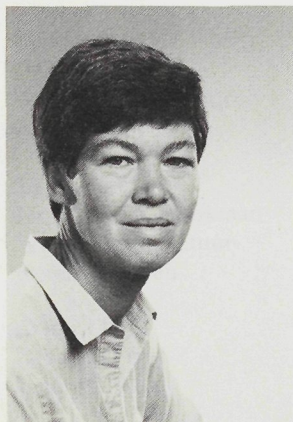
1-10-1981
Dr. M.P. van Overbeeke
Belastingrecht

1-12-1981
Dr. W. van Tilburg
Klinische psychiatrie

1-1-1982
Mr. J.A. Winter
Recht van de Europese organisaties

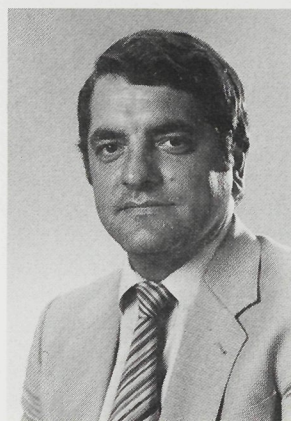
1-1-1982
Dr. E.H. Burger
Histologie

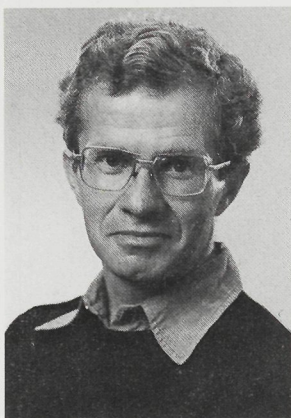
1-3-1982
Dr. L.H.D.J. Booij
Anaesthesiologie

1-6-1982
Dr. J.C. Hess
Nieuwste geschiedenis

1-7-1982
Dr. E. Velkamp
Genetica, in het bijzonder
de toegepaste genetica

1-4-1982
Dr. H.F. Vugts
Meteorologie, in het bijzonder de micro meteorologie

**buitengewoon
hoogleraar**

am

Inaugu

11 sept

Dr. T.

Genees

18 sept

Dr. J.F.

Sociale

22 janu

Dr. E.

Rechte

5 febru

Dr. W.

Godge

12 febr

Dr. G.

Letter

26 maa

Dr. J.J.

Wisku

weten

26 maa

Dr. J.J.

Wisku

weten

2 april

Dr. U.

Wisku

weten

23 apr

Dr. A.

Letter

21 me

Dr. E.

Centr

ambtsaanvaardingen

Inaugurale oraties

11 september 1981

Dr. T. Sminia

Geneeskunde

„Vergelijkende Immunologie”

18 september 1981

Dr. J.F. Vos

Sociale Wetenschappen

„De Middenschool in de jaren '80”

22 januari 1982

Dr. E. Blankenburg

Rechten

„Het idee van een ,maatschappij zonder recht””

5 februari 1982

Dr. W. Baars

Godgeleerdheid

„Het christelijk-palestijns Aramees”

12 februari 1982

Dr. G.E. Booij

Letteren

„Hiërarchische Fonologie”

26 maart 1982

Dr. J.L.R. Touret

Wiskunde en Natuur-
wetenschappen

„Les effluves de la terre”

26 maart 1982

Dr. J.E. van Hinte

Wiskunde en Natuur-
wetenschappen

„Paleontologie, ijstijden, en tijdseisen”

2 april 1982

Dr. U.A.Th. Brinkman

Wiskunde en Natuur-
wetenschappen

„Sporen opsporen”

23 april 1982

Dr. A.J. Fry

Letteren

„On the Battle of Stoney Creek and Other Allegories”

21 mei 1982

Dr. E.H. van Olst

Centrale Interfaculteit

„Lichamelijkheid als probleem in de wijsgerige antropologie”

afscheidscolleges

in m

6 november 1981
Dr. ir. H. van Riessen
Centrale Interfaculteit

„Hoe is wetenschap mogelijk”

27 november 1981
Dr. W. Metz
Geneeskunde

„Verantwoording”

13 november 1981
Dr. A.J. Wiggers
Wiskunde en Natuur-
wetenschappen

„Behoed de Aarde”

10 december 1981
Dr. E. Diemer
Sociale Wetenschappen

„Een verder reikende verantwoordelijkheid”

in memoriam

Prof.dr. E. van Dalen
1902-1982

Op 1 f
hoogle

Na zij
burg t
rende
latere
wereld
2) Wa
orde z
de mo
ting va

Reeds
Scheil
Unive
1933,
toeven
weger
het om
gang k

De fir
7 juli
dr. H.
„Spre
niet o
Als b
door v
rijken

De gr
beston
heder
G.J. S
jaar 1
Natu
king l
verkr
gen g
sche f
dat h
sche a

Op 1 februari 1982 overleed op 79-jarige leeftijd prof.dr. Egbert van Dalen, emeritus-hoogleraar in de Scheikunde aan de Vrije Universiteit.

Na zijn studie in Groningen werd hij in 1928 hoofdassistent bij prof. C.J. van Nieuwenburg te Delft, bij wie hij op 29 mei 1933 promoveerde op het onderwerp: „Oriënterende onderzoeken over tandcementen”. Zijn visie op goed onderzoek, die ook zijn latere oeuvre zou kenmerken kwamen in dit werk duidelijk naar voren: 1) Wat zegt de wereldliteratuur over de huidige stand van zaken betreffende het onderwerp in kwestie? 2) Wat zijn de belangrijkste aspecten die in de vraagstelling niet of onvoldoende aan de orde zijn geweest? 3) Zijn die aspecten qua praktisch en zuiver wetenschappelijk belang de moeite van voortgezette studie waard? 4) Geef een compacte glasheldere samenvatting van de resultaten.

Reeds op 15 februari 1932 was hij als Conservator in dienst getreden van de sectie Scheikunde van de in 1930 opgerichte Faculteit der Wis- en Natuurkunde aan de Vrije Universiteit. Ten tijde van de opening van het nieuwe gebouw aan de Laïressestraat, in 1933, werden hem als privaat-docent de colleges en practica in de analytische chemie toevertrouwd naast zijn conservatorschap. Dit laatste vergde vrijwel alle werkkraft wegens het nijpende geldgebrek: er was immers geen overheidssteun. Niettemin moest het onderzoek vooral in de organische en fysisch-organische chemie, via improvisatie op gang komen.

De financiële situatie van de vierde faculteit werd tijdens de jaarvergadering op 6 en 7 juli 1932 te Leiden geschetst door de voorzitter van het college van Directeuren, dr. H. Colijn. Er was f 60.000 per jaar voor de exploitatie van deze faculteit begroot. „Spreker is overtuigd dat dit bedrag er ook zou zijn gekomen, had zich de crisis na 1930 niet ongemeen verscherpt.” „De helft is bijeen. Op de andere helft is nu het wachten. Als bemoediging deelt Spreker mee dat ter dekking van het tekort de Hoogleraren door vrijwillige salarisverlaging 1/5 hebben bijeengebracht (applaus). Dat zijn ook geen rijken of edelen. Zorgen wij nu voor de andere 4/5 (luid applaus)” (Jaarboek 1933).

De grote aarzeling die tussen 1932 en 1938 ten aanzien van de uitbouw van de faculteit bestond en die voor van Dalen een verdere beperking van zijn ontplooiingsmogelijkheden moet hebben betekend, werd duidelijk weergegeven in de rede van prof.dr. G.J. Sizoo bij zijn rectoraatsoverdracht op 21 september 1938 (Jaarboek 1938). In het jaar 1937-38 werd namelijk besloten tot een uitbreiding van de bestaande „Wis- en Natuurkunde faculteit, welke uitbreiding werd mogelijk gemaakt door het ter beschikking komen van het bedrag dat door de actie van het „Vrouwen VU-plan 1937” was verkregen. Bij den opzet in 1932 was wijselijk vermeden de bestemming der te verkrijgen gelden nader te bepalen dan als versterking der Wis- en Natuurkundige en Medische faculteit. Vaak bleek namelijk, dat de meening of althans de hoop aan de dag trad, dat het kapitaal zou kunnen worden gebruikt voor het toevoegen van . . . de biologische afdeling” (i. v. m. de medische propaedeuse). „De faculteit heeft gemeend anders

te moeten adviseeren en zij vond voor haar advies vollen ingang bij Curatoren, Senaat en Directeuren." Dit advies betrof versterking „van het wetenschappelijk peil van opleiding en onderzoek van de bestaande afdeling voor Wis-, Natuur- en Scheikunde", die vervolgens beschreven werd als onverantwoord klein met drie gewone hoogleraren (het wettelijk minimum voor een faculteit). „Een gelukkige omstandigheid was het dat de faculteit in staat bleek drie jonge mannen van erkend wetenschappelijke aanleg en verdienste en van harte de beginselen onzer Universiteit toegedaan, te vinden, die bereid bleken een lectorschap te aanvaarden." Dr. E. van Dalen was één van hen.

In zijn openbare les, twee dagen na Sizoo's redevoering, „Over de ontwikkelingsgang der chemische analyse", toonde hij aan dat de grondslagen der chemie: de wet van behoud van stof (massa) bij chemische reacties (Lavoisier) en het stoichiometrische karakter van verbindingen, beide uiteindelijk voortvloeiden uit de kwantitatieve analyse. Geen wonder dat hij vaak blijk gaf de typisch nederlandse naam „Scheikunde" te prefereren boven de naam „Chemie". Waarom overigens zijn leeropdracht luidde: „Analytische Chemie", terwijl hij toch gelijktijdig de anorganische chemie doceerde, zal wel nooit opgehelderd worden.

De oorlog en met name de bezetting van juist zijn laboratorium op de eerste verdieping, ontnamen hem de gelegenheid tot vruchtbaar onderzoek. De opbouw daarna was tijdrovend. Niettemin werd er vooral na 1951 door hem en zijn medewerkers in toenemende mate gepubliceerd. Speciaal de moderne analysemethoden zoals allerlei vormen van chromatografie, ionenuitwisseling, electroforese en electrochemie, werden daarbij steeds meer toegepast en verder ontwikkeld. Een deel van dit werk is veelvuldig en wereldwijd geciteerd.

Ongetwijfeld kreeg hij door zijn benoeming tot gewoon hoogleraar in de anorganische en analytische chemie meer armslag. Niettemin werd in zijn inaugurele oratie op 5 oktober 1951, handelend „Over de samenstelling van chemische verbindingen" nauwelijks over eigen werk (toen al weer in volle gang) of toekomstplannen gerept. Zijn grote bescheidenheid zal hiervan de oorzaak zijn. Terwijl hij zich met grote ijver en gesteund door zijn brede inzicht en uitstekend geheugen, ten volle aan zijn opdracht wijdde, hield hij zijn eigen persoon steeds op de achtergrond. Sommigen vonden hem daarom moeilijk te doorgronden. Wie echter iets dieper groef ontdekte een integer, onkreukbaar en nederig, doch tevens kwetsbaar mens, die het „Soli Deo Gloria" niet snel met de mond beleed doch des te meer in de praktijk uitte. Toegegeven zij dat hem dit des te gemakkelijker moet zijn gevallen door de hoge mate van nuchterheid en het gemis aan geldingsdrang die hem kenmerkten.

Zijn affiniteit met de grondslag kwam o.a. in de oorlogsdagen tot uiting in de daadwerkelijke belangstelling van hem en zijn echtgenote, in de materiële en geestelijke behoeften van de niet-officieel in het laboratorium aanwezige studenten. Wie niet

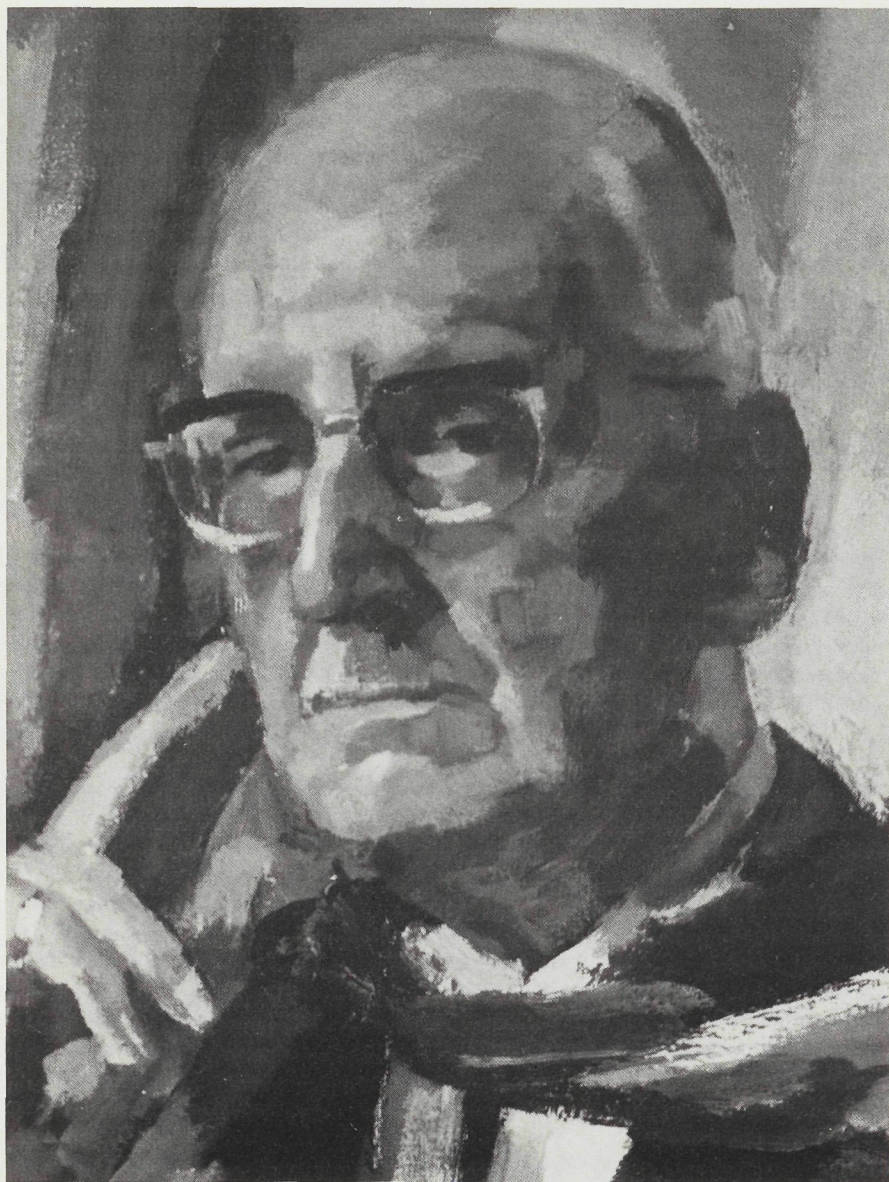
getro
beken
kerk

Allen
van 1
hij af
colleg
diver
donk
na zij
gezor
Subfa
is voc
gedie
houd

getrouw ter catechesatie ging werd met aandrang bewogen zich van zijn ijdele wandel te bekeren. Indien er tijdens een na-oorlogse buitenlandse excursie geen protestantse kerk in de omgeving was, verzorgde hij een gedegen „hagepreek”.

Allengs, doch vooral in de jaren zestig, werd zijn gezondheid minder en in het voorjaar van 1968 ging hij met vervroegd emeritaat. Bij zijn officiële afscheid op 11 mei 1968 zag hij af van een afscheidsrede. Uit de gehouden toespraken bleek hoe vele van zijn collega's en oud-leerlingen hem waardeerden. In zijn dankwoord memoreerde hij de diverse aspecten van de nieuwe opzet van de scheikundestudie en gewaagde hij van de donkere wolken die hij aan de horizon van de universitaire hemel zag opdoemen. Ook na zijn verhuizing naar Nunspeet, kon men Van Dalen en zijn vrouw, voorzover zijn gezondheid dat toeliet, aantreffen op de hoogtijdagen van Universiteit, Faculteit of Subfaculteit. Zelfs tot 1973 verschenen publicaties, mede van zijn hand. Zijn heengaan is voor zijn vrouw en kinderen, maar ook voor de Universiteit die hij 36 jaar trouw had gediend, een verlies dat erkenning dient te vinden door zijn gedachtenis in ere te houden.

J.M. Vos

Dr. C. Rijnsdorp
1894-1982

Bij he
zijn e
door d
een to
is voc
werke

Gedu
muzie
zien a
dox-p
kenn
het ha

Hij h
eman
zij zij

Die v
rijpen

Vana
gehir
eigen
getoe
ringe

Zijn
favor
lever
is:

In de
bele
P.J.

Bij het heengaan van dr. Cornelis Rijnsdorp herinneren wij ons allereerst zijn wijsheid, zijn evenwichtigheid van oordeel in een tijd van polarisatie. Zijn oordeel werd verlicht door een diepe beleving van al wat in het begin van deze eeuw was voorgevallen en door een tot in zijn laatste dagen waarnemen van al wat rondom hem plaatsvond. De televisie is voor hem een uniek medium geweest om, de laatste jaren binnenshuis vertoevend, werkelijk op de hoogte te blijven van wereldgebeuren en geesteswereld van zijn tijd.

Gedurende een lang leven had hij diverse geestelijke stromingen in kerk en politiek, in muziek literatuur zien opkomen en teniet gaan; hij had op deze gebieden autoriteiten zien aantreden en verdwijnen. Daarom heeft hij, rekening houdend met wat de orthodox-protestanten in deze eeuw aan idealen en kracht hadden betoond, maar evenzeer kennend hun gebreken en mislukkingen, met zijn geschriften ingang kunnen vinden tot het hart van het volk, ook gedurende zijn laatste jaren.

Hij heeft de volksgroep waaruit hij is voortgekomen, juist aan het einde van zijn emancipatieperiode gekomen, verder opgevoed en tot bezinning gebracht, mede dank zij zijn wijsheid en evenwichtigheid van oordeel.

Die wijsheid en evenwichtigheid zijn veroverd in een leven vol stille strijd. Maar op rijpere leeftijd heeft hij daarvan dan toch de gave vruchten geplukt.

Vanaf zijn jeugd werd hij gestuwd door een niet aflatende drang tot kennis, die hij zich gehinderd door een drukke kantoorloopbaan – slechts moeizaam door zelfstudie kon eigen maken. Maar het voordeel van zijn levensloop was dat zijn boekenkennis direct getoetst werd door de realiteit van het leven: de dagelijkse zorgen en eigen levenservaringen.

Zijn romans *Koningskinderen* (1930, zijn meest gelezene), *Eldert Holier* (1938, zijn favoriete) en *Mijn Vader, mijn Vader . . .* (1946, zijn knapste analyse) zijn uit rijke levenservaring gewonnen. Zo was het ook met zijn gedichten, waarvan het mooiste wel is:

Niet meer op verre bergen,
niet in een oude stad
wilt Gij U eerbied vergen
of offering van schat:
de heilige muren vielen,
de bergen liggen stom;
wie maar gelovig kniélen
zijn in Uw heiligdom.

Hoe zijn soms kort de nachten,
doorbracht in mijmerij!
Want op het onverwachte
zijt Gij het meest nabij.
Dan strenglen zich de handen
ineen met sterken druk
en in de ogen branden
de tranen van geluk.

In deze hymne is iets vertolkt van het diepste geheim van zijn leven, waarin religieuze beleving, culturele ontmoetingen en persoonlijke contacten (vooral met de literator P.J. Risseeuw) een grote rol hebben gespeeld.

Rijnsdorp was doorvoed van gereformeerde beginselen, maar had ze met de jaren kritisch verwerkt. Tegen het einde van zijn leven sprak hij er eerbiedig, maar altijd wat afstandelijk over, een afstandelijkheid die nooit hautain, laat staan denigrerend of kwetsend was, maar juist uit eerbied voortkwam. Daarom klonk het mij even baderend als diep gemeend in de oren, toen hij mij enige jaren geleden eens heel zakelijk zei: „Zie je, ik ben wat allergisch voor preken en gedichten.”

Maar beide had hij eerst levenslang geproefd, genoten en verwerkt.

Zoals Bavinck in de laatste jaren van zijn leven al meer uitweek naar de gebieden die rondom de theologie lagen, zo valt op dat Rijnsdorp, die via de muziek en de letterkunde zich ook grondig op de protestantse theologie bezonnen had, al meer geboeid werd door boeken die *rondom* theologie en letterkunde lagen, boekwerken die men juist wanneer men door de letterkunde en de theologie was heengegaan, eerst recht kon beoordelen. Daartoe gestimuleerd door de redactie van Trouw, waar hij via de vroegere Standaard en de bladen van het Diemer-kwartet bij beland was, las hij met ijver al wat „de krant” hem zond, en was hij zelf benieuwd hoe hij, al lezende, zijn eindoordeel vormde en hoe hij dat in het kort schriftelijk vastlegde. Zijn persarbeid wist hij kort, snel en puntig te formuleren.

Aan breedsprakerigheid heeft hij nooit geleden. In zijn recensies prees hij zelden, maar deed ook nooit onrecht aan; hij wist altijd wel iets te waarderen, en dat kwam dan ook steeds duidelijk bij de lezers over.

Op een leeftijd dat anderen niet meer toekomen aan pen en papier, was zijn lezen en schrijven voor hem – vooral na de dood van zijn vrouw in 1977 – al meer de gespannen maar ook blijde activiteit waarin hij zijn laatste inspiratie beleefde en voor zijn lezerspubliek vastlegde, zich bewust van zijn grote verantwoordelijkheid voor de opinievorming in eigen kring en daarbuiten.

Zelden is een eredoctoraat zo terecht verleend als dat aan Rijnsdorp door de literaire faculteit van de Vrije Universiteit in 1965. Het is gevolgd door een nog meer dan vijftienjarige schrijversactiviteit. Onvoorzichtigheden beging hij nooit, en het gezag dat zulk een eredoctoraat nu eenmaal verleent, heeft hij vooral in dienst gesteld van het publiek dat achter de idealen van de Vrije Universiteit staat, zonder dat het oordeel van andersgezinden aan zijn aandacht ontsnapte.

Hiermee in verband stond dat – anders dan bij zoveel literatoren soms het geval is – de persoonlijke ontmoeting met Rijnsdorp niet tegenviel: hij was evenals Gerretson en Anton van Duinkerken in persoonlijk contact die hij was in zijn geschriften.

Zoals Gerretson zich ook bij persoonlijke gesprekken de boeiende verteller betoonde, die uiteenzettingen kon geven die waard zouden zijn geweest direct te worden opgeje-

kend, en Anton van Duinkerken bij persoonlijke ontmoetingen de man bleef van barokke beelden en verrassende feiten, zo bleef Rijnsdorp tot in zijn hoge ouderdom de man die kon luisteren (zelfs liefst luisterde) en wanneer hij sprak een voorzichtig geformuleerd, beslist uitgesproken maar grondig doordacht oordeel gaf.

Zijn laatste jaar is niet droef, maar wel moeilijk geweest. Als nooit tevoren stortte hij zich op zijn schrijverstaak, die hij steeds weer voorbereidde door stipte concentratie en overdenking van door hem te bespreken boeken. De Engelsen zouden hem „a progressive conservative” noemen: hij begreep dat werkelijk religieuze en esthetische waarden ook voor volgende generaties van belang blijven en daarom dienen te worden overgedragen, maar hij begreep evenzeer dat wij niet moeten schromen nieuwe vormen en wegen te vinden om onze overtuiging bekend te maken, en we wel in de laatste plaats dienen te zweren bij het oude omdat het oud is.

Wie zijn boekbeoordelingen gevolgd heeft, weet dat hij zich de laatste jaren grondig bezighield met ouderdom, ziekte en sterven. Hij beleefde deze vragen als diepe ervaringen die zich aan hem voltrokken zowel receptief als produktief. Voor zichzelf en anderen schreef hij sinds 1978 zijn dagboeknotities *Laatste Gedachten*, waarin hij zeer bewust vastlegde wat hij gedurende zijn laatste levensjaren beleefde en overdacht op religieus, esthetisch en ethisch gebied. Wanneer hij op 4 juni 1979 in het boek *Gisteren, vandaag en morgen* van prof.dr. W.H. van de Pol de berijmde psalm *Wie heb ik nevens U omhoog* (Psalm 73, vers 14) aantreft, noteert hij: „Wie dicht bij de dood staat, weet wat het bezwijken van vlees en hart betekent”.

Het is zeer te hopen dat dit laatste dagboek zal worden gepubliceerd, want zo wenste hij het ook.

Gedurende zijn laatste dagen bleef hij dezelfde: hoewel lichamelijk gebroken, bleef de geest werkzaam als altijd.

Ik noteerde wat hij mij op dinsdag 10 november jl. door de telefoon zei: „Ik ben volkomen eenswillend met de Heer. Ik beleef nu een interessante, maar zeer zware periode. Ik ben volkomen tevreden. Er is nu het verwelken van het blad aan de boom. Ik ben als sneeuw die loslaat van de boom”.

Op dinsdag 17 november jl.: „Ik ben erg dankbaar. Ik geef me geheel over aan de Heer. Je moet weten en zeggen, dat ik in volkomen eensgezindheid met de Heer ben heengegaan. Ik begrijp Bonhoeffer nu ook zo goed: dat vroomheid ontdaan moet worden van sentiment. De Heer zij geprezen! Er is bij mij geen grein van weerstand.”

Toen ik hem daarop noemde de dichtregels van Willem de Mérode:

Doe gij met mij naar uwen wil
Ik vind geen zweem van weerstand meer.

beaamde hij deze regels volmondig.

Ons einde zij gelijk het zijne.

G. Puchinger

Prof.dr. H. J. Hellema
1900-1982

Het
verbr
werel
het be
niet u
Amer
zijn v
tot 19
jaren
advoc
uiteen
Vana
Eerst
terug
gebeu

Voor
grond
en w
weini
overz
strev
jurid
aan o
nisch
schoo
prag
toege
voren
door
steed
eerst
de st

Rech
sede
had
eenz
uito
indiv
Hij s
het t
tusse

Het heengaan van de hoogleraar Hellema op ruim 81-jarige leeftijd betekent een verbreking van de laatste band aan het lotgeval der faculteit gedurende de tweede wereldoorlog op het professorale vlak. Benoemd om de nieuw ingestelde leerstoel van het belastingrecht te bezetten, kon hij zijn ambt op 14 november 1941 aanvaard, in feite niet uitoefenen: een harde gevangenschap van enkele maanden doorstond hij in het Amersfoortse concentratiekamp met standvastigheid. Eerst na 1945 heeft hij zich aan zijn vak kunnen wijden; hij ontwikkelde ten behoeve van universiteit – hij trad van 1946 tot 1956 als ab-actis van de senaat op – en faculteit inzonderheid gedurende de eerste jaren van het professoraat een geduchte activiteit; hij was sinds zijn vestiging als advocaat in de hoofdstad (1924) steeds een uiterst druk bezet man geweest, hij kon uiteenlopende taken aan en genoot zelfs kennelijk van het veel om handen hebben. Vanaf 1952 zou hij gedurende een tekort – impulsief afgebroken – lidmaatschap der Eerste Kamer ook naar buiten laten blijken dat hij voor ingespannen arbeid niet terugschrikte en hij hield zeer ter zake kundige redevoeringen het fiscaal en economisch gebeuren betreffend, die de discussies in de senaat verlevendigden.

Voor de studie van het belastingrecht aan de Vrije Universiteit heeft hij een stevige grondslag gelegd. Hij stelde vrij zware eisen, maar hij had een stevige greep op de stof en wist tevens op een bepaalde wijze zijn studenten te boeien. Publiceren deed hij weinig maar in zijn gehele optreden een stelselmatig man, bood hij op zijn colleges een overzichtelijk geheel, tegelijk zijn persoonlijke opvattingen niet verzwijgend. Zijn streven was het belastingrecht niet geïsoleerd te behandelen. Hij bezat een ruime juridische belangstelling, zijn opnemingsvermogen was groot. Misschien omdat hij niet aan de Vrije Universiteit gestudeerd had gevoelde hij behoefte in zijn toch wel technisch vak een principiële verdieping aan te brengen. Hij was, hoezeer ook één in de school van het leven geoefend jurist, die nooit een dissertatie schreef, beducht voor in pragmatiek verzandende rechtswetenschap; dus probeerde hij bij een steeds wisselend toegepaste, veel feitelijke kennis veronderstellende wetgeving enkele hoofdzaken naar voren te halen. Van aanleg een strijdvaardig pleiter, die zich vierkant plaatste achter door hem aanvaarde „zaken”, heeft hij, die soms stormachtig kon optreden, zichzelf steeds in de hand gehouden. Hij onderscheidde zich van anderen daarin dat hij voor eerst aan het zijne tegengestelde standpunten volstrekt zuiver weergaf en vervolgens op de sterkste argumenten van de wederpartij inging.

Rechtlijnig was hij ongetwijfeld, maar daarin bezat hij ook ruime verdienste. Toen sedert 1945 zich een krachtige stroming baan brak om allen die het voorheen niet breed hadden gunstiger sociale en fiscale regelingen te bieden, ijverde hij – zonder tot eenzijdigheid te vervallen – voor een gelijke behandeling van hen die een vrij beroep uitoefenden. Dat hij daarbij soms alleen kwam te staan, derde hem, die een geboren individualist was, weinig, want hij was steevast van zijn eigen gelijk diep doordrongen. Hij stond te sterker omdat hij tegenover zich vond regeerders die er niet wars van waren het belastingrecht een zekere eigen wettelijkheid toe te kennen en het juiste evenwicht tussen overheid en onderdaan te sterk verstoorden. Hem kenmerkte een sterk besef

voor de werkelijkheid, die hem veel waarde aan internationale rechtsvergelijking deed hechten. Hij was van het vergelijk inzonderheid wanneer hijzelf dit kon formuleren, niet afkerig. Of hij in 1970 emeritus geworden niet tezeer een behoudende richting heeft ingeslagen? Men zal in elk geval moeten toegeven dat het klimmen der jaren aan levendig optreden en parate kennis geen afbreuk deden, dat er voor het oog bij niet veelvuldige ontmoetingen – wellicht speelde in deze afzijdigheid de hem niet geheel welgevallige democratisering der universiteit een rol – van ouderdom al heel weinig bleek.

Niemand zou ooit Hellema over het hoofd hebben kunnen zien. Hij maakte zijn aanwezigheid zonder dat ooit van opdringerigheid sprake was, tastbaar; wanneer hij een vergadering bezocht nam hij het anderen kwalijk er niet te zijn. Aan zelfverzekerdheid schortte het hem niet. Hij was gesteld, voorzover zijn plichtsbesef en de lust tot zakendoen het hem toelieten, op enig gezellig verkeer, zij het dat in het algemeen hij niet toeschietelijk was en enerzijds een tevreden, anderzijds soms een iets wrange indruk wekte. Hij leefde zijn eigen bestaan, dat hij meestal afschermd. Hoezeer hij een artistieke inslag bezat, zal niet tot ieder zijn doorgedrongen. Over door hem en zijn echtgenote betoonde moed tegenover de Duitsers was hij zwijgzaam. Moest er geholpen worden, dan was hij tot bijspringen – na gedegen onderzoek van de noodzaak – bereid. Als het ware terloops bleek van een gevoelige vroomheid; hij maakte met vergeven en vergeten ernst. Over zijn kinderen sprak hij zo als een trots vader dit pleegt te doen; wat zijn vrouw betrof kon ieder duidelijk zijn dat zij voor hem „hors de concours” was.

Het aardse leven van deze man die zich op velerlei gebied heeft bewogen, maar die toch in zijn wetenschapsbeoefening aan de Vrije Universiteit – en dat als buitengewoon hoogleraar – de grootste verdienste verwierf, heeft een einde genomen. Hij was er diep van doordrongen dat voor hem, zoals voor anderen, „het beste” nog kwam. Dat velen in eerbied en dankbaarheid gedenken laat zich dan ook vòòr alles verklaren uit genoemde in hem zichtbaar geworden verwachting.

I.A. Diepenhorst

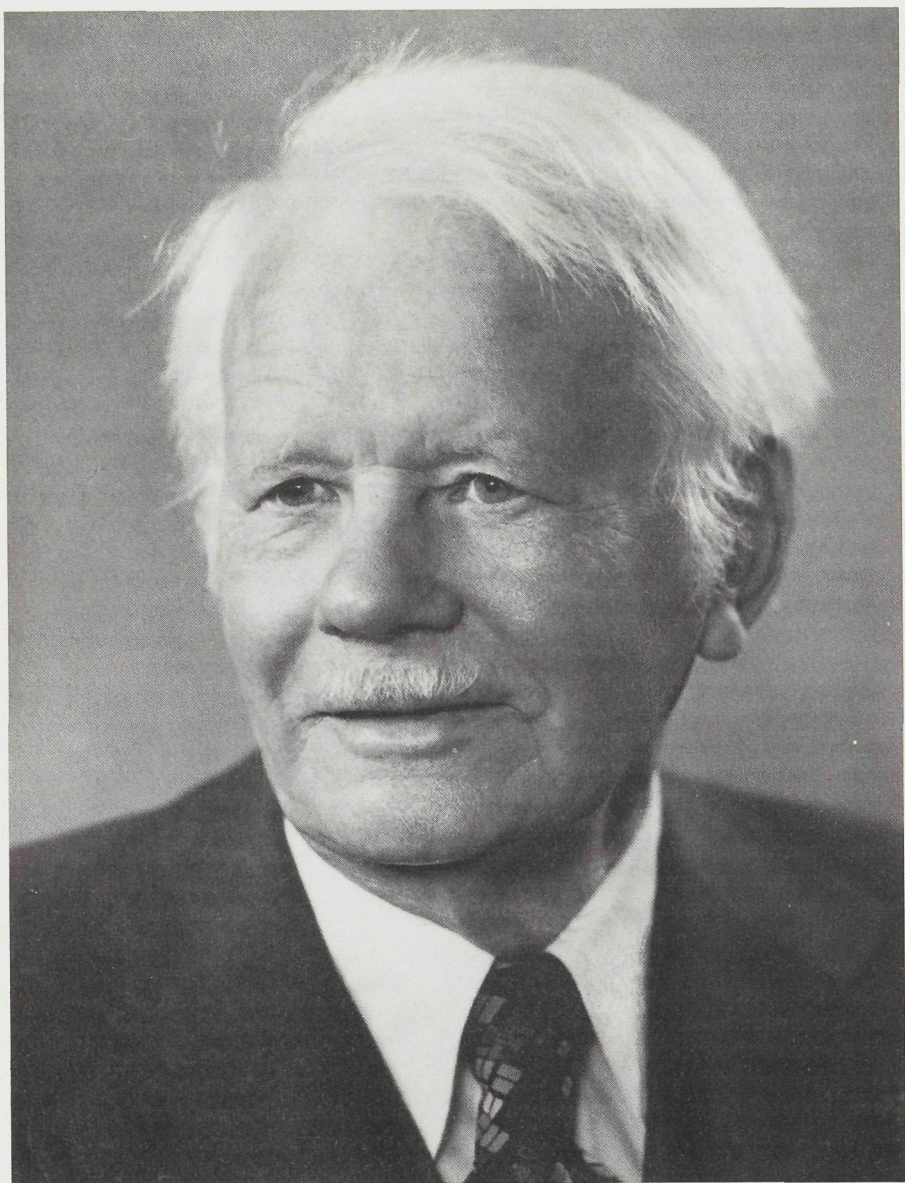
eed
en,
eft
aan
iet
eel
nig

tijn
hij
rd-
tot
hij
nge
hij
tijn
ol-
k -
met
egt
de

och
oon
iep
len
em-
orst

... de ...
... de ...
... de ...

Dr. H. Algra
1896-1982

Woe
gaar
mijn
zeker
moet
Dan
Rijns
voor
Algra
unive
verdi
daar
betel
beur
jaren
In de
merk
verle
putte
Zelf
al va
toch
tradi
nog
een o
een
histo
niet
kind
Toen
Stan
de g
stelli
oper
Als
zijn
sitei
duid
de li
Voo
afsch
dage
mak

Woensdag 2 juni zou ik naar Leeuwarden gaan voor de begrafenis van Rein Boomgaardt, de oud-directeur van het Friesch Dagblad. De dag daaraan voorafgaande, bij mijn thuiskomst van een wandeling door het oude Rotterdam, zei mijn vrouw: „Je was zeker van plan morgen Algra te ontmoeten?“. „Allicht“, antwoordde ik. Zij weer: „Ik moet je iets zeggen: Algra is vanmorgen overleden“.

Dan wordt een menskind wel stil. Eerst op 12 februari van dit jaar 1982 Cornelis Rijnsdorp, nu op 1 juni Hendrik Algra. Beiden eredoctor van onze universiteit, beiden voor mij vaderlijke vrienden. Rijnsdorp was 87 jaar geworden, Algra 86.

Algra was een dergenen die op 20 oktober 1980, bij het plechtige eeuwfeest onze universiteit in de Nieuwe Kerk, met het eredoctoraat werden bekleed. Hij had het verdiend en het heeft hem oprecht verheugd. Verdiensten had hij in velerlei opzicht; daaraan deed niet af, dat het eredoctoraat meer rechtstreeks werd teruggevoerd op zijn betekenis voor de commentariërende en opiniërende journalistiek. En deze op haar beurt was weer van grote betekenis door de vormende kracht die er, zo als tientallen jaren lang door hem beoefend, van was uitgegaan voor velen.

In de overlijdensadvertentie vanwege onze universiteit werd als kenmerkend opgemerkt dat Algra voor velen de weg had helpen openhouden naar eigen traditie en verleden, om daaruit beginselen voor blijvende waarde voor heden en toekomst te putten.

Zelf geruime tijd van nabij bij het perswezen betrokken geweest, heb ik Algra eigenlijk al van het begin, van 1935 dus, geboeid in zijn journalistieke bezigheid gevolgd. Hier toch, maar dan ten overstaan van eigentijdse problemen en problematieken, werden tradities voortgezet van Groen en van Kuyper. Hier had het journalistieke commentaar nog zijn functie behouden van een welkom behulpzaam zijn van lezer en lezeres, zich een oordeel te vormen over de gebeurtenissen van de dag, die immers vaak meer is dan een enkele dag. Op haar beurt was diens omvangrijke en diepgaande kennis van de historie onze commentariërend journalist-publicist daarbij tot enorme steun. En zeker, niet minder nog dan deze, zijn leven dicht bij de bijbel, die hem altijd weer tot een kinderlijke vroomheid wist te wekken.

Toen het in april 1972 een eeuw geleden was dat Kuyper het eerste nummer van De Standaard deed verschijnen – met het nog altijd onvergetelijke hoofdartikel waarin ons de geuzen werden voorgehouden – en onze universiteit dat gebeuren met een tentoonstelling in de herinnering terugriep, was Algra de aangewezen om die tentoonstelling te openen.

Als commentator heeft Algra ook kritiek geoefend, scherpe soms. Ook daarin was hij zijn voorgangers in de geschiedenis van het eigen perswezen niet vreemd. Onze universiteit is aan die kritiek niet geheel ontkomen. Maar het was mij en anderen met mij wel duidelijk – en uit vele gesprekken met hem is dat ook wel gebleken – dat ook van kritiek de liefde jegens de universiteit een diepe drijfveer was.

Voor zijn lezers was zijn boodschap een dagelijks wachtwoord. Zoals hij nog bij mijn afscheid van de universiteit op 10 december 1981 stelde: hij zag in de krant graag een dagelijkse gast die vertrouwen vroeg, maar zich dat vertrouwen ook eigen moest maken. En voor zo velen, met name in zijn Friesland, was hij via zijn familieblad zelf als

een familielid voor de lezerskring, een benadering die zo als het ware een familiekring vormde. Van zulk een beoefening van journalistiek, anders immers een beoefening die zich spoedig tot de dag bepaalt, kan een invloed uitgaan die de beperktheid van de dag verre overschrijdt.

Algra heeft zijn lezers gediend; hij heeft ook de journalistiek grote diensten bewezen. Onze universiteit heeft begrepen dat het op haar weg lag zijn verdiensten in dit alles te erkennen. Zij heeft het willen doen door de toekenning van dit specifieke eerbewijs, waarover een universiteit de beschikking heeft: het eredoctoraat. Zo dan werd – en blijft ook na zijn heengaan – zijn plaats in de rij onzer doctores honoris causa.

E. Diemer

W
31 a
15-1
1-3 c
2-3 c
12-1
23 o
31 o
4-6 r
18 n
20 n
23-2
10 d
8-9 j

wetenschappelijke congressen

31 augustus-4 september 1981	Congres Interfaculteit der Actuariële Wetenschappen en Econometrie
„Econometric Society European Meeting '81”
15-18 september 1981	Congres Instituut voor Milieuvraagstukken
„Heavy Metals”
1-3 oktober 1981	Symposium Faculteit der Letteren/NOVIB
„Schrijvers, lezers en de derde wereld”
2-3 oktober 1981	Congres Subfaculteit der Tandheelkunde
„2nd E.S.B. Meeting on head, neck and Dental Implants”
12-16 oktober 1981	Congres AZVU, afdeling KNO
„Phoniatrie”
23 oktober 1981	Symposium AZVU, afdeling Verloskunde
Gynaecologie
„Voortplantingendocrinologie”
31 oktober 1981	Symposium Subfaculteit der Tandheelkunde
„Prothetische Tandheelkunde”
4-6 november 1981	Congres Subfaculteit der Wiskunde en Informatica
„Performance '81”
18 november 1981	Congres Faculteit der Rechtsgeleerdheid
„Politie en Onveiligheid”
20 november 1981	Congres Interfaculteit der Lichamelijke Opvoeding
2e Lustrumcongres „Leren Bewegen”
23-27 november 1981	Congres Faculteit der Godgeleerdheid/Wereldraad van Kerken
„Public Hearing on Nuclear Weapons”
10 december 1981	Symposium Subfaculteit der Politicologie
„Journalistiek en Ethiek”
8-9 januari 1982	Conferentie: „Studieconferentie Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte”

- 6 februari 1982 Conferentie AZVU, afdeling Sociale Geneeskunde
„Conferentie Medische Polemologie”
- 26 februari 1982 Congres Onderwijsresearch
„Landelijke Studievaardigheden”
- 14-16 april 1982 Symposium Faculteit der Wiskunde en Natuur-
wetenschappen, vakgroep AAC
„12th Symposium on the Analytical Chemistry of
Pollutants”
- 20 april 1982 Symposium Subfaculteit der Psychologie
„Symposium Theoretische Psychologie”
- 12 mei 1982 Symposium Subfaculteit der Niet Westerse Sociologie
en Culturele Antropologie
„Symposium over Noord-West Tunesië”
- 24-25 mei 1982 Symposium AZVU afdeling KNO
„Symposium Logopedie”
- 28 mei 1982 Congres Faculteit der Geneeskunde, vakgroep
gedragwetenschappen
„Marktdag Medische Sociologie”
- 4 juni 1982 Symposium Dienst Veiligheid en Milieu
”Symposium Ziekenhuisafval”
- 7-11 juni 1982 Symposium AZVU, afdeling Ergotherapie
- 14-18 juni 1982 Congres: „15th Congress of the International
Association of Medical Laboratory Technologists”
- 23-25 juni 1982 Congres Interfaculteit der Lichamelijke Opvoeding
„Congress Biomechanics and Medicine in
Swimming”
- 2-7 augustus 1982 Congres Faculteit der Rechtsgeleerdheid
„International Association of Juvenile and Family
Court Magistrates”
- 10-13 augustus 1982 Congres Subfaculteit der Psychologie
„Congres Cognitively Comfortable Computing”

18-20 augustus 1982

Conferentie Faculteit der Economische Wetenschappen
„The Usefulness of Current Replacement Cost Information”

30 augustus-4 september 1982

Conferentie Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen
„International Conference on Nuclear Structure and Spectroscopy”

studium generale

Thema: „Vernieuwingsmomenten in de kunst“

- 22 oktober 1981 *Mr. L. Langevoort*
dramaturg bij de Nationale Opera te Brussel
- Inleiding
- 3 november 1981 *Drs. H. van Haaren*
lid van de directie van het Staatsdrukkerij - Uitgeverij
Bedrijf te Den Haag
- Kunstbeleid in Nederland
- 11 november 1981 *Mw. drs. S. Piët*
medewerkster communicatie bij het N.R.C.-Handelsblad
en verbonden aan het psychologisch laboratorium te
Amsterdam
- Audiovisuele contactbreuk
- 17 november 1981 *Mw. drs. M. van Boven*
directrice Noordbrabants Museum te 's-Hertogenbosch
- Museumbeleid
- 30 november 1981 *P. Schat*
componist
- Tonaliteit in Nederland
- 8 december 1981 *J. van der Keuken*
cineast en fotograaf
- De Schim
- 16 december 1981 *R. van Dantzig*
choreograaf en artistiek leider van het Nationale Ballet
- Modern Ballet

Thema: „Strategieën voor vrede en veiligheid”

- 15 februari 1982 *Prof.dr. P. Boskma*
hoogleraar in de wijsbegeerte van wetenschap en techniek
aan de onderafdeling der Wijsbegeerte en Maatschappij-
wetenschappen der Technische Hogeschool Twente
- Oorlog en vrede
- 24 februari 1982 *Prof.dr. E. Boeker*
hoogleraar in de theoretische natuurkunde aan de Vrije
Universiteit te Amsterdam
- Militaire verdediging zonder kernwapens
- 4 maart 1982 *Prof.dr. J. Niezing*
hoogleraar in de Internationale Betrekkingen aan de Vrije
Universiteit van Brussel
- Sociale verdediging
- 11 maart 1982 *Drs. L. Hogebrink*
verbonden aan de raad „Overheid en samenleving” van de
Hervormde Synode te Den Haag
- Kleine landen politiek
- 18 maart 1982 *J.H. Neuman*
directeur van het Nederlands Instituut voor Vredesvraag-
stukken in Den Haag
- Wapenbeheersing en Europese veiligheid binnen het
nucleaire afschrikkingdenken
- 23 maart 1982 *Prof.dr. J. de Graaf*
emeritus hoogleraar in de ethiek aan de theologische
faculteit en de centrale interfaculteit van de Rijksuniversiteit
Utrecht
- Ethische aspecten en de plaats van het pacifisme

31 maart 1982

Drs. C.H.M. Bartelds

verbonden aan het Polemologische Instituut te Groningen
binnen een project dat de integratie van vredesonderwijs/
mondiale vorming binnen het voortgezet onderwijs tot doel
heeft (het INVRO project)

Vredesonderwijs

vo
bu
FA
17 n
Pro
ker
24 n
Pro
Bri
5 o
Pro
reic
7 o
Pro
Lie
10 n
Pro
Tüt
feb.
Pro
„C
app
Ins
15 j
Pro
reli
FA
14 s
Pro
„N

voordrachten van buitenlandse geleerden

FACULTEIT DER GODGELEERDHEID

17 maart 1981

Prof.dr. P. Figueras, Universiteit van Tel Aviv, Tel Aviv, Israël, over: „Byzantijnse kerken in de Negev”.

24 maart 1981

Prof.dr. G.B. Warnock, Oxford University Magdalen College, Oxford, Groot Brittannië, over: „The Object of Morality” en „The objectivity of ethics”.

5 oktober 1981

Prof.dr. E. Jüngel, Eberhard-Karls-Universität, Tübingen, B.R.D., over: „Der ewig-reiche Gott und die Grenzen unserer Sprache”.

7 oktober 1981

Prof.dr. E. Jüngel, Eberhard-Karls-Universität, Tübingen, B.R.D., over: „Gott is Liebe”.

10 november 1982

Prof.dr. K.E. Nipkow in samenwerking met Vrije Leergangen, Universität Tübingen, Tübingen, B.R.D.

febr./mei 1982

Prof.dr. G. Vandervelde, Institute for Christian Studies, Toronto, Canada, over: „Creation and Cross in the Christology of Edward Schillebeeckx – A Protestant appraisal”.

Instituut voor Godsdienstwetenschap

15 juni 1981

Prof. J.T. Richardson, University of Reno, Reno, Nevada, U.S.A., over: „New religious movements and the debate on deprogramming”.

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

14 september 1981

Prof. W.L.F. Felstiner, Rand Corporation, Santa Monica, California, U.S.A., over: „Naming, Blaming, Claiming, The Emergence and Transformation of Disputes”.

15 september 1981

Prof. D. Trubek, Law School, University of Wisconsin, Madison, Wisconsin, U.S.A., over: „Grievances, Claims and Disputes – Report on Litigation Research”.

26 februari 1982

Prof.dr. H. Treiber, Universität Hannover, Hannover, B.R.D., over: „Reaktion auf den Terrorismus in der Bundesrepublik Deutschland”.

3 maart 1982

Prof. K. Minogue, London School of Economics/NIAS, London, Groot Britannië, over: „Human Rights and Ideology”.

7 mei 1982

Prof. D. Ketteler, University of Trent/NIAS, Ontario, Canada, over: „Hugo Sinzheimer: Arbeitsrecht – Rechtsfragen oder Machtfragen?”.

8 juni 1982

Mr. J. Vermassen, advocaat, Lede, België, over: „De positie van de verdediging in de Belgische strafrechtspleging”.

FACULTEIT DER GENEESKUNDE

22 september 1981

Prof.dr. T. Miura, Tokyo University School of Medicine, Tokyo, Japan, over: „Changes in the seasonal distribution of births”.

24 september 1981

Dr. N.G. Martin, Research School of Biological Sciences, Australian National University, Canberra, Australië, over: „Alpha-1 – antitrypsin and twinning”.

6 oktober 1981

Dr. A.C. Cuello, Oxford University, Oxford, Groot Britannië, over: „Substance P and enkephalin neurones in the nigro-striatal and primary sensory systems”.

13 oktober 1981

Prof. H. Masing, Universität Erlangen, Erlangen, B.R.D., over: „Rehabilitationschirurgie der Nase”.

10 november 1981

Dr. E. Stennert, Universität Göttingen, Göttingen, B.R.D., over: „Surgical rehabilitation of facial paralysis”.

7 december 1981

Dr. J.W. Keibarian, National Institute of Health, Bethesda, U.S.A., over: „Dopamine receptors in the central nervous system”.

22 januari 1982

Prof. W.H. Oldendorf, University of California, Los Angeles, U.S.A., over: „Computertomografie van de hersenen”.

25 maart 1982

Dr. W.H. Taylor, Royal Liverpool Hospital, Liverpool, Groot Britannië, over: „The role of pepsins in the pathogenesis of peptic ulcer”.

13 april 1982

prof.dr. H. Rudert, Universität Kiel, Kiel, B.R.D., over: „Refereeravond”.

27 april 1982

Dr. A. Ellis, Broadgreen Hospital, Liverpool, Groot Britannië, over: „Studies on Pepsinogen”.

11 mei 1982

Dr. J.T. Laitman, Mount Sinai Medical Center, New York, U.S.A., over: „Refereeravond”.

14 mei 1982

Prof.dr. J.W. Scott, Emory University, Atlanta, U.S.A., over: „New findings on the morphologie and physiology of mitral and tufted cells on the olfactory bulb”.

7 juni 1982

Prof.dr. L. Zaborszky, University of Virginia, Charlottesville, U.S.A., over: „Afferent connections of the medial basal hypothalamus”.

29 juni 1982

Dr. F. MacCurtain, Middlesex Hospital, London, Groot Britannië, over: „De waarde van xeroradiografie bij gelaryngectomeerden”.

5 juli 1982

Dr. A. Jha, Mithila University, Darbhanga, India, over: „Genetic regulation of isoenzyme patterns in *Drosophila*”.

Tandheelkunde

20 januari 1982

Dr. B. Rune, Allmannä Hospital, Malmö, Zweden, over: „Treatment of cleft Lip and Palate Patients”.

20 januari 1982

Dr. K.V. Sarnas, Allmannä Hospital, Malmö, Zweden, over: „Treatment of Cleft Lip and Palate Patients”.

27 januari 1982

Dr. W.C. Shaw, Welsh National School of Medicine, Cardiff, Groot Brittannië, over: „Social Implications of Dentofacial Appearance”.

4 maart 1982

Dr. W.B. Hickory, School of Dental Medicine, Connecticut, U.S.A., over: „Models for studying sutural response to force”.

7 april 1982

Prof. J.J. Pindborg, The Royal Dental College Copenhagen, Kopenhagen, Denemarken, over: „Clinical diagnosis of benign lesions of the oral mucosa”.

7 april 1982

Prof. Cl. Brocheriou, d'anatomie pathologique, Hopital Saint-Louis, Parijs, Frankrijk, over: „Pigmented lesions of the oral mucosa”.

7 april 1982

Prof.dr. K. Donath, Pathologie der Universität Hamburg, Hamburg, B.R.D., over: „Histopathology of malignant salivary gland tumors”.

7 april 1982

Prof.dr. I.R.H. Kramer, Eastman Dental Hospital, London, Groot Brittannië, over: „Classification of odontogenic and non-odontogenic cysts”.

7 april 1982

Prof.dr. P. Reichart, Medizinische Hochschule Hannover, Mund- Kiefer- und Gesichtschirurgie, Hannover, B.R.D., over: „Classification of odontogenic tumors”.

8 maart 1982

Prof.dr. J.E. Lemons, Dept. Biomaterials, Univ. of Alabama, Birmingham, U.S.A., over: „Bioceramics of calciumphosphate”.

7 juni 1982

Dr. J. Meyer, National Institute for dental Research, Bethesda, U.S.A., over: „New aspects of mineralization”.

FACULTEIT DER WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

Wiskunde en Informatica

14, 21 en 28 sept., 5 okt. 1981

Prof.dr. R.D. Anderson, Louisiana State University, Baton Rouge, Louisiana, U.S.A., 4 gastcolleges over: „meetkundige en oneindig-dimensionale topologie”.

6 oktober 1981

Prof.dr. I. Pohl, University of California at Santa Cruz, Santa Cruz, CA, U.S.A., over: „Intelligent Artifacts and Socialized Machines”.

9 oktober 1981

Prof.dr. H. König, Christian-Albrechts-Universität, Kiel, B.R.D., over: „Eigenvalues of p-summing operators with applications to integral operators”.

12 oktober 1981

Prof. M. Shiota, University of Kyoto, Kyoto, Japan, over: „On equivalence of smooth and analytic functions”.

12 oktober 1981

Dr. L. Rodman, University of Tel-Aviv, Tel-Aviv, Israël, over: „Hermitian solutions of the algebraic Riccati equation”.

13 oktober 1981

Prof.dr. J. Meilijson, Tel-Aviv University, Tel-Aviv, Israël, over: „Estimation of lifetime distributions from autopsy statistics”.

22 oktober 1981

Prof. H. Langer, Technische Universität, Dresden, D.D.R., over: „Generalized resolvents and applications”.

23 oktober 1981

Prof. H. Langer, Technische Universität, Dresden, D.D.R., over: „Generalizations of perturbation theorems to definitizable operators in Krein spaces”.

23 oktober 1981

Prof. H. Kaper, Argonne National Laboratory, Argonne, Ill., U.S.A., over: „Factorisatie bij niet-zelfgeadjungeerde lineaire operatoren”.

26 oktober 1981

Prof. R. Benedetti, University of Pisa, Pisa, Italië, over: „On topology of real algebraic sets”.

13 november 1981

Dr. K.M. Przyluski, Polish Academy of Sciences, Warschau, Polen, over: „Controllability”.

16 november 1981

Dr. K.M. Przyluski, Polish Academy of Sciences, Warschau, Polen, over: „On the Lyapunov equation and stability theory for discrete-time infinite-dimensional linear systems”.

30 november 1981

Dr. H. Mehrrens, Technische Universität Berlin, Berlijn, B.R.D., over: „Mathematik und Naturwissenschaften im nationalsozialistischen Deutschland”.

3 december 1981

Prof. M. Shiota, University of Kyoto, Kyoto, Japan, over: „On classification of Nash manifolds”.

14 december 1981

Prof.dr. U. Kirchgraber, Eidgenössische Technische Hochschule, Zürich, Zwitserland, over: „Multi-parameter bifurcation problems”.

11 januari 1982

Prof. B. Aupetit, Université Laval, Quebec, Canada, over: „Analytic multivalued functions in Banach algebras and uniform algebras”.

29 maart 1982

Dr. A. Dow, University of Manitoba, Winnipeg, Canada, over: „On characterizing the completion $P(w)/fin$ ”.

11 mei 1982

Dr. M. Hermann, Friedrich-Schiller-Universität, Jena, D.D.R., over: „Shooting Methods for Two-point Boundary Value Problems”.

1 juni 1982

Prof.dr. C. Davis, University of Toronto, Toronto, Canada, over: „Bounds for perturbations of eigenvalues and eigenvectors”.

21 juni 1982

Prof. N.K. Bose, University of Pittsburgh, Pittsburgh, PA, U.S.A., over: „Prime factorization of polynomial matrices over an arbitrary field and related results”.

23 juni 1982

Prof.dr. A. Katok, Institut des Hautes Etudes Scientifiques, Parijs, Frankrijk, over: „Dynamical Systems in two-dimensional manifolds: topological and ergodic properties”.

24 juni 1982

Prof.dr. A. Katok, Institut des Hautes Etudes Scientifiques, Parijs, Frankrijk, over: „Various aspects of Entropy in Dynamical systems”.

25 juni 1982

Prof.dr. K. Diederich, Universität Wuppertal, Wuppertal, B.R.D., over: „Boundary behaviour of proper holomorphic mappings”.

30 juni 1982

Prof. E. Bierstone, University of Toronto, Toronto, Canada, over: „On composition of differentiable functions”.

8 juli 1982

Prof. L. de Branges, Purdue University, West Lafayette, Ind., U.S.A., over: „Hilbert spaces of entire functions”.

8 juli 1982

Prof. B. Sz-Nagy, University of Széged, Széged, Hongarije, over: „Toeplitz-type operators and hyponormality”.

8 juli 1982

Prof. L. Lerer, Technion, Haifa, Israël, over: „Factorization of matrix polynomials for multi-connected domains”.

15 juli 1982

Prof. L. Lerer, Technion, Haifa, Israël, over: „Non-square sections of Wiener-Hopf integral equations”.

19 juli 1982

Dr. L. Rodman, University of Tel-Aviv, Tel-Aviv, Israël, over: „On Toeplitz operators with rational symbols”.

23 juli 1982

Prof. A.G. Ramm, Kansas State University, Manhattan, Kansas, U.S.A., over: „A class of multidimensional integral equations, basic in random field estimation and filtering theory”.

26 juli 1982

Prof. A.G. Ramm, Kansas State University, Manhattan, Kansas, U.S.A., over: „Asymptotics of singular values and variational principles for eigenvalues of compact non-selfadjoint operators”.

Natuurkunde en sterrenkunde

14 september 1981

Dr. T. Walcher, CERN, Genève, Zwitserland, over: „The nucleon-antinucleon system and the nuclear force”.

21 oktober 1981

Dr. O.V. Maxwell, Univ. de Paris-Sud, Orsay, Frankrijk, over: „A simple model for pion induced deuteron disintegration”.

23 oktober 1981

Prof.dr. A. Faessler, Univ. Tübingen, Tübingen, B.R.D.

Prof.dr. W. Weise, Univ. Regensburg, Regensburg, B.R.D., over: „The connection between quark degrees of freedom and the nucleon-nucleon interaction”.

17 november 1981

Dr. K.E. Stephenson, Argonne Nat. Lab., Argonne, U.S.A., over: „Pion scattering at LAMPF”.

18 november 1981

Dr. H. Arenhövel, Max Planck Inst., Mainz, B.R.D., over: „Meson exchange effects in photonuclear reactions and photon scattering”.

9 december 1981

Dr. A.D. Jackson, State Univ. New York, Stony Brook N.Y., U.S.A., over: „Microscopic models of Fermi-liquid parameters”.

3 februari 1982

Dr. J.C. Gay, Laboratoire de Spectroscopie Hertzienne de l'Ecole Normale Supérieur, Parijs, Frankrijk, over: „Landau Condensation of the Rydberg Spectrum of Atomic Cesium”.

3 maart 1982

Prof.dr. J. Rapaport, Ohio State Univ., Columbus Ohio, U.S.A., over: „The (p,n) reaction at intermediate energies”.

22 april 1982

Dr. G. Sicking, Westfälische Wilhelmsuniversität, Münster, B.R.D., over: „Tritium tracer investigation of bulk and surface effects in metal hydrogen systems”.

10 mei 1982

Dr. A. Zemel, Weizmann Inst. of Science, Rehovot, Israël, over: „Applications of polarized hyperfine interaction”.

26 mei 1982

Prof.dr. E.R. Flynn, LAMPF, Los Alamos, U.S.A., over: „Direct reaction studies of the interacting boson model”.

21 juni 1982

Prof.dr. R.S. Simon, Max Planck Inst., Heidelberg, B.R.D., over: „Early results from the Darmstadt-Heidelberg crystal ball”.

29 juni 1982

Dr. Y.K. Gambhir, München, B.R.D., over: „Microscopic determination of IBM parameters”.

1 juli 1982

Dr. R.H. Landau, Univ. Surrey, Guildford, Groot Brittannië, over: „Atomic and nuclear bound states of K-p in momentum space”.

Scheikunde

7 september 1981

Dr. E.H.F. Wong, National Institute for Medical Research, London, Groot Brittannië, over: „Chemical Modification of Muscarinic Receptor Binding”.

15 september 1981

Prof.dr. F. Toda, Ehime University, Matsuyama, Japan, over: „A new method for optical resolution of acetylenic alcohols”.

25 september 1981

Prof.dr. P.S. Porthoghese, University of Minnesota, Minnesota, U.S.A., over: „Structure -Activity Relationship of Highly Selective Affinity Labels for Opioid Receptors”.

7 oktober 1981

Prof.dr. M. Reetz, Universität Marburg, Marburg, B.R.D., over: „Organotitanium Reagents in Organic Synthesis”.

9 november 1981

Prof.dr. P. Helquist, State University of New York, Stone Brock, U.S.A., over: „Stable Precursors of Transition Metal Carbene Complexes as Reagents in Organic Synthesis”.

12 november 1981

Dr. L.B. Rogers, University of Georgia, U.S.A., over: „Chromatographic Fractionations of Mixtures of Oligomers”.

8 januari 1982

Dr. B.J. Orr, University of New South Wales, Sydney, Australië, over: „Infrared-ultraviolet double resonance studies of molecular energy transfer”.

18 januari 1982

Prof.dr. G. Schill, University of Uppsala, Zweden, over: „High chromatographic selectivity by ion-pairing and complexing agents”.

21 januari 1982

Prof.dr. J. Miller, Loughborough University, Groot Brittannië, over: Recent developments in room temperature phosphorescence”.

21 januari 1982

Prof.dr. J. Birks, University of Colorado, U.S.A., over: „Chemiluminescence detection in liquid chromatography”.

1 februari 1982

Dr. W. Bottomley, Division of Plant Industry, CSIRO Canberra, Australië, over: „Organization chloroplast DNA of spinach”.

2 februari 1982

Prof.dr. Kettrup, Universität, Gesamthochschule, Paderborn, B.R.D., over: „Immobilized chelating agents as selective ion exchangers and stationary phases in HPLC”.

19 april 1982

Prof.dr. H. Kwart, University of Delaware, U.S.A., over: „Transition State Geometries Perceid through Isotope Effect Studies”.

16 april 1982

Dr. H. Ploegh, Institut für Genetik/Universität Köln, Keulen, B.R.D., over: „Moleculaire aspekten van menselijke transplantatie entigenen (HL-A)”.

10 juni 1982

Prof.dr. L.T. Scott, University of Nevada, Reno, U.S.A., over: „Understanding Cyclic Conjugation”.

Biologie

30 september 1981

Prof.dr. H. Baltscheffsky, University of Stockholm, Stockholm, Zweden, over: „Evolutionary aspects of bacterial photosynthesis and nitrogen fixation”.

28 oktober 1981

Prof.dr. Norimitsu Watabe, University of South Carolina, Carolina, U.S.A., over: „Cellular aspects of calcification in the invertebrates”.

11 december 1981

Dr. M. Saraste, Laboratory of Molecular Biology, Cambridge, Groot-Brittannië, over: „The structure of ATP-Synthase in Escherichia coli”.

15 december 1981

Dr. K. Sálanki-Rosza, Biological Research Institute of the Hungarian Academy of Sciences, Tihany, Hongarije, over: „Caudo-respiratory neurones in Helix”.

29 januari 1982

Dr. J. van Minnen, University of Maryland, Baltimore, U.S.A., over: „Endocrinology of reproduction in Limax maximus”.

19 maart 1982

Prof.dr. G.A. Horridge, Res. School of Biological Sciences Australian National University, Canberra ACT, Australië, over: „The visual system in insects”.

29 maart 1982

Dr. W.A. Cramer, Purdue University, West Lafayette, Indiana, U.S.A., over: „The membrane channel-forming antibiotic protein, colicin E1”.

30 maart 1982

Prof.dr. A. Trebst, Lehrstuhl Biochemie der Pflanzen, Ruhr-Universität, Bochum, B.R.D., over: „On the function of quinones in photosynthesis-plastoquinone and inhibitor-binding proteins”.

2 april 1982

Dr. W. Winlow, Dep. of Physiology, University of Leeds, Leeds, Groot-Brittannië, over: „Morphological and electrophysiological characteristics of the pedal ganglia of *Lymnaea*”.

2 april 1982

Dr. W. Winlow, Dep. of Physiology, University of Leeds, Leeds, Groot-Brittannië, over: „The use of phase plans analysis of action potentials to identify neurones on *Lymnaea*”.

4 juni 1982

A.M. Emmet (entomoloog), Essex, Groot-Brittannië, over: „A Comparison of leaf-mining lepidopteran families”.

24 juni 1982

Dr. M.V. Brian, Inst. of terrestrial Ecology, Furzebrook Res. Station, Wareham, Groot-Brittannië, over: „The relationship between queens and workers in ants, bees and wasps.

Geologie en fysische geografie

15 september 1981

Prof. W. Pozaryski, Poolse Akademie van Wetenschappen, Warschau, Polen, over: „Large-scale strike-slip movements along the SW margin of the East-European Platform in the Early Paleozoic”.

29 september 1981

Dr. A. H. Bouma, Gulf Science & Technology Company, Pittsburgh, Pennsylvania, U.S.A., over: „Seismic stratigraphy and canyon-fan facies of diapirically controlled intra-slope basins (Gulf of Mexico)”.

3 november 1981

Dr. D.A. Falvey, University of Sydney, Sydney, Australië, over: „Evolution of passive continental margin sedimentary basins”.

5 november 1981

Dr. D.A. Falvey, University of Sydney, Sydney, Australië, over: „SW Pacific Tertiary microplate tectonics”.

6 november 1981

Dr. W.T. Coulbourn, Scripps Institution of Oceanography, Univ. of California, San Diego, California, U.S.A., over: „Accrete or not accrete?”.

18 november 1981

Prof.dr. J. Mascle, Université Pierre & Marie Curie, Paris en Villefranche-sur-Mer, Frankrijk, over: „Structure and evolution of the Hellenic Trench”.

19 november 1981

Prof.dr. Jean Mascle, Université Pierre & Marie Curie, Paris en Villefranche-sur-Mer, Frankrijk, over: „Fracture zones in the margins of the Atlantic Ocean”.

27 november 1981

Prof.dr. K. Bjørklund, Universiteit van Bergen, Bergen, Noorwegen, over: „Cenozoic climatic evolution and paleoceanography of the North Atlantic Ocean”.

27 november 1981

Prof.dr. Erik Olafson, Universiteit van Gotenburg, Gotenburg, Zweden, over: „Oxygen isotope distribution in the marine record of the Weichselian glaciation”.

Vakgroep geschiedenis en maatschappelijke aspecten der natuurwetenschappen

12 november 1981

Dr. Ph. Gummet (i.s.m. de subfaculteit der Natuurkunde en Sterrenkunde), Manchester University, Manchester, Groot Brittannië, over: „The nuclear weapons debate in Britain”.

26 november 1981

Dr. R. von Gizycki (i.s.m. de subfaculteiten Natuurkunde/Sterrekunde en Scheikunde), Battelle Institut, Frankfurt, B.R.D., over: „Microelectronics, Education and Professional Training”.

30 november 1981

Dr. H. Mehrrens, Technische Universitat, Berlijn, B.R.D., over: „Mathematics and natural science in nazi-Germany”.

26 maart 1982

Dr. M. Brett-Crowther, Science Policy Foundation, Londen, Groot Britannië, over: „Defining life: the ethical context of human quality questions”.

FACULTEIT DER LETTEREN

Algemene Literatuurwetenschap

20 april 1982

Dr. R. Bouckaert-Ghesquiere, Katholieke Universiteit Leuven, Leuven, België, over: „Functie en werking van jeugdliteratuur”.

13 mei 1982

Prof.dr. J.P. Strelka, State University of New York, Albany, U.S.A., over: „Geschlossene und offene Systeme in der Literaturwissenschaft”.

17 mei 1982

Dr. A. van Assche, Katholieke Universiteit Leuven, Leuven, België, over: „De multi-dimensionele schaalanalyse. Een nieuwe onderzoekstechniek binnen de empirische receptietheorie”.

Griekse en Latijnse taal en cultuur

16 maart 1982

Prof.dr. M. Fuhrman, Universität Konstanz, Konstanz, B.R.D., over: „Cicero; über Macht und Ohnmacht eines Intellektuellen in der Politik”.

Kunstgeschiedenis

19 oktober 1981

Dr. B. Steinborn, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Wrocław, Polen, over: „Humanistisches Programm der Th. Rehdiger Galerie aus den 70er Jahren des 16. Jh.”.

22 oktober 1981

Dr. B. Steinborn, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Wrocław, Polen, over: „Ikonomie der protestantischen Renaissance Malerei Schlesiens”.

26 oktober 1981

N. Halliday, M.A., Courtauld Institute, Univ. of London, Londen, Groot Britannië, over: „British art in the 1920's: the question of an avant-garde”.

Franse Taal- en Letterkunde

27 oktober 1981

B. de Cornulier, U.E.R., Luminy, Marseille, Frankrijk, over: „La métrique du vers français”.

25 maart 1982

C. Pichois, Sorbonne Nouvelle, Parijs, Frankrijk, over: „Vitesse et vision du monde”.

22 april 1982

Prof.dr. Arpad Vigh, Straatsburg, Frankrijk, over: „La comparaison exemplaire ou la naissance du récit”.

3 mei 1982

Prof. D. Lefebvre, Université du Québec, Montreal, Canada, over: „Variation syntaxique du français parlé au Québec”.

Duitse Taal- en Letterkunde

6 oktober 1981

Prof.dr. E. Mannack, Universität Kiel, Kiel, B.R.D., over: „Grass, Rasputin und die Frauen”.

8 oktober 1981

Prof.dr. Klaus Jarmatz, Institut für Gesellschaftswissenschaften Berlin, Berlijn, D.D.R., over: „Literatur der DDR an der Wende von den 70er zu den 80er Jahre”.

3 november 1981

Prof.dr. Adolf Muschg, E.T.H. Zürich, Zürich, Zwitserland, over: „Über das Verhältnis Literaturwissenschaftler - Autor”.

24 november 1981

Dr. B. Frischmuth, Oostenrijk. Lezingen uit eigen werk en discussie over haar positie als schrijfster in Oostenrijk.

13 mei 1982

Prof.dr. J.P. Strelka, State University of New York, Albany, U.S.A., over: „Geschlossene und offene Systeme in der Literaturwissenschaft”.

Engelse Taal- en Letterkunde

20 januari 1982

Prof. C.J. Rawson, University of Warwick, Groot Brittannië, over: „Gulliver's Travels”.

10 maart 1982

T.A. Shippey, University of Leeds, Leeds, Groot Britannië, over: „Proverbs, Poetry, Philology”.

16 maart 1982

W.F.H. Nicholaisen, State University, New York, U.S.A., over: „Names in Literature”.

25 maart 1982

Norman Blake, University of Sheffield, Sheffield, Groot Britannië, over: „Aspects of Caxton”.

21 juni 1982

Prof.dr. H. Schrey, Gesamthochschule, Duisburg, B.R.D., over: „On the Way to Milton's 'Fit Audience though Few'”.

Geschiedenis

4 juni 1982

Prof.dr. K. Holl, Universität Bremen, Bremen, B.R.D., over: „Der Pazifismus in der Weimarer Republik”.

FACULTEIT DER ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

28 oktober 1981

Dr. L. Zurawicki, Warsaw University, Warschau, Polen, over: „Trade and investment relations between east and west.”

2 maart 1982

Prof.dr. N. J. Glickman, University of Pennsylvania, Philadelphia, U.S.A., over: „Urban development in the U.S.A.”.

26 april 1982

Dr. E. Morss, Institute of Social Studies/Development Alternatives Inc., Den Haag resp. Washington, Nederland resp. U.S.A., over: „Nine Critical Implementation Problems that occur in Development Cooperation”.

FACULTEIT DER SOCIALE WETENSCHAPPEN

Sociaal-Culturele Wetenschappen

22 februari 1982

Prof.dr. Z. Namenwirth, University of Connecticut, Storrs, U.S.A., over: „Organisations have opinions”.

Culturele antropologie en niet westerse sociologie

25 november 1981

Prof. E. Terray, Centre Universitaire St. Denis, St. Denis/Parijs, Frankrijk, over: „Theoretical Issues in French Marxist Anthropology”.

17 december 1981

Dr. J.S. Kahn, University College London, dept. of Anthropology, London, Engeland, over: „Theories on capitalist penetration and some examples from Southeast Asia”.

16 maart 1982

Dr. K. Rupasinghe, University of Peradeniya, Kandy, Sri Lanka, over: „Blunder, not panacea: peripheral countries and the strategy of export-oriented production. The case of Sri Lanka”.

19 april 1982

Dr. E.R. Morss (Director of Research), Development Alternative Inc., Washington D.C., U.S.A., over: „A Critical Assessment of the Participation Movement”.

14 mei 1982

Prof. M. de Graaf, Darwin Community College, Winnellie N.T., Australië, over: „The Minefield of Professional Ethics”.

Psychologie

september 1981

Prof.dr. S.H. Schwartz, Dept. Psychology, Hebrew University, Jerusalem, Israël, over: „Helping behavior values, ascription of responsibility”.

2 april 1982

Prof.dr. S. Fillenbaum, University of North Carolina, Chapel Hill, U.S.A., over: „It goes without saying”.

19 t/m 24 april 1982

Prof.dr. D. Gopher, Technion, Israel Institute for Technology, Technion City, Haifa 32000, Israël, over: „The structure of attentional resources”, „Interpretation of dual task performance” en „Attention control and training”.

11 t/m 21 mei 1982

Prof.dr. H.H. Stenson, University of Illinois at Chicago Circle, Chicago Illinois 60680, U.S.A., over: „Cognitive functions and stress” en „Hemispheric assymetry”.

11 juni 1982

Prof. L. Goldberg, University of Oregon, Eugene, U.S.A., over: „Language and Personality”.

Pedagogische en Andragogische Wetenschappen

14 juni 1982/15 juni 1982

Prof.dr. H. Meyer/R. Semmerling Dipl. Päd., Carl-von-Ossietzky Universität, Oldenburg, B.R.D., seminar „Entwickelndes Lernen und entwicklender Unterricht”.

CENTRALE DER INTERFACULTEIT

periode 24 september 1981-17 december 1981

Prof.dr. N.P. Wolterstorff, Calvin College, Grand Rapids, U.S.A. Serie gastcolleges over: „Theories over rationality”.

27 april, 4 mei en 11 mei 1982

Dr. A.M. Wolters, Institute for Christian Studies, Toronto, Canada. Serie gastcolleges over: „De verhouding geloven-denken bij 19e en 20e eeuwse reformatorische denkers”.

INTERFACULTEIT DER AARDRIJKSKUNDE EN PREHISTORIE SUBFACULTEIT DER SOCIALE GEOGRAFIE EN PLANOLOGIE

28 september 1981

C. Hamnet, M.A., Lecturer The Open University/Dept. of Geography, Milton Keynes, Great Britain, MKJ6AA, over: „Social Change and Housing Change”.

25 mei 1982

P. Marcuse Ph.D. professor of Urban Planning, Columbia University, Graduate School of Architecture and Planning, New York, U.S.A., over: „The Urban Crisis in the U.S.A.: Housing in New York City”.

10 december 1981

Prof.dr. Percy Silva, University of Colombo, Sri Lanka, over: „Resettlement problems in newly irrigated areas”.

INTERFACULTEIT DER ACTUARIËLE WETENSCHAPPEN EN ECONOMETRIE

29 september 1981

Dr. Raphael Hassin, Tel Aviv University, Tel Aviv, Israël, over: „Optimal sales rates in a stationary economic lot size model”.

28 oktober 1981

Prof.dr. U. Yechiali, Tel Aviv University, Tel Aviv, Israël, over: „Optimal policies for data base reorganization”.

29 oktober 1981

Prof. Wang Yu-yun, Academia Sinica, Peking, China, over: „Stochastic problems in Operations Research in China”.

29 oktober 1981

Prof. Dong Ze-qing, Academia Sinica, Peking, China, over: „Operations Research in China”.

27 januari 1982

Prof. W. Whitt, Bell Laboratories, Holmdel, U.S.A., over: „Approximations and bounds for the single-server queue”.

5 februari 1982

Prof. P.J. Schweitzer, University of Rochester, Rochester, U.S.A., over: „Iterative aggregation in Markovian reward processes”.

10 februari 1982

Prof. W. Whitt, Bell Laboratories, Holmdel, U.S.A., over: „The departure process from many queues in series”.

25 maart 1982

Prof.dr. A. Deaton, University of Bristol, Bristol, Groot Brittannië, over: „Some thoughts on modelling zero-expenditures in a budget survey”.

28 april 1982

Dr. K. Georg, Universität Bonn, Bonn, B.R.D., over: „Numerical aspect and applications of simplicial deformation algorithms”.

13 mei 1982

Prof. Sydney Afriat, All Sounds College, Oxford, Groot Brittannië, over: „True index”.

19 mei 1982

Prof. D.S.G. Pollock, Queen Mary College, University of London, London, Groot Brittannië, over: „Didactic aspects of classical econometrics”.

26 mei 1982

Prof. H. Polemarchakis, C.O.R.E., Louvain-la-neuve, België, over: „Asset markets, general equilibrium and the neutrality of money”.

2 juni 1982

Prof. A. Lancaster, University of Hull, Hull, Groot Brittannië, over: „An econometric analysis of Reservation Wages”.

INTERFACULTEIT DER LICHAMELJKE OPVOEDING

20 t/m 23 oktober 1981

A. Pessa, The Pessos-Strolling Woods Farm, Boston (Franklin), U.S.A., over: „The Pessa System of Psychomotor Techniques”.

23-25 oktober 1981

L. Rienast, Fritz Perls Institut für Integrative Therapie, Düsseldorf, B.R.D., over: „Konzentratieve Bewegingstherapie”.

5 november 1981

Prof.dr. F. Thiemann, Universität Köln/Seminar für Allgemeine Didaktik und Schulpädagogik, Köln, B.R.D., over: „Elemente zu einer Methodologie reflexiver Praxisforschung”.

6 november 1981

Prof.dr. F. Thiemann, Universität Köln/Seminar für Allgemeine Didaktik und Schulpädagogik, Köln, B.R.D., over: „Kritische Unterrichtsbeurteilung”.

24-27 november 1981

A. Berger, Fritz Perls Institut für Integrative Therapie, Düsseldorf, B.R.D., over: „Sensory Awareness”.

25 en 26 mei 1982

E. Kirchmann, Fritz Perls Institut für Integrative Therapie, Düsseldorf, B.R.D., over: „Muziek en ritme in de Integratieve Bewegingstherapie”.

22 juni 1982

Dr. J.M. Adrian, Washington State University, Washington, U.S.A., over: „Biomechanics and mathematical modeling”.

24 juni 1982

Dr. P.J. Fowler, University of Western Ontario London, Ontario, Canada, over: „Swimming injuries”.

22 juni 1982

Dr. L. Gullstrand, Karolinska Institute and Dept. of Work Physiology, National Board of Occupational Safety and Health, Stockholm, Zweden, over: „Energetics and mechanical work in swimming”.

25 juni 1982

Dr. R.E. Schleihauf, Teacher's College, Columbia University, Columbia, U.S.A., over: „Biomechanical aspects of swimming propulsion”.

aantallen studenten (peildatum: 30-6-1982)

(inclusief extranei, exclusief toehoorders)

<i>Studierichting</i>	<i>Eerste jaars</i>		<i>Totaal</i>	
	<i>heren</i>	<i>dames</i>	<i>heren</i>	<i>dames</i>
Godgeleerdheid	23	19	302	109
Rechtsgeleerdheid	181	124	895	544
Geneeskunde	165	99	1323	692
Tandheelkunde	50	19	334	86
Informatica	50	6	50	6
Wiskunde	22	7	179	37
Natuurkunde	45	2	238	7
Scheikunde	40	7	248	45
Farmacochemie	3	1	5	1
Geologie	17	2	101	12
Biologie	66	34	462	179
M.O. Wiskunde en Natuur- wetenschappen	6	1	32	2
Klassieke talen	7	7	44	32
Nederlands	29	42	170	223
Frans	8	37	39	177
Duits	5	11	64	71
Engels	20	28	119	151
Semitische talen	2	1	10	6
Fries	3	—	4	1
Geschiedenis	47	28	364	142
Kunstgeschiedenis/archeologie	22	18	78	130
Transport	881	493	5061	2653

	<i>Studierichting</i>	<i>Eerste jaars</i>		<i>Totaal</i>	
		<i>heren</i>	<i>dames</i>	<i>heren</i>	<i>dames</i>
109	Transport	811	493	5061	2653
544	Algemene Taalwetenschap	2	2	15	8
692	Algemene Literatuurwetenschap	3	1	14	14
86	M.O. Duits	—	—	5	3
6	Overig	—	—	—	3
37	Economische wetenschappen	213	22	1314	95
7	Avondopleiding Economie	—	—	40	2
45	Sociologie	15	6	107	47
1	Niet-westerse Sociologie	6	7	48	32
12	Culturele Antropologie	18	13	88	91
179	Politicologie	45	13	278	51
	Psychologie	56	74	388	380
2	Pedagogie	27	63	156	427
32	Andragogie	3	4	56	60
223	Wijsbegeerte	13	5	75	22
177	Natuurkundige Aardrijkskunde	13	3	105	12
71	Sociale Aardrijkskunde	51	18	449	133
151	Actuariële wetenschappen	1	—	11	2
6	Econometrie	21	2	100	13
1	Lichamelijke Opvoeding	81	47	324	183
142					
130	Totaal	568	280	3573	1578
2653	Totaal Generaal	1379	773	8634	4231

aantallen buitenlandse studenten

(peildatum: 30-6-1982)

studierichting nationaliteit	Godgeleerdheid	Rechtsgeleerdheid	Geneeskunde	Tandheelkunde	Informatica	Wiskunde	Natuurkunde	Scheikunde	Geologie	Biologie	Alg. Lit. Wetenschap	Alg. Taalwetenschap	Nederlands	Frans	Duits
	België			1				1	2			1			1
Engeland		2	1						1	2					
Ierland			1										1	1	
B.R.D.		3	36	6						5					
Zweden			1										1		
Noorwegen			3					1							
Finland			1												
Oostenrijk		1	1												
Zwitserland														2	
Frankrijk				1											
Spanje			1											1	
Portugal															
Italië		1	2												
Joegoslavië										1					
Tsjechoslowakije			1												
Griekenland															
D.D.R.				1											
Cyprus															
Totaal Europa		7	49	8			1	3	1	8	1		2	5	
Israël			1	1	1										1
Turkije		1	2							1					
Syrië															
Iran			1												
Irak															
Afghanistan															
Pakistan			1		1			1							
India		1								1					
Vietnam			1												1
Thailand															
China															
Indonesië		1	41	20			1	1		3					
Zuid-Korea	1														
Totaal Azië	1	3	47	21	2		1	2		5				2	

Alg. Lit. Wetenschap	Alg. Taalwetenschap														Totaal nationaliteit						
	Nederlands	Frans	Duits	Engels	Sem. Talen	Fries	Geschiedenis	Kunstgeschiedenis	Economie/Account.	Sociologie	Niet-West. Sociologie	Cult. Antropologie	Politologie	Psychologie	Pedagogie	Wijsbegeerte	Fys. Geografie	Soc. Geografie	Lich. Opvoeding		
1		1		1			1	1	1					2	1	1					13
				1			1		1			1		1		1					12
				1																	2
	1	1					3	1	3		1			7	1		1	1	2		72
	1			1						1		1							1		3
									1	1											7
														2							3
															1						4
		2					1		1										1		6
						1															2
		1					1		1							1					4
																					3
									1												2
																					1
																					1
														1							1
	2	5	3			1	7	2	9	2	1	2		13	3	3	1	1	4		138
1			1						1					2							7
		1	2					1	1	1			1	2			1				14
									1												1
					1																2
									1				1								2
													1								1
													1								1
		1													1						2
														1							1
			1				2		12	2	1			2			1				88
																2					3
	2	4	1				2	1	17	3	1		4	8		3	2				130

studierichting	nationaliteit											Nederlands	Frans			
	Godgeleerdheid	Rechtsgeleerdheid	Geneeskunde	Tandheelkunde	Informatica	Wiskunde	Natuurkunde	Scheikunde	Geologie	Biologie	Alg. Lit. Wetenschap			Alg. Taalwetenschap		
Algerije																2
Marokko								2								1
Tunesië																2
Egypte			3			1	1									
Ethiopië			3													
Gambia																
Sierra Leone																
Mauritius																
Zimbabwe			1													
Zuid Afrika	4	2	1						2		2					
Totaal Afrika	4	2	8			3	1	2		2						5
Australië			1													
U.S.A.	4		3									1				1
Canada	1		1			1				1						
Brazilië																
Peru																
Chili		1														
Uruguay																
Suriname		3	4	2			1									
Ned. Antillen		2														
Totaal Amerika	5	6	8	2		1	1			1		1				1
Staatloos	1	1	3									1				
Totaal studierichting	11	19	116	31	2	4	4	7	1	16	2	1	3	12		
Totaal Faculteit	11	19	147			34										
	Godg.	Recht	Geneesk.			W en N										

Alg. Lit. Wetenschap	Alg. Taalwetenschap	Nederlands	Frans	Duits	Engels	Sem. Talen	Fries	Geschiedenis	Kunstgeschiedenis	Economie/Account.	Sociologie	Niet-West. Sociologie	Cult. Antropologie	Politicologie	Psychologie	Pedagogie	Wijsbegeerte	Fys. Geografie	Soc. Geografie	Lich. Opvoeding	Totaal nationaliteit			
		2																			2			
		1																			3			
		2			1							1									4			
					1			1		3								2			12			
										2		3	1			1					11			
										1				1							1			
													1								1			
																					1			
					1				1	1	1		1		1		2				19			
		5		3				1	1	7	1	4	3	1	2	1	4				55			
										1					1						3			
1	1				2						1	1		1	6		1				21			
					1											1					6			
									1												2			
										1	1	1									4			
					1																4			
									1												1			
										6					3	6	1			3	29			
																					2			
1	1				4				2	7	2	2		4	13	2	1		3		66			
1										1			1								8			
2	1	3	12		14	1	1	10	6	42	8	8	6	9	37	6	11	3	4	4	400			
		51								42	74							11	7	4				
		Letteren								Economie	Soc. Wtsh							C.I.F.	Aandr.	L.O.				

aantallen examens en promoties

		heren	dames	totaal
<i>Faculteit der Godgeleerdheid</i>				
Propedeutisch:		11	6	17
Kandidaats:		13	6	19
Doctoraal:		22	7	29
Promotie:		3	—	3
<i>Faculteit der Rechtsgeleerdheid</i>				
Kandidaats:		105	78	183
Doctoraal:	Nederlands Recht	85	57	142
	Notariële Studierichting	14	8	22
	Vrije Studierichting	13	4	17
Promotie:		2	1	3
<i>Faculteit der Geneeskunde</i>				
Geneeskunde:	kandidaats I	119	72	191
	kandidaats II	115	60	175
	kandidaats III	99	77	156
	doctoraal I	123	63	186
	doctoraal II	122	70	192
	semi-arts	—	2	2
	assistent-arts	6	5	11
	arts	122	70	192
Promotie:		15	—	15
Tandheelkunde:	kandidaats I	21	4	25
	kandidaats II	51	14	65
	doctoraal I	40	10	50
	doctoraal II	47	13	60
	tandarts	50	10	60
Promotie:		3	—	3

Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen

17					
19					
29	Kandidaats:	Wiskunde	24	8	32
3		Natuurkunde N-1	21	—	21
		Natuurkunde N-2	8	—	8
		Scheikunde	9	1	10
		Scheikunde S-1	8	5	13
183		Scheikunde S-2	6	3	9
142		Scheikunde S-2'	1	3	4
22		Scheikunde S-3	4	—	4
17		Geologie G-1	—	—	—
3		Geologie G-2	—	—	—
		Geologie G-3	4	—	4
		Biologie B-1	29	7	36
		Biologie B-3	—	—	—
		Biologie B-4	2	—	2
		Biologie B-5'	12	8	20
191	Doctoraal:	Wiskunde	24	6	30
175		Natuurkunde	21	—	21
156		Scheikunde	23	6	29
186		Geologie	5	—	5
192		Biologie	32	19	51
2	Promotie:	Wiskunde	2	—	2
11		Natuurkunde	9	—	9
192		Scheikunde	7	2	9
15		Geologie	2	—	2
25		Biologie	6	1	7
65	M.O.-A:	Wiskunde	1	—	1
50	M.O.-B:	Wiskunde	1	—	1
60	M.O.-B:	Natuurkunde	6	—	6
60	M.O.-B:	Scheikunde	3	—	3
3	M.O.:	Biologie	6	2	8

		<i>heren</i>	<i>dames</i>	<i>totaal</i>
<i>Faculteit der Letteren</i>				
Kandidaats:	Klassieke taal- en letterkunde	2	1	3
	Nederlandse taal- en letterkunde	19	34	53
	Franse taal- en letterkunde	3	14	17
	Duitse taal- en letterkunde	9	8	17
	Engelse taal- en letterkunde	7	12	19
	Geschiedenis	39	12	51
	Kunstgeschiedenis	4	5	9
Doctoraal:	Algemene taalwetenschap	2	—	2
	Klassieke taal- en letterkunde	1	2	3
	Nederlandse taal- en letterkunde	10	10	20
	Franse taal- en letterkunde	2	17	19
	Duitse taal- en letterkunde	11	7	18
	Engelse taal- en letterkunde	6	9	15
	Geschiedenis	27	10	37
	Kunstgeschiedenis	5	4	9
	Algemene literatuurwetenschap	1	—	1
Friese taal- en letterkunde	—	—	—	
Promotie;	Algemene taalwetenschap	1	—	1
	Klassieke taal- en letterkunde	—	—	—
	Franse taal- en letterkunde	1	—	1
	Duitse taal- en letterkunde	—	—	—
	Geschiedenis	2	—	2
Kunstgeschiedenis	—	—	—	
M.O.-A:	Duitse taal- en letterkunde	—	2	2
M.O.-B:	Duitse taal- en letterkunde	1	2	3

Faculteit der Economische Wetenschappen

Kandidaats:	153	4	157
Doctoraal:	75	3	78
Promotie:	6	—	6
Accountant:	11	—	11

taal

		heren	dames	totaal	
<i>Faculteit der Sociale Wetenschappen</i>					
3	Kandidaats:	Westerse sociologie	12	10	22
53		Niet-Westerse sociologie	3	2	5
17		Culturele antropologie	6	11	17
17		Politicologie	31	5	36
19		Psychologie	45	29	74
51		Pedagogie	16	64	80
9		Andragogie	11	14	25
2	Doctoraal:	Westerse sociologie	23	2	25
3		Niet-Westerse sociologie	3	3	6
20		Culturele antropologie	4	4	8
19		Politicologie	22	3	25
18		Psychologie	30	39	69
15		Pedagogie	22	49	71
37		Andragogie	10	9	19
9					
1	Promotie:	Westerse sociologie	2	—	2
—		Niet-Westerse sociologie	—	—	—
1		Culturele antropologie	1	—	1
—		Politicologie	1	—	1
1		Psychologie	—	—	—
—		Pedagogie	5	—	5
2	<i>Centrale Interfaculteit</i>				
—	Kandidaats:	Wijsbegeerte	7	2	9
2	Doctoraal:	Wijsbegeerte	6	1	7
3	Promotie:	Wijsbegeerte	3	—	3
<i>Interfaculteit der Aardrijkskunde en Prehistorie</i>					
157	Kandidaats:	Natuurkundig aardrijkskunde	18	2	20
78		Sociale geografie	62	18	80
6	Doctoraal:	Natuurkundige aardrijkskunde	8	1	9
11		Sociale geografie	38	10	48
	Promotie:	Natuurkundige aardrijkskunde	2	—	2

		heren	dames	totaal
<i>Interfaculteit der Actuariële Wetenschappen en Econometrie</i>				
Kandidaats:	Actuariële Wetenschappen	2	2	4
	Econometrie	14	2	16
Doctoraal:	Actuariële Wetenschappen	—	—	—
	Econometrie	9	1	10

Interfaculteit der Lichamelijke Opvoeding

Kandidaats I:		58	47	105
Kandidaats II:		42	17	59
Doctoraal:		9	7	16
Promotie:		1	—	1

geslaagde geëxamineerden

(afsluitende examens)

De namen van de geslaagde geëxamineerden zijn overgenomen van computerlijsten. Op deze lijsten is de letter ij steeds vervangen door y. Het zou te veel tijd vergen na te gaan wat de juiste spelling is.

* = cum laude.

FACULTEIT DER GODGELEERDHEID

Kandidaatsexamen

Mw. T. Hibma
Mw. A. Buitenbos e.v. Schrage
T. Kruyswyk Jansen
F.F. Omta
E.A. Broekema
J.J. Hangelbroek
J.S. Tulp
G. Lubbers
Mw. H.M. Post
Mw. A.J. Struys
A.J.O. van der Wal*
Mw. H.M. Ploeger
e.v. Ouwens
A.G. de Haan
H.G. van Viegen
J.G. Fennema
T.S. Smit
J. de Vries
L.C.P. Deventer

Mw. G.F. Struys

Doctoraalexamen

B. Borreman
H.J. Niemeyer
R. Gosker
W.T. Klamer
Mw. H. Atsma
e.v. Bakker
Mw. C. Koetsveld
H.E. van Aken
B.D. Meyer
J.H. van der Sterre
C. van Ginkel
Mw. H.J. Bakker
e.v. Ruben
R. Knol

L. Thys
Mw. H. Beurmanjer
M.T. Hilhorst*
M.S. Voet
A. Broekhuis
L. Weerman*
Mw. E.S. Smid
H. Tilstra
M.J. Aalders
E.R. Dossett
E. Baljet
M.J. Kroon
T.H. Hibma
Mw. T. Algra*
e.v. Dykstra
Mw. F.M. van Middelkoop
e.v. Zeelenberg
J. van den Berg
A.M. Verburg

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

Doctoraalexamen

P. Brouwer
W.H. Dubbeldam
Mw. M.J.M. Jacobs
J.W. Kalkman
Mw. E.C. de Koning
e.v. van de Vliert
Mw. H.E. Marcus
B. Nyman
J.C. Quekel
A.M. Schram
Mw. H. Tjerks
E. Voorberg
D. Betlem

Mw. A.M.C.D. Froberg
H.T. Kingha
W.P. Maris
Mw. N.M.T.L. Povel
Mw. D.J.F. van Ravestein
e.v. Alders
A.L. Smit
Mw. A.M.G. Smit
C.R. van Strijen
F. van der Wel
H.D. Wind
Mw. H.A. van Yzerloo
G.J. Bronkhorst
Mw. S.L. Brons

H. Buurma
J. Koggink
Mw. M. Linck
Mw. A.S. Noordzy
Mw. M.R. Sarucco
M.E. Verburg
Mw. A. Zeeman
J.C. Jaakke
Mw. H.A. van der Smagt
P.P.C. den Bleker
J. Bos
E.A. van den Bos
R.A. Cairo
Mw. A. van Hespen

H. Kers
P.L. de Quant
Mw. N.M.H. Smit
P.F.H. van Zutphen
Mw. M. Barkman
P.C.J.M. Berger
A.E. Braam
Mw. C.O.M. Hamers
P. Ingwersen
Mw. C.E. Kalteren
P.C. Kooy
Mw. C.A.J. van der Meulen
e.v. van de Ende
C.J. Schoorl
A. van Keulen
P.M.M. Mulders
G.M.D. Huradin
R.J.L. Noordhoek
A.C.H. ten Velthuis
P.E. ter Wal
Mw. M.A. Wielkens
H.G. van der Wilt
C.C.M. van Deudekom
E.J. Groot
T.P.M. Kouwenaar
H.B. Kramer
Mw. J.C.J.G.B. Kuitert
P.F.M. van de Laar
Mw. K.J. Langeree
S.K. Li
P. Lodder
V. Lust
Mw. C.M.C. Schiks
Mw. M.J.T. Schrage
J.C.J. Smallenbroek
Mw. M.J.R. de Waart
J.W. Weehuizen
H.G. van den Bergh
J.H. Dondorp*
G.P.C. Janssen
Mw. F. Kersch
P.R. Klaver
Mw. A.C. Komen
Mw. H.I.W. Lind
R.S. Teekens
Mw. T.J.M. Timmer*
e.v. Alders
Mw. A.H. Trip

N.G. Versteeg
Mw. G.E. de Zeeuw
e.v. Roesink
J. Zondervan
Mw. J.B. Berendse
O.G. Boerstra
R. Bosma
Mw. M.I. Brouwer
J.A. Burger
Mw. J.T. Buysman
Mw. P. van Empelen
Mw. E. Eskes
D.A.M. Kooyman
J. Kramer
H. Lohmeyer
A.J.M.I. Louman
Mw. M.D. Mayer
C. van Ry
L. Schenk
Mw. A.M.G. Smit
Mw. J.C. Teeuwen
Mw. L.C. Thin
Mw. K.E. Voors
Mw. K.M. van Amerongen
e.v. Mur
J.P. Balkenende
R.P. Band
S.H. Bloemkolk
B.P. Bolkenstein
Mw. N.M. Boyer
e.v. Witteveen
Mw. D.G. Doornhof
e.v. Rodermond
Mw. J.H. Eisma
R. Feyen
M.N. van Geenen
Mw. E.B. Hodde
J.C. van Houtryve
Mw. J. van Kesteren
H.J. de Kluiver
J.P. Koets
J.M.A. Loevendie
C.A. Madern
Mw. G.W. Nevering
G.J.W.A.P. Nienhuis
M.R. Oranje
R.B. van Rems
A.D. Rodermond

E.J. Schipper
C.A. Schwarz
J.G. Sillevius Smit
Mw. M.C.H. Snyders
e.v. Klesser
R.R. Soetendal
H. van Steenbergen
R.H. Sudkamp
e.v. Wensink
J.E. Sutherland
Mw. M.L. Tan
J.H. van Vliet
Mw. I. Wezel
Mw. H.J. Witkamp
Mw. Y.A.G. Zylstra
e.v. Mellema

*Doctoraalexamen
Vrije studierichting*

A.M. Bierens
W.M. Dykshoorn
A.J. Grootaers
M.E. Hoekstra
G.J.M. Hense
D.P. van Stam
A.J. Witteveen
Mw. R.D. Pudlat
R.T.M. Weesie
H.G. von Meyenfeldt
Mw. N.M.H. Smit
S.E. Hannema
Mw. J. Harms
T. Kuipers
Mw C.C.M. van Deudekom
H.J. van der Leek
J.P. Weyer

*Doctoraalexamen
Notariaat*

E. Voorberg
J.A. Zandbergen
R. Feyen
J.C.G. ten Brink
Mw. H.A. van der Smagt
G.E. Elias
E.C.D. Rutgers van Rozenburg
Mw. E. Eskes

J.R.E. Kielstra
Mw. C.A.J. van der Meulen
e.v. van de Ende
R.H.W.M. van Wylick
T.A.M. Jansen
F.H. Boers

Mw. M. Beukers
e.v. Zeldenrust
Mw. M. Chang
T.P.M. Kouwenaar
C.A. Madern
J.W. Weehuizen

Mw. J. Benningen
Mw. A.A. de Die
e.v. den Heijer
J.F. Klynstra
Mw. M.E. Martens
e.v. Kleine

FACULTEIT DER GENEESKUNDE

Artsexamen

Mw. M. Meyer
A. Nip
B.L.H. Oudendyk
Mw. M.G.J.H. Schouten
e.v. Blazis
R.A.C. Bilo
S.A.J. van Disseldorp
R. Duquesnoy
P.J. Kansen
C.G. Kooiman
R.A. van Baar*
Mw. E.E.M. Bezemer
J.A. Bokma*
E. van Ginkel
Mw. W.M. Koek
Mw. J.G. Kok
e.v. Langereis
J. Lind
A.J.M. Rynders
Mw. J.W. Baars
H.B. Burggraaff
Mw. P.L. van Dongen
W.M. Rot
J.J.A.S. Tromp
W.F. Groen
G. Hoogvliet
N.C.M. Kaandorp
Mw. C.E. Oudkerk
Mw. M. Bikker
M. Brouwer
T.W.H. Harding
Mw. D.M. Kho
H. Reuling
B.J.L. Robyns

A. Voetberg
A.J. Drost
M.T.A. Goedhart
A.G.H. Grandenwitz
N.J.T. Jongejan
Mw. P.G.J. Koch
P.W.J. Melkert
Mw. M.G. Montagne
Mw. J.M. Nieuwendyk
Mw. J.J.G. Nyman
R.F. Tiebout
Mw. G. Visser
S. Zylstra
B. Dykshoorn
F. de Groot
Mw. A. de Jong
Mw. F.J. Kok
J. Kroon*
L.W. Kryger
L.K. Liem
P.R. Lugten
J.V.M. Noordeloos
J.F.P. Roodenrys
J. Visscher
F. Woonink
Mw. A.P. Bisschops
Mw. L.W. Boland
A.A. van de Bunt
J. Dekker
Mw. J.H. van Dyk
R.B. Dykstra
J.B. Hoogendorp
Mw. J.E. Kuyken
e.v. Russchen
M.O. Smeekes

Mw. J.H. Barmtentloo
Mw. M.M. Bartelings
J.J.M. Driesen
Mw. J.T. de Graaff
Mw. M.G. Luymes
A.H. Meyn
W.J. Muller
P.E.M. Schoth
B.P. Schreuder
Mw. A. Schuurhuis
S.O. de Vries
I. Brinkhuis
J.D. Linzel
G.J.A. Polak
Mw. P.S. Tamminga
W. Teer
W.J. Vaarkamp
W.F. Visee
Mw. N.H. van Amerongen
Mw. B.P. Donk
Mw. J. Lamers
J.C. Nobel
E.J. de Ruyter
J.L. van Wagenberg
Mw. H.J. Wiers
F. van Andel
R.N.H. Bruinsma
H.C.M. Daudt
R.B.J. Hilhorst
R.H. Koster
Mw. A.N. Bastiaanse
Mw. R.M. van Beest
H.H. Hofstee
Mw. P. Kooy
Mw. D.S. Lademacher

P. Portegies
P.O. van Vliet
N.O. Baden
C.M. de Koning
K.J. Korff
J. van der Mannen
M. Poen
H. Raat
Mw. W.J. Rodenboog
A.M. Ryken
F.J. Schuitemaker
W.G. Tan
Mw. R.S. van Westreenen
K. Bechan
Mw. I.J.M. Boomsma
Mw. H.P. van der Horst
H.M. Koning
A. Petterson
Mw. J. Reitsema
Mw. R.A.K. Rutgers
A.A.L. Rutgers
H.M. Schuller
Mw. H.J. Wiers
H.J. Wolzak
Mw. H. Benard
e.v. van der Steenhoven
J. Berkelaar
Mw. D.D.N. Braat
Mw. L.M. Huyer
Mw. F.M. Kruijer
e.v. Tromp
Mw. J.M. Lesterhuis
W. Maas
I.K.S. Tan
J.J. van der Veen
N. de Vries
C.M. ten Bruggenkate
L.G.F.M. van 't Hek
Mw. A. Koning
mw. C.T. Laansma
e.v. Klein
Mw. W.A. Nyenhuis
e.v. Polmans
Mw. A. van 't Oever
e.v. Solf
S.A.M. Said
H.J. Schim van der Loeff

Mw. G. Stibbe
e.v. Bruinsma
Mw. W.J. Vos
M.D. van der Wel
C.G.J. Zandvliet
Mw. A.H. Blankenstein
Mw. H.C.N. Bos
e.v. Ligtfoot
J.R. van Gelder
Mw. T.S. Groenendyk
T. van Hattem
R. Helle
H. van der Hoeven
Mw. N. de Jong
e.v. de Koning
P. van Kanten
Mw. M. de Ronde
Mw. H.F. van der Werff
R.J. van Woersem*
H.P. van Driel
R. Fiddelaar
Mw. H.C. Geysen
H. Laman
C.J. de Leeuw
C.H. Luttkhuizen
H.W. Mulder
Mw. E. Nagler
Mw. A.G. Polman
Mw. L.L.A. Sewrajsingh
P.R.I. van Stempvoort
Mw. J. Vos
Mw. M.B.P.L. ter Wee
e.v. van Drooge
I. van Beyeren
A. de Boer
mw. E.C. van den Dikkenberg
P. Duyff
P.M.M. Gallee
A.J.R. van der Ley
R.A.T. Meulenberg
W.S. van Randen
Mw. T.C.M. Tensen
A.L. Tiggelaar
A.P. van den Berg
J. Heyne den Bak
J.W. Hummelen
Mw. S. Kiel
C.B.M. Oudejans

D. Peerbolte
Mw. M.E.T.C.M. van der Stap
A.F.W.H. Tiggeler
Mw. C.S. Vooys
M.J. Wesseling

Tandartsexamen
R.W. de Bruin
R.J. van Praag
E.R. Borchers
M.P. Burgers
J. Dam
Mw. M. Govers
Mw. J.A. Herweyer
A.P.A. de Jong
H.S. Liem
J.A.H. van der Peet
F.A.M. Snieders
Mw. E.C. de Vos
P. de Waal
C.L. Quere
H. Veenendaal
E.W.J. van Amerongen
Mw. P. Kumpe
e.v. Jeukens
J.H.F. van Amsterdam
J.M. de Baare
R. Blom
L.F. Buisman
Mw. M.P. Buitenhuis
G.J. Carriere
R.G.J. Duym
J.C. van Dyk
B.W. Geys
B.C.P. de Gouyon Natignon
H.H. de Graaf
H.G. Hagens
C.M. Jansen
M. Jansen
A.J. Keet
J.C. Koper
M.T. Olieslagers
M. Pinke
J.G. Schouten
O.H. Weelink
L.P.J. Berghuis
Mw. H.T. Bierman
K.P. Elefant

G.H. Goedhart	H.T. Scheper	D. Verhoeve
G.J.C. Kramer	M.O. Schotman	J.R. Verkaik
Mw. T.H. Lie	R.N. Siewertsz van Reesema	P.J.R.M. van Wagenberg
Mw. T.M. van der Linde	Mw. G.G. de Smidt	S. van der Zee
A. Molenaar	Mw. I.T.W.M. Souw	K.H. Lie
E.M.J. Oor	P.W.L. Verbeek	T.B. Sie
J.T.G. van Overbeek	N.P.I.P. Verhelst	

FACULTEIT DER WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

Doctoraalexamen

Wiskunde

R.M. Langefeld
K. Reyne
K.C. Swart
G.J.M. Sang Ajang
E.R.K. Spoor
J. Broersma
R.F.L. Hoekstra
H.D. Scheeper
L.G. Kroon*
M. Oosterhout
J.R.B. Tebra
C.J.J. de Boer
J.G.C. Schilder
R.B. van der Helm
J.W. Wentink
Mw. E. Boesaart
Mw. A. Haagsma
J.A. Los
P.J. Odenhoven*
F.J. Roobeek
Mw. W.J.B. Russchen.
e.v. Bosschaart
Mw. M.A. Scheerens
Mw. S.J. Bikker*
A.J.M. van Engelen*
A. Janssen
J. Kastelein
J.P. Ouwens
Mw. W.E.M. Schavemaker
A.P. Simons
R. Stroober

Doctoraalexamen

Natuurkunde

J.J. Bos
J. Penninga
J.B.R. Berkhout
B.W.H. van Beest
R. Coehoorn*
C.C.A.M. van der Stap
C. de Kruif
D.J.M. Polder
M.A. Zaki Ewiss Badr
F.W. Grosheide
M.J. Uitzinger
A.C. van der Harst
W. Hengeveld
C.A. Schul
A.M. Dicke
C.J.M. van Ryn
A.R. Moene
G.J. Postma
P.T.M. Stops
C. Stuurman
D.T.M. Verkley*

Doctoraalexamen

Scheikunde

D. Hennink
Mw. A. Hofstra
P.J.J.A. Timmermans
I.T.A.L. El Baradi*
L. Feenstra
J. Mittendorf
P.J.M. Bruyn

Doctoraalexamen

Biologie

A.M. van Herk*
W.M.A. Niessen
Mw. A.E. Veenstra*
e.v. Kempers
Mw. J.M. Vervuurt
e.v. Mentjox
P. Kuipers
H.J. van Liempt
A. Tieleman
Mw. E.A.T. van der Lee
A.C. Maarse*
C.N. Smit
Mw. M. Amoureux
H. Bulsink
H. Ent
A.A. van der Kooy
R.P. Tito
E.B. Smaal
A.M. Freyee
Mw. N. Harms
e.v. de Jonge
W.P. Oosterhuis
M.N. van Oyen
L.A. Sarphatie
P.L.M. Welling

Doctoraalexamen

Biologie

Mw. J.M.W. Kroon
E.S. Mazurkiewicz
I. Mol
A.J. van Putten
Mw. M. van Lunenburg

C.H. Roeterink
 A.S. Mulder*
 A.M. de Boer
 W. Koomen
 P.H.P. Groeneveld*
 P.J. den Oude
 Mw. C.S.C. van der Woude
 H.J.M. Loffler*
 Mw. J.J. van Tuyl
 P. Dokter
 H. Dop*
 Mw. C.J. van der Hofstede
 E.G.M. Prins
 P.H.M. Balm*
 Mw. H.A.B. van Hemert*
 P. Rynhart
 N.J. Schipper
 E.J. Bekker
 A. Bylsma*
 L.H. van Dalen
 A.M. Frederikse
 Mw. van Genderen
 B. van der Hilst
 P.J.M. Hurkmans
 Mw. H.A.F.N. Jansen*
 Mw. A. Krynen
 A.T. Kuiters

Mw. C.E.J.M. Limpens*
 Mw. C.G.J. Linssen
 E.N. Nyssen
 Mw. L.H.M. Stoots
 N.J. van Tilburg
 Mw. I. Vergroesen
 e.v. Wognum*
 C.L. Verwey*
 Mw. E. de Waard
 P. Wapenaar
 L.P. Woudt*
 P.J.C.M. de Bie
 C.T. Bomhoff
 F.R. Byl
 Mw. W. Hazelhoff-Roelfzema
 Mw. E.M.D. Hoorneman
 Mw. G.A. van der Lee
 A.H.M. Out
 W.L.M. Tamis

Doctoraalexamen
Geologie
 C.L. Lekkerkerker
 G.J.J. de Wit
 E.H. Smidt
 J.P.A. Dietvorst
 M.A. Keyzer

M.O.-B Wiskunde
 W.B. Bakker

M.O.-B Natuurkunde
 W. de Boer
 G. te Velde
 G.J. Veerbeek
 M.J. de Vries
 G.P.H. Linssen
 W.C. Piels

M.O.-B Scheikunde
 J.J.W.H. Vrolyk
 F.J. Baars
 H. Hering

M.O.-B Biologie
 W. Benthem
 Mw. J.H. van der Waal
 R.J. den Bruigom
 J.W. van Driel
 W.A. Bax
 D. Jochemsen
 J.J.P.M. Lubbers
 Mw. R.G. Stomphorst

FACULTEIT DER LETTEREN

Doctoraalexamen
Algemene
Taalwetenschappen
 P. Slomp
 M.J. Limburg

Doctoraalexamen
Klassieke
Taalwetenschappen
 R.R. Knoop*
 Mw. G. Potter
 e.v. Stevenson
 Mw. I.I. van Kerkwijk

Doctoraalexamen
Nederlands
 Mw. A. Bil
 e.v. de Korne
 S. van Hout
 Mw. E.J.M. Knuvers
 e.v. van de Vyver
 N.B. van Rossen
 G.J. Schoonderwoerd
 Mw. R.I.C. Weber
 A. van der Wal
 G. Ploeger
 J.J. Heutink

K. Kuyser
 Mw. N. Wessel
 Mw. F.J.M. de Feyter*
 J. Meutgeert
 Mw. E.C.M. Ridders
 Mw. A. Kooiman
 e.v. Verheyden
 J. Malepaard
 Mw. S. Niewold
 Mw. L.E. van Ryn
 L.L. Sytsma
 Mw. A.M.A. Voorhuyzen

Doctoraalexamen

Frans

Mw. E.E.C. Meyer
e.v. Bon
Mw. I. Balcarova*
e.v. in 't Hout
Mw. E.G.A. Kroon
Mw. G.J. Vreeken
e.v. Burink
Mw. E.M.M. Verhey
Mw. A.C. van der Wal
Mw. I.A. Duin
Mw. S. van der Feer
Mw. H.M. Porcelyn
Mw. K.M. van Wolferen
Mw. H.H. Drok
Mw. S.A. Winterhoff
e.v. de Boer
Mw. L.A. van Diepen
e.v. Elbazi
Mw. H.C.B. Diesfeldt
J.C. van Hartingsveldt*
M.I. Klerks
Mw. J.H. Kramer
e.v. de Groot
Mw. K.E.M. Verheggen*
Mw. E. Wismeyer

Doctoraalexamen

Duits

H.F.M. van Beugen
Mw. E.J.H. de Jong
Mw. J. Kok
Mw. S.B.M. de Munck
Mw. C.A. Pierhagen
e.v. Dekker
F.F. Pril
Mw. M.U.C. Vietz*
e.v. van den Bergh
Mw. A.A.M. de Waal
G. Werger
F.W.T. Nysman
R.G. Russchen
Mw. P. van Eerden*
R.G.R. Suter
G.J.M.M. Beckers

M.K. Achterberg
J. Goselink
H. van Keulen
M. Ockeloen*

Doctoraalexamen
Engels

Mw. A. Benders
e.v. de By
Mw. A.C. van der Meulen
Mw. R. Visser
F.R. Wymans
Mw. M. Bosma
e.v. de Jong
Mw. A.P.J.F. Bure
Mw. A. Wyngaard
e.v. van Lambalgen
Mw. S.A. Blaauw
e.v. Verwey
T.G.M. Hendriks
P.H.M. Bankers
J. van Es
Mw. E. van Egmond
e.v. Haenen
M.A. Herfst
S. Marrenga
Mw. J.A. Peterson*

Doctoraalexamen
Geschiedenis

M. van den Anker
Mw. H.D. Beumkes
e.v. Barendrecht
A.A.M. Borm
Mw. J.B. van den Engel
H.J. Heinen
J.A. Hekman
Mw. H.A. Kooy
A.J.M. Overtoom
Mw. A.M.C. Wynhoven
C.L. de Zwart
C.A.R.J. Jacobs
Mw. J.T.R. Polee
e.v. Woittiez
J.M. van Dyk*
Mw. F.J. Ryxman
e.v. van der Sluis
M.C.M. Kropman

A. A. van Stipriaan Luiscius
D.J. van Driel
J.A.G. Jungen*
P. van Slooten*
S. Visser
J.E. Annaert
J.H. Bootsma
H.A. Wognuh
C.J. Elsinga
A.L. Kort*
P.A.J.M. van Meel
G.J. Oostindie*
T.W.C. van der Pryt
Mw. M. Verdonk
e.v. Kraak
H.J.L. Fontein
C.T.M. Kouwenaar
Mw. M. Strootmann
Mw. E.A. Marrenga
H.A.F.N. Otjens
F. Ramakers
G.J. Stronks
Mw. C.H. Vidal
e.v. Tettero

Doctoraalexamen

Kunstgeschiedenis

Mw. J.A. Matyofalvi
J.B. Uittenhout
Mw. L.J.H. Vroom
Mw. C.E. Zyderveld
J.L. Timmerman
Mw. G.J.M.L. Bots
F. Gryzenhout
F.G.C. Dykstra
H.J. van der Heide

Doctoraalexamen

Algemene

Literatuurwetenschappen

N.B. van Rossen

M.O.-B Duits

Mw. L.M. Roobeek
F.W. van Son
Mw. H.M. van Nieuwpoort

FACULTEIT DER ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

Doctoraalexamen

Economie

H.J.M. Corver*
J.C.J. Groot
W. Hensbergen
A.P. Kruse
C.A.R.M. Maarschalk
C.J. Reemst
J.S. Tesselaar
A.L.M. van Tilburg
F. Veenema
J.A. van Barneveld
P.S.M. Broersen
C.P. Maan
R.R. Mayland
R.H.H.M. Mosch
A.H.M. Veeger
A.A.A.M. Besselink
M.L. Don
E.R. van Heusden
D.A. Kodde*
A.C. van der Zwan
L.A. Berenbroek
P.H. Draaisma
A. Griffioen
A. de Grip*
P.M. Schoffmeier
J. van Willigenburg
G.O. Aldershoff
N.T. Bilkert
J.C. Drapers
H. van Gorkum

Mw. A. van der Heyden
e.v. Oranje
A.C. Klokman
A.C.G. Offereins
F.E. Schippers
P.J. Visser
L.J.M. Visser
F.J. Weenink
P.C. Hulskamp
S. Struyk
R. Vriezen
R.J.A. Wensink
R.H. Wesseling
J. Bakker
R. Berger
A.J. Drewes
T.P.S. Dyt
P.F.M. Geelen
P.L. Govers
W.G. Helmers
W.G. Koopman
T.F. Ligthart
T.S. Neuman
V.M.E. Schaap
R.W. van Riemsdyk
F.R. Spaan
R.J. van Veenendaal
H. Wyngaard
H.A. Boldingh
P.C. Dams
L.A.P. van Grasstek
J.H.J. Kruuk

P. May
N.B. Moses
F.H. Veltkamp
J. Brouwer
C. van Dykhuizen*
R. Janssen
F.L.A. van Oudenhove
T. Quelle
P.M. van Rossum
F.P. Slingerland
H. Arendse
L.W. van Duyn
J. van der Hilst
Mw. R.A. Jansen
e.v. Noordanus
C.J. Los
Mw. J.P.M. van Raay
K.R.P.F. Schuyt

Economisch

Accountantsexamen

H.P. Hadewegg Scheffer
T. Koot
L.A.M. Beumer
M. Karssen
J.A.M. Landzaat
R.A.J.M. Seysener
J.G. Bakker
J.A. Beeftink
J. van Sys
J.J.P.L. van Rosendaal
F. van der Wel

FACULTEIT DER SOCIALE WETENSCHAPPEN

Doctoraalexamen

Westerse Sociologie

J.G. Cramer
E.C. Frackers
GH. Jolink
C.J.M. de Jong
D. Nieuwpoort
J.A.M. Stevens

J.C. Blankers
H. Yzerman
L. Docter
B.J.A. van 't Hoff
A.R. Lith
W.B. Wester
M.J.J. de Wilde
P.D. Carper

J.J. de Graaf
L.B. Hupe
R.W. Piepenbrink
C. Quakkelaar
F.W.M. Huls
M. Dykshoorn
Mw. A. de Jonge
A.J.M. Guldenmund

Mw. J.M. Kraan
e.v. van Gelder
R.A. Pelleboer
D.J.A.J. Vermeulen

*Doctoraalexamen
Niet-Westerse Sociologie*

Mw. L. van den Berg
L.F. Schryver
Mw. C.M.L. van der Wees
V. van Woerden
L.J. Stolk
Mw. D.S.N. Lie

*Doctoraalexamen
Culturele Antropologie*

Mw. M.M.H. Ramakers
J. Zuidema
Mw. N.M. van der Kooij
van der Lende
M.W.F. Wildenbeest
Mw. W.T. van der Velden
Mw. C.M.E. Jansen
M.P. Wiertsema

*Doctoraalexamen
Liticologie*

J. Bos
J. Busstra
J. Kuiper
M.M. van Wesemael
L.C.M. Aarden
M.C.M. Bonfrer*
J. Leeuwenhoek
Truong
Velgraven
M. Wassenberg
A. Visee
J.M. de Witte
Hielema
Huysson
H.J. Odekerken
J.B. van Swol
Mv. A.C. Thesingh
Klement
Mv. Bakhuis-Roozeboom
B. Kershaw
Mv. A.E.M. Randsdorp

L.P. Vaillant
N. Sibbel
Mw. J.F. van der Wees
J.W.A. van Dyk*

*Doctoraalexamen
Psychologie*

H. Buss
R. Evers
Mw. H.T.M. van Grootel
Mw. C.C.M. van Hattum
Mw. C. van Ingen-Schenau
B. Kamps
Mw. J. de Klerk
e.v. de Weyer
E.C. Kleynhans
J.G. Halkus
T. Oosterhoff
C.J. Ruitenbergh
Mw. E.L. Siegers
Mw. N.M.L. van Spanje
e.v. van der Heyden
J. Stuyling-de Lange
Mw. N.H.C.A. Verbeek
Mw. M. Vink
e.v. Wolters
Mw. E.J. Wagenaar
A.J. Zylstra
Mw. J.A. Haafkens
Mw. A.M. Hilbink
S.J.M. Sallaerts
G.J. Fransen
Mw. W. Nagel
Mw. J. Nomes
Mw. A.Y. Boomsma
G.J. Karssenbergh
Mw. C.N. van Nispen
K. Postema
Mw. M.J. Rexwinkel
A.C.M. Sibbing
R. Eeken
Mw. M.J. Lommerse
Mw. J.C.G. Moed
G.J. Pellikaan
Mw. J.M.J. Wever
J.L.R.A. de Weyer
J. Breuker
H.G. van Riessen

Mw. I.M.I. Ruigrok-van der
Werven

Mw. J.G. van Bergeyck
Mw. K.E. Davis
J. van den Born
E.J.P. Brand
G.N. Landman
Mw. F.C. Vry
Mw. W.M.H. van den Berg
e.v. Altink*
A.J. Kroep
Mw. W. van der Meulen
Mw. H.M. van der Mey
Mw. T.M. Mulder

*Doctoraalexamen
Psychologie*

Mw. L.M. Schermers
e.v. de Groot
Mw. F.P. Vrielink
K. Ykema
P.E. de la Chambre
Mw. A.M. de Geus
Mw. M. Hartkamp
e.v. Sloeserwy
J.M.P. Kruseman
Mw. J.D. Lammerts van Bueren
e.v. Peete
Mw. B.M. de Leeuw
Mw. M.J.L. Lokerman
Mw. C.A. Matthys
Mw. N.G. Metz
Mw. L.T.M. Paanakker
Mw. O.C. van Panthaleon
van Eck
e.v. Leopold
J.J.A. van de Peppel
Mw. T. Prins
J.J.L. Stok
C.J. van Vliet
N.V. de Vos

*Doctoraalexamen
Pedagogie*

Mw. M.J. Delo
Mw. J.C. Dorr
e.v. Brinkman
Mw. W. van der Meer

E.A.H. Mutsaers
 Mw. W.M. Ozinga
 Mw. K. Paulis
 Mw. J.A. van Wageningen
 Mw. M.E. van Dyk
 M.J.C. de Graaff
 H.A. de Vries
 H. van de Camp
 J.T.F.M. van der Heyden
 Mw. M. Kampstra
 Mw. S. Meyer
 Mw. M.A.C. Muller
 Mw. C. Sellmeyer
 e.v. Kamerling
 Mw. R.B. Slyper
 e.v. Teunissen
 A.R. Veldhuyzen
 Mw. V. Dekker
 Mw. C.E. van Droffelaar
 e.v. Vlymen
 G. Flop
 Mw. L.A. Leydekkers
 P.T. Verstevee
 Mw. M. Wolde Yohannes
 Mw. L.M. Krieckaert
 e.v. Popma
 Mw. A. Padmos
 Mw. C.L. Arnold Bik
 J.N. Bekker
 Mw. M. Couperus
 Mw. G.A. van Raalte
 J.B. Vreeswyk
 Mw. G.J. Wieten
 e.v. Boersma

Mw. N.L. van der Leeuw
 Mw. A.E.M. Lelyveld
 Mw. M.L. Alderse-Baes
 Mw. A.E. Besselaar
 J.F.M. Brooymans
 Mw. A.M. Koershuis
 Mw. M.R.A. Leuveren
 e.v. Noordhoek
 M.H.M. Messelink
 Mw. A.J. Roos
 Mw. H.C.M.L. van Roy
 de Zuydewyn
 e.v. Toonen
 Mw. A.M.L. Smits
 e.v. Lindeboom
 Mw. W.C. Uitgeest
 J.H.A.C. Everaerts
 N. Gille
 Mw. A.N.C. Maas
 R.C. Vos
 Mw. A.J.M. Hoogland
 J.W. Sieffers
 Mw. M.J. Buitenhuis
 Mw. G. van Dyk
 Mw. A.J. Franswa
 Mw. M.C. Hoftyzer
 T. Jak
 Mw. W. Jonker
 Mw. F.M. van der Kamp
 L.J. Kuipers
 Mw. S.J. van der Laan
 Mw. P.O. van Lennep
 M.J. Mataheru
 Mw. M.J. Meeuwssen

Mw. M. Mildenberg
 Mw. C.M.M. van der Ploeg
 P.J. Roelink
 A.P. Roskam
 T.J. de Ruiten
 Mw. C.C. Ryper
 e.v. van Thiel
 Mw. E.M. Vermeulen
 Mw. J.F.M. Vink
 Mw. I. de Wolf

*Doctoraalexamen
Andragogie*

A.F.W. Bylsma
 C.A. Cornelissen
 T.J. Heuzen
 J.P.B. Laan
 J.M. Assies
 Mw. I. Streithorst
 Mw. C.E.M. Rammeloo
 S.G.M. Steinmetz
 Mw. B.M.H.J. Claessens
 P.T.N. Kooiman
 H.G.J. Houtbeckers
 F. Heerema
 Mw. W.A. Netjes
 D.J. Lagerwaard
 Mw. E. ten Hapel
 Mw. P.E. Wieseman
 e.v. Prinsen Geerligs
 Mw. A.P. den Ottelander
 e.v. Stoof
 Mw. B.E. Gietema
 Mw. A. van Lenning

CENTRALE INTERFACULTEIT

*Doctoraalexamen
Wijsbegeerte*
 H. Anastasiov

C.P. Maan
 A.C. Overboom
 J.T.N.G. Kroone

J.P. Boer
 Mw. A. Dengerink
 C.B.P. Vieveen

INTERFACULTEIT DER AARDRIJKSKUNDE EN PREHISTORIE

Doctoraalexamen

Natuurkundige

Aardrijkskunde

K. Zondervan
B.F.H. Kal
B.A. Keet*
C.J. van Wieringen*
D.J. Brus
E.G. van Diggelen
R. Kempers
T.J.H.M. Ligthart
Mw. W.M. Ritzema
e.v. van der Meulen

Mw. W. Bokhove
e.v. van Dyk
J.J. Boon
C. Essenburg
H.H. van Eyl
J.H.A. Padmos
Mw. A. van Dyk
E. Frederiks*
T. van Eyk
Mw. W. Stoopendaal
Mw. R.J. de Vries
A.D.A. van der Mey
R. van Hummel
J.C. van Triest*
R.J. Veenenberg
E.P.A. Evertse
R. Kleine Rammelkamp
J.H.J. Swinkels
Mw. J.T.N. Wienk
e.v. Bollen
Mw. G.M. Asselman
R. Blokker

Mw. A.M. de Boer
e.v. Bosma
C.J. Boerman
R.P.J. van Breemen
Mw. M.A. Brokking
J.P. Burggraaff
W. Draisma
M.A. de Jong
J. Ott
A.J. Snelderwaard
J.A. van der Spek
J. van de Velde
J.B.G. Vonk
P.C. van Weert
L.J.G. van Wissen
O. Yspeerd
J.A. Elzenga
P.J.M. Nientied*
B.H.M. Ros
J.J.K. Schuiringa
R.A. Weeshoff
H. van Woerden

Doctoraalexamen

Sociale Geografie

W. Brandenburg
H.J. Klein
Mw. A.H. Ruitinga
J.J. Schellekens
A.P. Smits
J.W. Soetens
Mw. N.H. van der Baan

R. van Hummel
J.C. van Triest*
R.J. Veenenberg
E.P.A. Evertse
R. Kleine Rammelkamp
J.H.J. Swinkels
Mw. J.T.N. Wienk
e.v. Bollen
Mw. G.M. Asselman
R. Blokker

Mw. A.M. de Boer
e.v. Bosma
C.J. Boerman
R.P.J. van Breemen
Mw. M.A. Brokking
J.P. Burggraaff
W. Draisma
M.A. de Jong
J. Ott
A.J. Snelderwaard
J.A. van der Spek
J. van de Velde
J.B.G. Vonk
P.C. van Weert
L.J.G. van Wissen
O. Yspeerd
J.A. Elzenga
P.J.M. Nientied*
B.H.M. Ros
J.J.K. Schuiringa
R.A. Weeshoff
H. van Woerden

INTERFACULTEIT DER ACTUARIËLE WETENSCHAPPEN EN ECONOMETRIE

Doctoraalexamen

Econometrie

H. Groenevelt
H.J. Corver

F.M. Brouwer
G.W.W. Kuyk
Mw. A. Rima
B. Out

P. Veldhuisen
A. Lont
J.J.H. Regter
T.A. van Tongeren

INTERFACULTEIT DER LICHAMELJKE OPVOEDING

Doctoraalexamen

Mw. S.J. Hoogstad
e.v. van Etten
Mw. A. Sikkens
A. Sinke
Mw. J.D. Spittje

Mw. P.J. de Vries
Mw. P.C.B. Smits
N.W. Kuyvenhoven
J.R. Elzerman
J. Kamphorst
Mw. S.L. Boterenbrood

Mw. G.N.B. Krediet
J.R.L.W. Stadler
R.S. van Gelder
L.M. Blom
R.W. de Boer*
L. Kamphuis

gepromoveerden

GODGELEERDHEID

09-10-1981	C.E. van Engen	The growth of the true church	14
26-05-1982	J.C. Adonis	Die afgebreekte skeidsmuur weer opgebou	14
23-06-1982	C.W. Suh	The creation-mediatorship of Jesus Christ	19

RECHTSGELEERDHEID

27-05-1982	M.N. Linganga	Les Droits de la Defense devant les Juridictions repressives de Kinshassa	28
27-05-1982	Mw. L. Breunung	Zur Prozesswirklichkeit des Sachverständigenbeweisses im Zivilprozess	23
02-07-1982	P.J. Boon	De parlementaire enquête	24

GENEESKUNDE

18-09-1981	G.J. van Reenen	Resultaten van Onderwijs in de Studierichting der Tandheelkunde	23
16-10-1981	G.H. Landeweerd	Pattern Recognition of White Blood Cells	23
13-11-1981	E.C.M. Ooms	Bladder carcinoma	24
20-11-1981	T.J.M. van Steenberghe	Classification and virulence of black-pigmented bacterioides strains	25
11-12-1981	L.J.G. Gooren	Testicular hormones and the secretion of luteinizing hormone, follicle-stimulating hormone and prolactin	30
08-01-1982	C.M. Vos	Labeled bleomycin as a tumor localizing agent.	15
26-02-1982	J. Bras	Sarcomen van de kaak	21
12-03-1982	G.H.M. ten Velden	Heat production of the canine left ventricle	21
19-03-1982	R.H. Koster	Multiples Primaire Colon-en	21
23-04-1982	J. Woltjes	Haemolysin Production by Streptococcus Mulans	23
07-05-1982	A.J.P.M. Overbeke	Intraoperative Autotransfusion	
07-05-1982	W.S. Kwee	Quantitative and Qualitative studies of Malignant Mesothelioma	28

- 14-05-1982 J.J. Visser Parenterale voeding na een abdominale operatie
- 14-05-1982 P.T.A.M. Lips Metabolic Causes and Prevention of Femoral Neck Fractures
- 19-05-1982 G.L. van Rij Diafragma Stimulatie
- 28-05-1982 G.L. Schut Diagnose: Decubitus
- 28-05-1982 R.S. Breederveld Electrostimulatie van de nervus femoralis bij de kat
- 23-06-1982 R.C.W. Vermeulen In vitro perfusion of the isolated human placenta
- 24-06-1982 D.J. van Rhenen Acute leukaemia a systematical approach to classification.

WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

- 23-09-1981 C.K. Wafelbakker Low energy pion-¹⁶O scattering
- 23-09-1981 E.J.L. Dietvorst Pelitic gneisses from Kemiö, Southwest Finland
- 24-09-1981 A.H.M.T. Scholten Post-column reation detection in liquid chromatography
- 25-09-1981 W. de Gans The dreentsche Aa valley system
- 30-09-1981 D. Post Cluster studies of CO chemisorption
- 15-10-1981 H. den Boer Block diagonalization of matrix functions
- 15-10-1981 H.B. Hanekamp Polarographic continuous-flow detection
- 21-10-1981 J.D. van der Woude Holocene paleoenvironmental evolution of a perimarine fluvial area
- 21-10-1981 C.V.M. van der Mee Semigroup and factorization methods in transport theory
- 23-10-1981 W.H. Dickhoff
(cum laude) The particle-hole interaction and pion condensation in nuclear matter
- 28-10-1981 J.N.L. Akkermans Proton-neutron correlations in a broken-pair model

30-10-1981	A.L.J.J. Bronckers	The development of hamster molars in vivo and vitro	0
18-11-1981	J.A. den Hollander	Studies on the physiology of rhizobium trifolii	2
18-11-1981	J.G. de Boer	Extension and retraction of the long tail fibers of T-even bacteriophages	23
27-11-1981	G.H.P.M. Bollen	The isolation of cloned ribosomal protein genes from yeast	23
04-12-1981	W. van Doesburg	Measurements on the rare decay $IT^0 \rightarrow e + e^-$.	L
04-12-1981	Mw. G. J. Menkveld	Production and Uptake of Cloacin DF 13	20
18-12-1981	J.B. Verberne (cum laude)	A pulse radiolysis study of the electron reaction with DNA in aqueous solution and ice	29
15-01-1982	Mw. G.M. Veldman	Regulatory and structural sequences of the Yeast ribosomal RNA operon	09
21-01-1982	H. Smit	Studies on the mode of action of the copper (I) complex of 2,9 dimethyl 1,10-phenanthroline on paracoccus denitrificans and Mycoplasma gallisepticum	24
22-01-1982	A. Pastink	Analysis of histone genes in lower eukaryotes	E
27-01-1982	Mw. R. Jochems	Thermochemistry of some bicyclononenes	10
19-02-1982	D. Roeda	Some radiopharmaceuticals derived from carbon-eleven labelled phosgene: synthesis and clinical application	17
24-02-1982	O. van de Plassche	Sea-level change and water-level movements in the Netherlands during the Holocene	29
16-04-1982	J. Stapersma	Tetracyclo (3.3.0.0.2. ² .4. ³ .0 ³ .. ⁶) oct -7-ene	22
06-06-1982	G.P. Hekstra	I don't give a hoot A revision of the American Screech Owls (Octus Strigidae)	1
02-06-1982	M.J.M. Beerlage	Spin Polarization Effects in Low-Energy Elastic Electron Scattering	2

- 09-06-1982 A.J. de Neeling Adaptation of plants from clearing to acid and alkaline soil
- 21-06-1982 J.J. van Ruyven Gamma spectroscopic studies of some neutron deficient even Te and Pb isotopes
- 25-06-1982 J.J. Boomsma On the ecologie of ants in coastal dunes
- 25-06-1982 P. van Nes A spectroscopic study of some nuclei with $z \sim 50$ or $z = 82$

LETTEREN

- 26-11-1981 P.Th. van Reenen Phonetic feature definitons
- 29-01-1982 J.J. van Moolenbroek Vilatis van Savigny († 1122): Bronnen en vroege cultus
- 09-06-1982 R. Reitsma Centrifugal and Centripetal Forces in the Early Dutch Republic
The States of Overijssel 1566-1600
- 24-06-1982 P. Boogaards Moderne vreemde talen op school

ECONOMIE

- 10-09-1981 M.A. Keyzer The International Linkage of Open Exchange Economies
- 17-09-1981 F.W. Vlotman Doelmatige planningsystemen
- 29-10-1981 B. Compaijen Kapitaal, rendement en tijd
- 22-04-1982 R. Gerritse The Realm of Necessity
- 11-06-1982 J.D.P. Kasper Marketing en Consumentensoevereiniteit
- 21-06-1982 B. Kee Prijzen en productie

SOCIALE WETENSCHAPPEN

- 08-10-1981 V. Bina Over liefde en avontuur
- 08-10-1982 F.C. Bakker Persoonlijkheid en motorisch leren bij kinderen
- 16-10-1981 A. Koster Prelates and politicians in Malta

05-11-1981	J. Stolk	Interacties in gezinnen met een zwakzinnig kind
03-12-1981	J.J. Hintjes	Geesteswetenschappelijke pedagogiek
14-01-1982	C.G.C. Janssen	Ouders van geestelijk gehandicapte kinderen
05-03-1982	F. Fleurke	Toegankelijkheid van het openbaar bestuur
24-03-1982	C.J. Vos	Arbeidsbeleid en Arbeidsverhoudingen
25-03-1982	J.W. Steutel (cum laude)	Opvoeding, Vrijheid en Omgangstaal
26-05-1982	J.H.C. Vonk	Opleiding en Praktijk

WIJSBEGEERTE

03-09-1981	E.J. Echeverria	Criticism and commitment
16-04-1982	J.A. Aertsen (cum laude)	Natura en Creatura
21-05-1982	O.K. Zijlstra	Authenticiteit en Vervreemding

Addenda

1. Bijlage bij rede „Victualium omnium copia” uitgesproken door de Rector Magnificus, dr. H. Verheul ter gelegenheid van de Opening der Lessen op 7 september 1981, opgenomen in het jaarboek 1980-1981.

	Totaal aantal ingeschreven studenten in de cursus '70/'71	Totaal aantal ingeschreven studenten in de cursus '79/'80
Faculteit		
Theologie	521	524
Rechten	1.011	1.270
Geneeskunde	1.560	2.371
Wiskunde en Natuurwetenschappen	1.472	1.770
Letteren	774	1.886
Economische Wetenschappen	1.317	1.509
Sociale Wetenschappen	2.106	2.535
Wijsbegeerte	71	137
Overige Interfaculteiten	376	1.304
Totaal V.U.	9.208	13.306
Totaal landelijk	103.382¹⁾	147.590²⁾

Aantal promoties aan de V.U. in de cursus:

	70/71	71/72	72/73	73/74	74/75	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80
Faculteit										
Theologie	8	4	6	5	5	3	3	5	4	7
Rechten	3	2	4	1	—	1	2	2	5	4
Geneeskunde	11	11	21	15	20	9	14	27	23	21
Wiskunde en Natuurwetenschappen	22	22	31	38	34	16	33	34	31	46
Letteren	5	1	1	7	3	3	7	4	4	1
Economische Wetenschappen	4	2	8	2	8	5	4	5	3	5
Sociale Wetenschappen	5	6	6	15	6	6	10	5	7	7
Wijsbegeerte	1	2	3	1	—	2	—	—	1	2
Overige Interfac.										
Totaal V.U.	59	50	80	84	76	45	73	82	78	93
Totaal landelijk	731									942

	cursus:			
	49/50	59/60	69/70	79/80
Totaal ingeschreven studenten V.U.	1327	2844	8070	13.306
Totaal aantal promoties V.U.	15	33	41	93
	1970	1971	1972	1980
Totaal V.U. budget voor vernieuwing en uitbreiding van (grote) apparatuurin (MFl.) ³⁾	4.8	5.2	6.6	5.8

¹⁾ exclusief studenten universitaire M.O.-opleidingen

²⁾ inclusief extranei

³⁾ niet gecorrigeerd voor inflatie.

2. Wetenschappelijke congressen, jaarboek 1978 - 1979:

juni 1979 Faculteit der Letteren
 „Tweede Congres van de International Society for the History of Rhetoric”

3. Wetenschappelijke congressen, jaarboek 1980 - 1981:

16 mei 1981 Faculteit der Letteren/ZWO
 „Internationaal Congres Rhétorique et poétique. XVIe - XVIIe siècle”

f

e

1900-1909

1910-1919

1920-1929

1930-1939

1940-1949

BIBLIOTHEEK VRIJE UNIVERSITEIT

3 0000 00877 4667

